1848

IN

ROMANIA

C. D. S.

www.dacoromanica.ro

1848

ÎN

ROMANIA

BUCURESCI
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL
Furnisor al Curţii Regale
16, STRADA DÓMNEI, 16
1898.

www.dacoromanica.ro

1848

ÎN

ROMANIA

PRECUVÎNTARE

Se împlinesc cinci-deci de ani de când Românii, prin a lor mărétă mişcare de la 1848, îşi deteră cea d'întâiŭ Constituţiune prin care se declarară toţi de o potrivă înaintea legilor, toţi de o potrivă înaintea drepturilor, precum şi înaintea sarcinelor publice.

Acéstă Constituţiune era o schimbare din temelié a tutor întocmirilor ce fiinţaŭ atunci şi după care numai o mână de ómeni — privilegiaţi saŭ boieri — aveaŭ tóte drepturile şi nici un fel de sarcină, iar ceĭ-l'alţi, mulţimea, poporul, adecă comerciantul, mare şi mic, industriaşul mare şi mic, săteanul avut saŭ sărac adecă moştén, răzeş saŭ simplu muncitor, nu puteaŭ avea nici un drept şi eraŭ încărcaţi cu tóte şi cu tot felul de datorii şi sarcine.

Acéstă Constituţiune şi mişcarea din care ea eşi fost-aŭ cel d'întâiŭ pas otărîtor întru modernisarea Românieĭ.

Suntem deci datori, după 50 de ani trecuţi, să ne aducem

www.dacoromanica.ro

aminte faptele şi pe ómenii cari le-aŭ săvîrşit, spre a le închina — la îndeplinirea unei jumĕtăţi de veac — ródele munceĭ începută de eĭ şi recunosciinţa ce naţiunea le datoresce, pentru scopul ce aŭ urmărit şi pentru binele general ce a isvorît din ale lor fapte.

Acesta va fi scopul lucrăreĭ de faţă.

Modestă, fără nicĭ un fel de pretenţiune, acéstă mică lucrare fi-va numaĭ o schiţă, în trăsurĭ fórte generale. Totuşĭ, lucrare zadarnică nu va fi, de vreme ce va slăvi binele, şi orĭ-ce laudă a bineluĭ întărire pentru naţiunĭ este.

Dar mişcarea de la 1848 este legată, prin legătura buneĭ fraţiĭ, cu cea de la 1821, una complectând pe cea-laltă, urmărind amêndouĕ binele şi fericirea naţiuniĭ.

Vorbi-voĭ decĭ, cât de pe scurt, maĭ întâiŭ de mişcarea de la 1821.

4 Junie 1898
Bucurescĭ

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

1821.—Numirea de Domnĭ pămîntenĭ.

La 1821, domniaŭ încă asupra ţĕrilor române Fanarioţiĭ, domniă de un lung şi trist veac.

Tronul ţĕrilor era obiect de mezat; arturisirea luĭ se făcea la Constantinopole şi căpĕta dreptul de a domni peste Românĭ Fanariotul care da maĭ mult.

Beiul din Fanar de Fanarioţĭ venia încongiurat şi neavênd nicĭ o legătură cu neamul românesc, care nicĭ nu-ĭ chemase, nicĭ nu-ĭ putea goni, privia pe acest neam şi a luĭ ţară ca o moşie pe care o arendase cu dreptul de a o esploata.

Dedeseră banĭ şi se credeaŭ în drept să şi-ĭ iea înapoĭ cu vîrf şi îndesat; dedeseră ca să iea tronul şi trebuia să dea mereŭ pentru ca să-l pótă ţine.

Fost-aŭ şi printre aceştĭ arendaşĭ de domniĭ, o recunóscem, uniĭ ómenĭ maĭ de omenie, carĭ ar fi vrut să facă óre-care bine; dar starea de lucruri care-ĭ adusese la tron şi poftele celor carĭ puteaŭ da şi puteaŭ lua acele tronurĭ— pofte ce trebuiaŭ a fi satisfăcute spre a rĕmâne favorabile domnilor titularĭ — îĭ silia şi pe aceĭ puţinĭ a nu perde nicĭ un minut din vedere că banĭ mulţĭ le trebuia, spre a-şĭ păstra tronurile şi a depărta de la ele pe alţĭ poftitorĭ.

www.dacoromanica.ro

De aci isvorî acea esploatare fără sémăn; de aci o slăbire care dusese pe Romănĭ până chiar la marginea prăpastieĭ, prăpastia sfîrșireĭ puterilor de viéță în popor.

Poporul sărăcit, fruntașiĭ persecutațĭ, ceĭ încovoietorĭ răsplătiți spre a fi atrași și ceĭ maĭ mulțĭ și maĭ bunĭ sărăciți și siliți a reintra în poporul din care eșiseră.

Rĕul era la culme; dar tocmaĭ prin acésta, în el însușĭ purta și arĕta lécul.

Poporul român—cum se vede din istoriă—la momentele oportune, găsitu-și-a omul care să-ĭ întrupeze voințele, să-ĭ dea la ivélă aspirațiunile, să-l călăuzéscă și să-ĭ lumineze calea binelui.

La 1821, omul poporuluĭ fu slugerul Tudor Vladimirescu.

*

Ipsilante întocmise în Rusia trupe de adunătură, trecuse cu ele în țară, cu scopul de a năvăli în Turcia și a lupta pentru liberarea Grecieĭ.

El nădăjduia că Românii vor da tot ajutorul, că eĭ vor întocmi grosul armateĭ de invasiune.

Greciĭ din țară rĕspunseră la apel și deteră tot felul de ajutóre.

Partidul național însă, partid zămislit în suferințele de peste un veac pe care Domniĭ Grecĭ și ómeniĭ lor le revĕrsaseră asupra țĕriĭ, partidul național se mișcâ.

Cântecele de elefteriă ale Grecilor fură o scăpărătură de fulger în întunerecul secular din România.

Românii, cu acel instinct care e lumina și sciința maselor, înțeleseră gingășia momentuluĭ și maĭ cu osebire ceĭ de peste Olt, ceĭ maĭ depărtați de puterea centrală a regimului grecesc și maĭ puțin supușĭ direct înrîuririĭ străine, stîrpitóre de simțiminte naționale române, Românii de peste Olt rĕspunseră la glasul mântuitor al luĭ Tudor Vladimirescu și întocmiră, sub a luĭ comandă, acele viteze cete de panduri, carĭ rădicară, cu mândrie și curagiŭ, stégul scăpăreĭ țĕrilor române de sub jugul domnieĭ grecescĭ.

Vitéza căpetenie căḑu, căḑu cum căḑuse la 1601 Mihaĭ Vitézul, căḑu jertfă trădăriĭ, jertfă mișelieĭ și cuțituluĭ asasin al Grecilor contra cărora se resculase.

Dar din sângele luĭ sfânt și românesc rĕsări din noŭ

www.dacoromanica.ro

pentru Românĭ dreptul firesc, dreptul drepturilor, dreptul de a-şĭ avea Domnĭ dintre dînşiĭ, domnĭ Românĭ.

Atât de adevĕrat este că sîngele vĕrsat în lupta pentru ţară dă, aprópe pururea, róde bune ţĕrĭĭ pentru care se jertfesce.

Şi nu numaĭ pentru Românĭĭ din Muntenia, unde se făcuse mişcarea, se recâştigâ acest mare drept naţional. Moldova se folosi asemenea de acéstă românéscă isbândă, atât de adevĕrat fost-a pururea că aceste douĕ ţĕrĭ, ţĕrĭ surorĭ, sunt aşa legate una de alta, în cât binele saŭ rĕul uneia bine saŭ rĕŭ şi pentru cea-l'altă este.

*

Pórta luminată, prin planurile pe carĭ le urmăriaŭ Greciĭ, şi încredinţată că, dacă Românĭĭ ar fi îmbrăţişat şi eĭ causa grecéscă, în maĭ grea posiţiune s'ar fi găsit Turciĭ, redete Românilor, le recunoscu dreptul lor străvechiŭ de a avea Domnĭ pămînteni şi numi, în anul 1822, pe Ioan S. Sturdza Domn al Moldoveĭ şi pe Gr. Ghika al Munteniеĭ.

Şi ast-fel să limpedise atuncĭ vederea Turcilor asupra adevĕratelor lor interese la Dunăre pe de o parte şi asupra «înşelătóreĭ rea credinţă a celor din tacâmul fanarioţilor de maĭ nainte domnĭ şi celor supuşĭ lor Grecĭ boierĭ» pe de alta, în cât de le ascultare cererilor partiduluĭ naţional român, representat printr'o comisiune care merse la Constantinopole şi înfăţişă cererile ţărĭĭ «cuprinzĕtóre de óreşĭ-care rugăminte, spre a se lucra d'acum înainte cu deosebită silinţă şi siguranţă pentru păzirea credinţeĭ şi dreptăţiĭ şi spre ţinerea buneĭ statornicĭĭ a ţĕrĭĭ şi ocrotirea locuitorilor şi a tóteĭ bune rînduelĭ» şi numi, după cerere, pe I. S. Sturza ca Domn.

Firmanul acesta, inspirat de alt-fel în întregime de cererea partiduluĭ naţional, pe care o şi citézĕ, cum se vede maĭ sus, alcătuesce chiar un fel de programă a căruia aplicare în întregime ţintia a mântui ţĕrile, şi pe alte terenurĭ, de înrîurirea, puterea şi posiţiunile ce dobândiseră străiniĭ în cursul lungeĭ, şi putem dice, nefastă în fórte multe privinţe, domniĭ fanariotice.

Acel firman prevede:

«să nu se maĭ scrie neferĭ dintre Grecĭ şi Arnăuţĭ ce se

www.dacoromanica.ro

vor fi aflând în Moldova, ci să se scrie din adevăraţii pământeni.

«şi câţi se află locuind în numita ţară Greci, Sîrbi, Bulgari şi din némul Arnăuţilor şi popii şi alţii din amestecate némuri, fiind-că despre aceştia nu póte să fie siguranţă despre liniştea ţării, toţi să se trécă la Rumele, afară de câţi-va pentru care pământenii se vor face chezaşi. Şi din aceştia să nu se facă boieri saŭ alt soiŭ de zabeţi şi să nu se rînduiască de acum şi nici într'o vreme în slujbele ţării;

«aceĭ ce aŭ luat parte la de curînd întâmplata resmiriţă să nu pótă nici într'o vreme să calce în ţară;

«ceĭ în ţară aflaţi adevăraţi sudeţi aĭ altor puteri, să nu stăpânéscă averi şi moşii, şi să se vîndă pământenilor cu cuviincios preţ fără prelungire, iar câţi din raĭale cutézā să fie sudeţi să li se ia din mână patentele şi să-i supuie în numĕrul raialelor, ca maĭ nainte.

«şi la trebuinţele ţării mari, mici, prin alegerea Domnitorilor să se rînduiască ómeni din pământeni ispitiţi şi cinstiţi şi credincioşi şi să se întrebuinţeze în slujbe; iar din Greci şi din alte némuri nu este cu cuviinţă a fi în slujbă . . .

«Popiĭ greci, ce până acum aŭ fost şedênd la pământescile mânăstiri, de cari se lucra feluri de rele urmări, toţi să se isgonéscă şi să se alunge.

«Pe lângă acésta, ca să lipséscă temelia rĕutăţilor, să se facă luare aminte ca să se strice şcólele greceşti care Grecii domni aŭ iscodit.

«Domniĭ afară de avaieturile lor cele vechi să nu ia şi acele câte greciĭ domni prin óreşi-care chipuri aŭ iscodit, fără cuviinţă, să lipséscă cu totul (1)».

Negreşit, că tot un ast-fel de firman trebuie să se fi dat şi Domnitoruluĭ Munteniei, Gr. Ghica.

1822—1828

Pasul cel d'întâiŭ, pas greŭ—căcĭ este începĕtor—fusese făcut: domnia ţărilor române reveni în mânile Românilor.

Bine cuvîntată pentru de a pururea fie, în amintirea şi recunoscinţa Românilor, memoria eroului Vladimirescu şi a

(1) *Uricariul*, Codrescu, vol. III, pag. 226.

www.dacoromanica.ro

soților lui, din a căror luptă și din al căror sînge, renăscutu-s'a întâiul din drepturile de căpetenie al Românilor.

Ceĭ doĭ Domnĭ românĭ grea sarcină aveaŭ de îndeplinit.

Țările se găseaŭ amêndouĕ într'o stare din cele maĭ rele, după un veac de o domniă ca cea fanariotică, după eteria și stârpirea eĭ de către Turcĭ, când deveniseră scena rĕsboiuluĭ și jafuluĭ. Poporațiunea săracă se ținea ascunsă pe cât putea, cea avută trecuse în străinătate și nesiguranța cășunată de rĕmășițele eteriste nu îmbia poporațiunea a se întórce la ale eĭ cămine.

Trebuia lucrat pentru liniștire și amêndoĭ Domniĭ își deteră marĭ și meritoriĭ osteneli.

Visteria sleită și neputința de a incasa dările de la poporațiunĭ, carĭ nu se aflaŭ la casele lor, le aduseră marĭ greutățĭ. Domniĭ nu găsesc alt mijloc de cât a face împrumuturĭ și după ce poporațiunea se maĭ întórse, Domnul Moldoveĭ maĭ recurse și la împrumut forțat la care supuse pe boierĭ.

Amêndoĭ Domniĭ însă reluară de la Grecĭ veniturile mânăstirilor și se ajutară cu acele venitur̆ĭ întru cheltuelile statuluĭ.

Veniturile mânăstirescĭ fură puse sub administrațiunea națională a câte unuĭ comitet de boerĭ în fie-care țară, cu însărcinarea de a repara ecaretele și de a plăti datoriile în carĭ eraŭ înglodate acele mânăstirĭ de către fostele administrațiunĭ ale călugărilor Grecĭ.

Amêndoĭ Domniĭ se învoiesc însă a da pe fie-care an mânăstirilor din rĕsărit câte leĭ 100.000.

Amêndoĭ Domniĭ își deteră tóte ostenelile de a înfrâna abusurile carĭ ajunseseră obiceiŭ vechiŭ la ceĭ cu însărcinărĭ publice.

Intr'un cuvînt, un dor, o mișcare de îmbunătățire se simți și se vĕdu chiar.

Amêndoĭ Domniĭ românĭ priviră apoĭ ca datorie de căpetenie pentru dînșiĭ de a înzestra țĕrile cu o organisare care să se potrivéscă trebuințelor lor și să corespundă la așteptările națiunĭ date la iveală prin mișcarea de la 1821, și în acéstă fură în necontenită înțelegere cu partidul național.

Era de așteptat ca, după veacul de suferințe sub domnia fanariotă, Românĭ toțĭ să-și dea mâna și să lucreze pentru binele general.

www.dacoromanica.ro

Din nefericire nu fu așa, cum vom vedea.

Ast-fel, Ion S. Sturza, Domnul Moldoveĭ, în înțelegere cu partidul național, voi să înzestreze țara cu o Constituțiune în 77 ponturĭ prin care se acorda și celor neboierĭ órecarĭ drepturĭ.

Boerĭĭ însă, retrași ceĭ maĭ mulțĭ la Cernăuțĭ, se împotriviră dicênd că ponturile acelea le-ar fi făcut *carvunarĭĭ*, și nu numaĭ nu deteră nicĭ cel maĭ mic sprijin, dar țesură intrigĭ în potrivă-ĭ și porniră jeluirĭ că prin acele ponturĭ îșĭ perd privilegiile.

Maĭ acuzaŭ boerĭĭ pe Domn, pentru că le-a supus moșiile la contribuțiĭ și maĭ cu sémă pentru că a întrodus în boierie elemente populare saŭ cum dicea în tînguirea către consulul rus Minciaki, viitorul Domn, Michaĭ Sturza, că «*a rădicat persóne de condiția cea maĭ de jos la primele vrednicĭĭ ale țĕrĭĭ*». Boerĭĭ emigrați, adaogaŭ: «nu pot să-și ascundă primejdia posițieĭ lor, dacă să întorc în țară, înaintea *anulărĭĭ parveniților*..... In așa împrejurărĭ nenorocite, eĭ să gândesc a trimite o tânguire la Pórtă asupra stărĭĭ de lucrurĭ în ființă, care îĭ silesce a întârdia întórcerea lor, până ce se vor nimici rangurile încuviințate parveniților și va fi destituit Domnitorul, capul lor» 1);

Și trimit într' adevĕr o deputațiune compusă din postelnicul Grigore Balș, vornicul Ștefan Roseti, vornicul George Rîșcanu și Aga Alexandru Roseti, care însă sunt arestați la Silistra.

In jalba ce voiaŭ să dea Sultanuluĭ arĕtaŭ, ca o culme a rĕuluĭ, «înaintarea maĭ multor sutimĭ de ómenĭ scoși din întuneric (1)».

Sultanul susținea pe Sturza contra boierilor, carĭ cereaŭ necontenit intervenirea Rusieĭ și Austrieĭ, și dete Domnitoruluĭ un firman prin care-ĭ învoiesce pedepsirea vinovaților.

Domnul adună la spătăria cea mare pe boerĭĭ câțĭ s' aflaŭ în Iașĭ, le citesce firmanul Sultanuluĭ și apoĭ le ține următórea cuvîntare:

«Pronia rădicându-mĕ la acéstă trépță, de unde eram maĭ mic între d-vóstră, a vĕ stăpâni, eŭ n'am întrebuințat nicĭ mărimea, nicĭ asprimea Grecilor, socotind a vĕ dobândi dragostea prin blândețe. Dar m'am amăgit și bună-

1) *Xenopol*, Istoria Rom. vol. 11 pag. 45—46.

www.dacoromanica.ro

tatea mea v'a făcut a vĕ uita datoriile ce vĕ supun scaunuluĭ acestuia pe care șed eŭ astădĭ.

«Aduceți-vĕ aminte, urmédă Domnul, că noĭ l'am perdut prin intrigele nóstre și prin góna unuia asupra altuia de l'aŭ stăpânit strĕiniĭ atâția anĭ și D-zeŭ s'a milostivit și ni l'a dăruit iărăși, precum l'am avut. Ce voițĭ acuma să maĭ faceți? Să-l perdeți, ca să ajungem maĭ rĕŭ póte de cum am fost?

«Fanarioțiĭ, aceĭ ce vĕ plac unora din d-vóstră, nu maĭ sunt, nicĭ pot se fie; drept aceea, vom lua mĕsurĭ domnescĭ, întrebuințând topuzul și sabia, semnele împărătescĭ pe carĭ ni le-a dat Sultanul, spre înfrînarea celor neînțelepți și veți cunósce de astădĭ că are cine a vĕ stăpâni».

Cele spuse de Domn, și maĭ cu osebire sfaturile sale, eraŭ bune și patriotice; n'aŭ putut însă potoli nicĭ urele, nicĭ poftele boierilor. Atuncĭ domnul pedepsi, cum dișese, arestând pe uniĭ la locuințele lor, pe alțiĭ surghiunindu-ĭ și schimbând pe ceĭ maĭ mulțĭ boierĭ slujbașĭ.

Linisce însă tot nu căpĕtâ. La 1825, restabilindu-se relațiunile între Turcia și Rusia, boieriĭ se întórseră în țară, se puseră în luptă și maĭ fățiș, ne maĭ temêndu-se de Turcĭ, și în sfîrșit isbutiră a sili pe Domn să le recunóscă privilegiĭ pe carĭ până atuncĭ nu le avuseseră.

Anaforaua luĭ I S. Sturza din 1827 acordă într'adevĕr boierimeĭ privilegiĭ, cum și scutirea de orĭ-ce dare către stat și anume:

1) a nu-și da fiĭ la armată;

2) a nu plăti dărĭ atât personale cât și pentru casele, moșiile, livedile, dobitócele lor, etc.

3) aceeași scutire pentru iazurĭ, morĭ, velnițe și fabrice de orĭ-ce fel;

4) scutire de dărĭ pentru dijmele trase de boierĭ din recolta locuitorilor, apoĭ din orândile și bĕuturile ce boieriĭ singurĭ eraŭ în drept să vîndă pe moșiile lor.

Maĭ dobândesc scutire pentru cârciumele ce ar avea în orașe, precum și apărarea de găsduire.

Prin urmare, boieriĭ Moldoveĭ — îndată după ce domnia reveni Românilor—nu se îngrijiră de alt-ceva de cât cum să răpească Domnuluĭ privilegiĭ, pe carĭ până aci nu le avuseseră: scutirea de orĭ-ce fel de dare, ba și de armată.

www.dacoromanica.ro

Grigore Ghika, Domn al Munteniei, să puse asemenea cu tótă inima la lucru; el căutâ a uşura dările, îndeplinind lipsurile din averile monastiresci; catâ a înfrîna pe slujbaşii jefuitorĭ; chiemâ în ţară pe boieriĭ fugiţi la Braşov încă din timpul eterieĭ; dar întru acésta nu isbuti; căcĭ boieriĭ — după vechiu-le obiceiŭ—îşĭ aveaŭ deja un alt candidat la domnie.

Ghika fu favorabil partiduluĭ naţional şi pe cât putu, sprijin îĭ dete.

Pe atuncĭ, Constantin Golescu, fiul luĭ Radu Golescu, şi tatăl Golescilor, care fură maĭ târdiŭ, iniţiatorĭ, luptătorĭ şi muncitorĭ aĭ măririĭ şi propăşiriĭ Românieĭ, Constantin Golescu,—prin tradiţiune boier iubitor de popor şi zelos pentru a poporuluĭ înaintare şi fericire, sub domnia luĭ Ghika începu a sa lucrare pe faţă şi luptâ temeinic pentru a da întărire partiduluĭ naţional şi fericire poporuluĭ.

Dênsul, în cartea ce tipări la Buda în 1826 *(Insemnare a călătorieĭ mele Constantin Radovicĭ din Golescĭ făcută în anii 1824, 1825, 1826)* arătâ pe faţă relele ce cunóscea «că se urma în patria nóstră, carele nelipsind, nicĭ noĭ cinste, nicĭ norodul fericire nu putem dobândi,» cum dis'a dînsul.

«Infrînat de cunoscinţa micşorimeĭ mele în sciinţe şi ascultăriĭ întru învĕţăturĭ, nu aş fi îndrăsnit nicĭ o dată, urmézâ dênsul, să apuc condeiul. Dar cum puteam ochĭ avênd, să nu vĕd; vĕdênd, să nu iaŭ aminte; luând aminte, să nu aseamĕn; aseměnând, să nu judec binele şi să nu poftesc a-l face arătat compatrioţilor meĭ.»

Maĭ departe, lăsând să se vadă bucuria luĭ că domnia nu maĭ e a străinilor Grecĭ şi speranţele ce nutria pentru viitor, el îndémnă la muncă şi la deşteptare.

«Acum dar, dice Golescu, când şi domnia este încredinţată în mânĭ de otcârmuitor şi domn pământén, Măria Sa Grigorie Vodă Ghika; când şi şcóle naţionale s'aŭ aşedat, când şi filosofia în limba românéscă a vorbi acuma întâiŭ s'a început prin părintele ieromonachul Efrusin Poteca, profesorul filosofieĭ, ale căruia osîrdiĭ ne daŭ fórte bune nădejdiĭ; când mulţĭ din nobila tinerime a patrieĭ nóstre, după ce şi-aŭ săvîrşit cursul învĕţăturiĭ în Europa cea luminată în patrie s'aŭ întors, prin care putem să dobîndim şi multe tălmăciriĭ de cărţĭ în limba naţională, şi mijlóce spre folosul luminеĭ podóbă şi bunelor orînduelĭ a patrieĭ nóstre.

www.dacoromanica.ro

«Vremea este a ne deștepta ca nisce bune gazde carĭ, când es din casele lor, adună pe séma lor și a casnicilor, așa și noĭ, adunând binele care din cetirĭ de cărțĭ bune și folositóre, care din călătoriĭ, care din întîlnirĭ și adunărĭ cu ómenĭ din némurile luminate, să-l împărtășim compatrioților noștri și să-l sădim în pămîntul nostru spre rodire îmulțită, ca să câștigăm și noĭ de la următoriĭ noștri mulțumirile ce ce le aud moșiĭ și strămoșiĭ câți, saŭ de la sine aŭ aflat, saŭ de la alțiĭ aŭ luat, și ne-aŭ lăsat vre-un bine.»

Aceste cuvinte, deosebite prin iubirea către némul sĕŭ, întocmesc o mare și sfîntă programă de muncă, al căreia Const. Golescu fost-a începĕtor, iar fiiĭ sĕĭ și soțiĭ lor de luptă și muncă, desăvîrșitorĭ la 1848. Cartea numită, de și este maĭ ales o descriere a orașelor europene pe care boierul Golescu le-a cercetat, conține în acelaș timp critica stărilor păcătóse din țară, în asemuire cu binele, cu regula și cu fericirea de aiurea.

Nu pot a nu mĕ supune ispiteĭ de a cita câte ceva pentru a învedera lumeĭ românescĭ de astădĭ, starea în care se afla țara când a perit domnia fanarioților.

In privința sătenilor, constatând că țĕranilor vecinĭ nu scie de le maĭ rĕmâne timp pentru eĭ, atât de mult lucrézĕ la stăpîniĭ lor, ḑice:

«Și cu tóte acestea, sunt maĭ fericiți de cât Românii noștri, care lucrézĕ numaĭ 12 ḑile pe an. Acum, adaogă dînsul, judece fieș-care, carĭ pot fi pricinele de a fi maĭ în bună stare aceĭ carĭ muncesc altora peste 200 ḑile pe an de ceĭ ce lucrézĕ numaĭ 12, de cât numaĭ că nu-ĭ lipsesc din auḑul urechiĭ, de cum se nasce și până móre, cuvintele: «*ado bani!*» cu felurimĭ de mijlóce prefăcute, în auḑire numaĭ drepte.»

Intr'alt loc arătând cum, spre împlinirea birurilor, «făptura D-ḑeiriĭ, fraților noștri, aŭ fost câte 10 așternuți pe pămînt cu ochiĭ în sóre c'o bârnă mare și grea pusă pe pântecele lor, ca muscându-ĭ muscele și țînțariĭ, nicĭ să pótă a se feri».

«Alți creștinĭ, tot pentru dare de banĭ aŭ fost spânḑurați cu capul în jos, și alțiĭ iarăși închiși în coșare de vite unde le-aŭ dat fum și alte asemenĭ pedepse.»

Tot despre împlinirea birurilor maĭ spune că se trimit «ómenĭ cu suflete otrăvite ca să strîngă rĕmășițurile, după

www.dacoromanica.ro

ce aŭ fost alţiĭ carĭ, prefăcêndu-se că aŭ fost trimişĭ pentru dreptate, ca să cerceteze pe ispravnicĭ, sameşĭ, zapciĭ de aŭ urmat drept la împlinirea dărilor, strîng de pe la locuitorĭ răvaşele zapciilor de două-treĭ daturĭ de banĭ. Apoĭ peste o lună de ḑile, se trimite mumbaşir după rĕmăşiţurĭ, carĭ împlinesc tot aceĭ banĭ ce aŭ dat locuitorĭ o dată.»

După ce vorbesce de nedreptăţile cu ludele, indureratul patriot adaoge:

«Dar ce m'am întins întru zadar?

«Tóte aceste rele urmărĭ ale lor şi-aŭ luat însemnare din cele făr' de cuvînt iraturĭ ale boierilor noştri; căcĭ aŭ vĕḑut că un boier ce lua spătăria băga în casă-ĭ o mare sumă, vînḑênd pocovnicĭĭ, căpitaniĭ şi alte asemenea iraturĭ, carĭ ca nisce speculanţĭ neguţătorĭ ce şi-aŭ numĕrat baniĭ, căuta să ia de la norod îndoit.

«Aşişderea vedea şi pe vistiernicul că vindea isprămnicĭĭ, sămeşiĭ, până şi zapcilîcurĭ şi aceştia toţĭ trebuia să ia o asemenea sumă. Şi adăogênd tóte cele-l'alte iraturĭ ale tutulor boierilor se urcă la o necreḑută sumă.

Apoĭ, urmeḑă oftând patriotul nesĕmuit:

«Apoĭ cu care dreptate acest norod a fost dator să ne dea o asemenea sumă? O! ce amărîtă viaţă a acestuĭ norod, ce locuesce pe acest bogat pămînt?

«O! ce agoniséla nedréptă cu numire de iraturĭ ale boierilor! Ce nelegiuită şi vrednică este de blesteme; căcĭ acestea ne-aŭ învrăjbit; acésta stă în potriva unireĭ, în potriva frăţieĭ, în potriva celor bune cugete.»

In privinţa slujbelor, care făceaŭ parte din privilegiile boierilor, boierul Golescu arată că aiurea nu se numesc în slujbe de cât după ce cunosc orînduielele şi aŭ capul îndestulat de tóte sciinţele, adaogă:

«Iar nu ca la noĭ, unde nesciind nicĭ cât sciŭ aceĭ maĭ micĭ şi proştĭ logofeţĭ aĭ Divanuluĭ şi aĭ vistierieĭ. Şi uniĭ (din boierĭ) nu sciŭ nicĭ carte românéscă şi numaĭ căcĭ suntem fiĭ din noblepe, ne fac boierĭ aĭ Divanuluĭ, urcându-ne la cea d'întâiŭ tréptă. Aceştĭ boierĭ mulţĭ anĭ iscălesc orĭ-ce anaforale le vor da calemgiiĭ boieriilor cu carĭ sunt însărcinaţĭ, căcĭ de vor lua anaforalele să le îndrepteze, li se va părea că sunt în limba armenéscă şi patria este datóre să plătéscă la asemenea ómenĭ léfă şi irat deosebit; căcĭ slujesce norodului (O! acésta este de rîs!)

www.dacoromanica.ro

In alt loc, patriotul par'că întrezărind putința de o stare mai bună, ḑice:

„Și de acum înainte părăséscă-se de acele rele urmări; căci condeiele nu vor mai fi uscate. Și asemenea urmări nu vor fi cunoscute numai duhovnicilor și suferite de pătimași, ci condeiul va da în vilégul obștei atât urmările cele spre folosul némului, cât și cele spre prăpădenia lui."

Sublimă apostrofă, care vědesce otărîrea omului de bine de afăce binele némului sĕŭ.

Spre a da drum condeiului, spre a traduce și tipări cărți ca ast-fel la îndreptarea relelor urmări sĕ ajute, Constantin Golescu inființâ, în 1826, societatea Filarmonică, pe lângă care și în numĕr mai restrâns de membrii, mai înființâ și o societate secretă.

Ședințele societății Filarmonice se țineaŭ în casa lui Golescu din podul Mogoșoaiei, actualul palat al M. S. Regelui; el mai înființâ la Golesci pentru copiii săraci, o școlă pe care o ținu pe chieltuiala sa și care dete resultate admirabile. In acéstă scólă, pusă sub îngrijirea profesorului Aron Florian, se primeaŭ copii din cele trei județe vecine. La esamenul din 1830, elevii aŭ rĕspuns la gramatică, geografie, aritmetică, istoria sfântă și universală, istoria naturală și limba latină, care sciințe s'aŭ învĕțat cu atâta înlesnire în limba română. In séra aceleĭ ḑile, elevii aŭ dat și o representațiune teatrală.[1])

Societatea secretă de care vorbim, în care pe lângă Golescu și I. Câmpinénu, luâ parte și I. Heliade Rădulescu își fixase, ca lucrare a ei, următórea programă:

1). Inființarea de colegii naționale la Bucuresci și la Craiova;

2). Inființare de școle normale în capitalele fie-căruĭ județ.

3). Școle primare în fie-care sat.

4). Ḑiare în limba națională.

5). Inființarea unuĭ teatru național.

Domnul Muntenieĭ, care nu înceta a se sfătui cu partidul

1). Un martur ocular, écă ce scrie despre acéstă:

Séra s'a urmat tot de acești copii representația uneĭ tragedii numită *Regula*. Nu póte cine-va descrie mulțumirea privitorilor în care-i strămuta declamarea uneĭ copilițe de 8 ani a d-luĭ Gr. Leurdeanu Lăcrimi de bucurie smulgea din ochii tutulor acéstă copiliță și mie și mai mult vĕḑênd cât este de destoinic duhul românesc când ar fi lucrat și bine pregătit (Coresp. din Pitesci în *Curierul român* din 10 Aprilie 1830).

www.dacoromanica.ro

național, numi un comitet cu însărcinare d'a intocmi regulamentul de reforme, prevĕdut de convenţiunea de la Akerman. Comitetul nu putu ênsĕ nicĭ să-şĭ încépă lucrările; căcĭ declarându-se resboiul între Ruşĭ şi Turcĭ în 1828, el fu desfiinţat de fapt; iar Domniĭ, în faţa invasiuniĭ, fugiră.

1828—1834

Asupra acestor epoce vom trece maĭ repede, de vreme ce ele nu légă firul istorisireĭ nóstre de cât întru atât că atuncĭ s'a alcătuit Regulamentul organic, legiuire care era în lucrare şi la 1848.

Regulamentul fu întocmit de douĕ comisiunĭ, una pentru Muntenia, compusă din banul Grigore Băleanu, vornicul George Filipescu, logofĕtul Stefan Balăceanu şi hatmanul Al. Vilara, avênd de secretar pe vornicul Barbu Stirbeĭ.

Pentru Moldova, comisiunea era compusă din visternicul Costake Păscanu, vornicul Costake Conacke şi visternicul Iordache Catargiu, avênd de secretar pe Gheorghe Asaki.

Aceste comitete alcătuiră Regulamentul, sub preşedenţia generaluluĭ Minciaki, şi apoĭ o comisiune de treĭ, şi anume: vornicul Mihaĭ Sturdza, logofĕtul Al. Vilara şi aga George Asaki, duc lucrarea la Petersburg, unde e cercetată şi aprobată şi apoĭ înapoiată generaluluĭ Kiseleff, spre a fi supusă celor douĕ obstescĭ adunărĭ de revisuire, care trebuiaŭ a se întruni, spre a se respecta principiul autonomieĭ interne a ţĕrilor.

Regulamentul se votézĕ de Adunărĭ şi e pus în lucrare în Muntenia la Iulie 1831 şi în Moldova la 1 Ianuarie 1832.

Pentru că, cum ḑiserăm, acéstă legiuire se găsia în lucrare la 1848, trebuie să arătăm ce cuprindea ea.

www.dacoromanica.ro

ORGANICESCUL REGULAMENT

Regulamentul organic conține câte capitole mai atâtea feluri de privilegie pentru boeri și tot atâtea clase și feluri de sarcine pentru ne-boieri.

CAPIT. I.

Obștească adunare extra-ordinară

Alegerea domnului

Organisarea politică ce legiuesce Regulamentul e coprinsă în cap. I și II.

Capit. I, privitor la alegerea Domnului statornicesce numai pentru boieri dreptul de a alege pe Domn și pentru unii numai dintr'înșii dreptul de a putea fi aleși.

Extraordinara obștéscă adunare se compune în Muntenia din 190 mădulari și anume:

1) I. P. P. S. Mitropolitul.

2) 3 părinți episcopi.

3) 50 boieri de I rang. de la vel-Ban până la vel-Cămăraș.

4) din 73 boieri de II rang de la vel Clucer până la vel Comis.

5) din 36 deputați, aleși dintre boierii fie-căruĭ județ, de la vel Serdar până la cel din urmă.

6) Aci se face excepțiune pentru 27 deputați ai corporațiilor de prin orașe, cari pot să nu fie boieri.

In Moldova, obștésca adunare extra-ordinară se compune din 132 mădulare:

1) Mitropolitul și 2 episcopi.

2) 45 boeri, de la marii logofeți până la Vornicii poliției, luându-se până la numĕrul cerut după ierarchia ranguluĭ.

3) din 30 boeri de la Agă până la Ban inclusiv:

4) din 32 deputați de județe, iarăși boeri de la Comis până la Șetrar.

5) de un deputat al Academieĭ de instrucțiune publică.

6) 20 deputați ai corporațiilor din orașe cari puteaŭ fi ne-boeri.

www.dacoromanica.ro

Deci, afară de 27 deputați în Muntenia și 20 în Moldova, numai singuri boerii puteau alege și a fi aleși în adunarea extraordinară. Privilegiu!

Domnii

Domnul în Muntenia, putea fi ales numai dintre boerii cu rangurile de Ban, Vornic de țara de sus sau țara de jos, de al 3-lea ori al 4-lea Vornic, de Logofăt de țara de sus sau de țara de jos, sau în sfîrșit de cei cari, după punerea în lucrare a Regulamentului, vor avea rangul de ministri, de și nu se vor afla în slujbă.

In Moldova, nu putea fi ales de cât dintre cei cari aveau rangul de mare Logofăt, mare Vornic al Moldovei de sus sau de jos, de Hatman sau de Vistier, sau care, la punerea în lucrare a Regulamentului, ar avea ranguri corespundătóre cu cele sus menționate, adecă președinte al divanului și ministru, chiar dacă nu se vor afla în slujbă.

Domnii se aleg pe viață și sunt întăriți de către Pórtă.

Adunări obștesci așa întocmite în cât numai obștesci nu erau, aveau deci s'alégă pentru țară și pentru poporul român, pe domnii stăpânitori — o nedreptate pentru neboieri — un privilegiu pentru boieri.

Nobleța, naționalitatea Domnitorilor.

Ce cerea Regulamentul viitorilor Domnitori ca condițiune de naționalitate și de nobleță?

Le cerea, întru cât privesce nobleța, să fie din familii a căror nobilitate să se urce la moș; iar întru cât privesce naționalitatea, le cerea ca naturalisația lor să încépă de la tată.

Așa dar, ca nobleță, Regulamentul deschidea drumul la tron inobilaților din timpul regimului fanariot și se scie că inobilarea se dobândia ușor de tot, între alte mijlóce, prin căsătorie cu o nobilă și prin bani. Iar în privința naționalității, Regulamentul era și mai larg: nu cerea candidatului la domnie de cât ca părintele sĕu să fi fost naturalisat, adecă o singură generație de romanitate dobândită.

Aceste condițiuni dovedesc că boierimea de pe atunci a țĕrii, sau nobleța — cum se dicea ea — în majoritatea ei, nu era română; căci de ar fi fost, ea care s'arăta atât de gelósă de privilegii, nu le-ar fi recunoscut noblețeĭ celeĭ năs-

www.dacoromanica.ro

cută pe timpul fanarioților; mai dovedesce că nobleța în majoritate, nu se deosebia nici prin vechime, nu mai era întocmită, în cea mai mare a ei parte, din urmașii boierilor or români de pe vremile de glorie națională, ci de próspeții boeriți sub Fanarioți.

Acésta se vede lămurit — dacă trebuință ar fi de o altă dovadă pe lângă art. din Regulament — dintr'o *Plângere* a țării adresată lui Vodă Bibescu, când era pe tron, și care arată că între ceĭ carĭ pretind posturile cele marĭ sunt mai mult de 118 familiĭ grecescĭ și numaĭ 84 cu adevĕrat românescĭ.

Acest fapt și explică de ce, în mare parte, Regulamentul se îngrijesce în deosebĭ de fixarea și garantarea drepturilor și privilegiilor nobleței—care era mai mult străină—pe când poporul nu e privit și tratat de cât ca unéltă de muncă și de producere, de cât ca mijloc de înavuțire pentru aceĭ nobilĭ, în mare maioritate, de alte némurĭ.

CAP. II

Obicĭnuita obștéscă adunare

IN MUNTENIA

Al doilea capitol al Regulamentuluĭ, privitor la obicinuita obștéscă adunare, intăresce și mai mult privilegiile boierilor.

Intr'adevĕr, în obștésca adunare extra-ordinară, care nu avea altă cădere de cât alegerea Domnuluĭ, puteaŭ lua parte și 27 deputați aĭ breslelor, adecă aĭ industriașilor și negutătorilor.

In obicinuita obștéscă adunare, care e menită să înfățișeze noțiunea în lucrarea ei de tótă ḑiua, să voteze birurile, să cerceteze socotelile, etc., în acéstă obicĭnuită obștéscă adunare nu putea să intre nicĭ un birnic; ea se alcătuia din boierĭ și numaĭ boierĭ, din ómenĭ carĭ aveaŭ numaĭ drepturĭ și fără nicĭ o sarcină saŭ datorie către țară.

In Muntenia, acéstă adunare, în ironie numită obștéscă, avea 42 de mădulare anume:

1) Mitropolitul și ceĭ-treĭ episcopĭ eparchioți;

2) 20 boierĭ de întâia tréptă;

3) 19 deputați de prin județe și unul pentru orașul Craiova, toți boierĭ și aleșĭ numaĭ de boierĭ.

Mitropolitul era de drept președinte.

www.dacoromanica.ro

Obicinuita obștéscă adunare

IN MOLDOVA

In Moldova, obicinuita obștéscă adunare era închiegată din 34 membri și anume:

1) Mitropolitul care era și președinte;

2) Doĭ episcopĭ, de Roman și Hușĭ;

3) 16 boierĭ din aceĭ de la rangul de mare Logofăt până la aceĭ de rangul Bănieĭ.

De 16 dep. ținutași câte doĭ de fie-care ținut, tot boierĭ.

In acest capitol, este un articol, care pare a fi isvorît din gândul ascuns d'a hrăni relele obiceiurĭ ale boierimeĭ, obiceiul d'a se mânca între eĭ pentru domniă și a se săpa necurmat uniĭ pe alțiĭ; el legiuesce pentru viitor calea acestor nenorocite apucăturĭ. Intr'adevĕr, prevede că adunarea are drept s'arate Domnuluĭ, prin anaforale, năpăstuirile și plângerile țĕrieĭ — ceea-ce e fórte bine, cu tóte că între adunare și adevĕrata țară nicĭ o legătură nu era — adaoge însă că, de va fi trebuință, adunarea are drept să aducă acele plângerĭ și la maĭ înaltă cunoscință, ceea-ce însemnéză puterilor strĕine, Turcieĭ și Rusieĭ.

Aci autonomia țĕreĭ, care prin tratate era ocrotită în contra Turcieĭ, aci se închină și se jertfesce și Turcieĭ și Rusieĭ.

Maĭ mult, articolul 53 recunósce Domnuluĭ dreptul de a precurma strîngerea adunărieĭ — adecă a o prooroga — dar îl îndatoréză a face de îndată raportul sĕŭ către Inalta Pórtă și către ocrotitoarea Curte, cerênd voie și slobozenie de a putea strînge o altă obicĭnuită obștéscă adunare.

Aci nu e jertfită numaĭ autonomia; aci Domnul e redus la posițiunea unuĭ funcționar al strĕinilor și încă la posițiunea unuĭ funcționar îndatorit a se închina de o dată la doĭ stăpânĭ protivnicĭ și pe amândoĭ a-ĭ mulțămi, ceea-ce, în firea lucrurilor, cu neputință este.

Decĭ și acest al doilea capitol al Regulamentuluĭ organic legiuesce numaĭ privilegiĭ boierilor; ba încă și maĭ rĕŭ, legiuesce calea pe care avea-vor să-și hrănéscă patimele de

www.dacoromanica.ro

domnia, punênd în acelaș timp pe două puteri străine arbitri asupra voilor țării, fiă și așa crâmpeiată cum o făcuseră boierii prin Regulament.

CAP. III.

Finanțe.

Regulamentul organic, întru cât privesce birurile, a procedat metodic. El a desființat mai întâiŭ — ceea ce fórte bine fu—acea sumedenie de biruri ce eraŭ în ființă și între care mai numai pentru aerul ce respira și pentru apa ce bea Românul, nu era bir.

Acéstă procedare, o repetăm, fost-a un bine și, ca urmare, ușurare ar fi adus birniculuĭ român, dacă legile scrise ar fi fost urmate de lumea care avea puterea în mână.

Totuși, o ușurare s'a făcut, și ea fost-a reală și simțitóre și pentru popor; dar fost-a simțitóre mai ales pentru acea clasă care 'și legiuise ușurarea și avea puterea d'a face să-i fie respectate tóte drepturile.

Într'adevĕr, desființarea vămilor interióre, adică a contribuțiunilor indirecte, precum și desființarea celor două parale la leŭ, adecă taxa de 5% asupra lefilor, singurele biruri cu care privilegiațiĭ ajutoraŭ la sarcinele statuluĭ, a folosit acesteĭ clase întru atât că de aci 'nainte, cât a domnit Regulamentul, n'a mai plătit, nimic; ci numaĭ lua mult, lua totul și de tóte de la stat, fără să fi contribuit cu ceva, pentru ajutorarea sarcinelor publice.

Aceste sunt îmbunătățirile adevĕrate, ce aŭ avut urmarea de a întări și mai mult, prin Regulament, adecă a complecta desăvîrșit, privilegiul privilegiaților.

Birurile înființate de Regulament sunt următórele:

1) O dajdiă personală, saŭ dajdiă pe cap, asupra tuturor celor carĭ se coprind în orînduiala plugarilor și a muncitorilor, precum și asupra tuturor locuitorilor din orașe și tîrguri, carĭ vor unelti vre-un meșteșug, meserie saŭ industrie.

Acéstă dajdiă este de câte leĭ 30 pe cap.

2) Capitația asupra țiganilor statuluĭ, câte leĭ 50 pe an pentru aurarĭ și câte leĭ 30 pentru ceĭ-l'alțĭ fără osebire, plus deciueala.

Tot taxa de 55 leĭ o vor plăti și aurariĭ Românĭ.

www.dacoromanica.ro

Ţiganiĭ Statuluĭ meşteşugarĭ, dulgherĭ, ferarĭ şi alţiĭ vor plăti taxa acelor meşteşugurĭ.

Se scutesc de acéstă dare Ţiganiĭ mănăstirescĭ şi aĭ altor obraze particulare.

3) Dajdia pe orînduiala mazililor câte leĭ 45 pe an pentru fie-care.

4) Dare de patentă pentru neguţătorĭ şi meseriaşĭ. Negustoriĭ eraŭ împărţiţi în treĭ stărĭ şi plăteaŭ: 240, 120 şi 60 leĭ pe an. Meseriaşiĭ în douĕ stărĭ: 90 şi 50 leĭ. Uceniciĭ şi slugile plăteaŭ numaĭ capitaţia de leĭ 30 când ajungeaŭ la vîrstă pravilnică.

5) Oieritul şi văcăritul străinilor pentru dobitócele cu carĭ vin să le păşuneze în ţară.

6) Darea pentru diplome atingĕtóre de feluriĭ şi înălţărĭ în trepte.

Intr'un cuvînt, toţi locuitoriĭ ţĕriĭ: ţĕranĭ, neguţătorĭ, meseriaşĭ, ţiganĭ aĭ statuluĭ, ucenicĭ, chiar şi slugile neguţătorilor, toţi plăteaŭ bir.

Pe lângă produsul acestor dărĭ, statul maĭ încasa:

Parte din veniturile averilor mitropolieĭ, episcopielor şi tutor mănăstirilor fără osebire.

Venitul contractelor ocnelor.

« vămilor.

« Brăileĭ, Giurgiuluĭ, Turnuluĭ din pescăriĭ şi poposirea corăbiilor şi

Venitul domeniilor statuluĭ.

Acestea eraŭ isvórele din carĭ se hrănia visteria statuluĭ.

Numaĭ boeriĭ, boeriĭ singurĭ, nu plăteaŭ nimic alt de cât, taxa diplomelor de boeriă.

Maĭ mult: boeriĭ, dacă exercitaŭ vr'un comerţ saŭ industrie nu plăteaŭ nicĭ patenta aceleĭ îndeletniciriĭ (1).

Tot obştea birnică şi numaĭ ea trebuia să plătéscă şi birurile pentru cutia oraşelor şi ale satelor, adică deciuĭală asupra biruluĭ ce plătea statuluĭ.

Ḍeciuiala era de 4 parale la leŭ pe trimestru, adică 10%; în oraşele unde aceste 4 parale eraŭ date magistratuluĭ se plăteaŭ alte 4 parale la leu.

Aceste cutiĭ maĭ primeaŭ:

(1) C. A. Rosetti, deschiḍênd librăriă, fu cel d'intâiŭ boier, care o rupse de fapt şi cu acest privilegiŭ, cerênd şi stăruind ca să plătéscă şi dinsul, ca şi ceĭ-l'alţĭ birnicĭ.

www.dacoromanica.ro

1) Banii ce va plăti locuitorul fugar saŭ satul ce-l va fi primit de la dosire și pe tot timpul lipseĭ luĭ.

2) Dajdia însurățeilor care începea de la 6 luni după căsătorie.

3) Câte 5 leĭ pe trimestru de la feciorul de văduve la 20 de anĭ.

4) Ceĭ ce vor eși calfe, precum și ucenicii meșterilor și slugile negustorilor.

Veniturile acestor case se întrebuințaŭ:

1) Ca să plătéscă simbria pârcălabuluĭ (încasatorul de dărĭ).

2) ca să istovéscă dăjdiile birnicilor fugiți.

3) ca să istovéscă dajdia birnicilor ce vor muri de la o catagrafie la alta (adică în timp de 7 anĭ).

Capitația trimestruluĭ în care va muri birnicul să plătesce de văduva și copiiĭ luĭ.

4) Ca să plătéscă celor ce vor fi trimiși să reclame la stăpânire (adică 20 parale pe ḍi) de la plecare și până la întórcere.

5) Ca să răfuiască către visteriă și către cutia satuluĭ dăjdiile slugilor pe carĭ sătenii eraŭ datorĭ a le da dintre eĭ proprietaruluĭ.

6) A plăti léfa dorobanților.

E de însemnat încă mijlocul jignitor cum să siluia birnicul ca să-și plătéscă dajdia.

Dacă vre-unul nu se răfuea la vremea otărîtă, i se trimitea dorobanț ce trăgea drept la casa birniculuĭ zăbavnic care, spre osîndă, era îndatorat să hrănéscă și pe dorobanț și calul luĭ până ce-și plătea datoria.

Acest capitol al dăjdiilor dovedesce mai bine de cât orĭ ce că nu simțul de dreptate către popor încălzia inimele boerilor regulamentarĭ; dovedesce asemenea lipsa lor de umanitate către nefericitul muncitor; maĭ dovedesce acea nesfîrșită lăcomie care adusese pe boerĭ până a se scuti pe eĭ de orĭ-ce fel de sarcină și a arunca greutățĭ, sarcine și dajdiĭ cu nemiluita numaĭ asupra neboĭerilor; în sfîrșit dovedesce că, de și poporul, prin mișcarea luĭ de la 1821, scăpase și țara și pe boerĭ din jugul Grecilor, aceasta n'a făcut pe aceĭ boerĭ maĭ miloșĭ, maĭ îngăduitorĭ și maĭ omenoșĭ către obște.

Așa dar boeriĭ, precum la 1825, impuseră, răpiră luĭ I. Sturza din Moldova, scutirea de orĭ-ce biruri, tot astfel și

www.dacoromanica.ro

cu prilegiul Regulamentului organic, își asigurară iarăși privilege, în tótă a lor întregime.

Ba făcură de data acésta ceva mai mult: spre a-și garanta privilegiile merseră până a jertfi ei înșiși marele bun, pentru care vécuri cursese rîuri de sînge, autonomia țării, merseră până a desființa, cu voie, cu fapta și cu votul lor — și numai într'al lor personal interes — tratatele cu Turcii ale marilor Domni români, care asiguraseră țării autonomia internă; sĕvêrșiră, cu un cuvînt, acéstă mare și nepilduită faptă în contra națiunii lor, punênd privilegiile ce-și legiuiseră, prin acea lege internă, sub ocrotirea celor două puteri străine, Turcia și Rusia.

Este adevĕrăt că cele două mari puteri, prin diferite tratate ce încheiaseră intre ele, își acordaseră una alteia drepturi asupra țării, pe cari tratatele Domnilor români cu Turcii nu li le acordaseră; dar tóte aceste tratate dintre Turcia și Rusia, fiind nisce stipulațiuni incheiate despre noi, și contra nóstră, n'aveau cel puțin autoritatea morală a consimțimîntului Românilor.

Românii nu fuseseră întrebați, nici ascultați, ci fuseseră numai condamnați, și în fața lumii, în fața vecĭniceĭ dreptății, acele stipulațiuni asupritóre drepturilor Românilor, ființă morală nu puteau să aibă.

Dar să trecem mai departe la cercetarea coprinsului Regulamentului organic.

Drepturi și datorii reciproce între proprietar și al sĕu sătean.

După ce atât vorbit-a Regulamentul despre drepturile, adică privilegiile boierilor și despre sarcinile adică datoriile obștei neboierite, acest capitol are pretențiunea d'a înființa și pentru ceĭ desmoșteniți, și cu osebire pentru săteni, óre-cari drepturi.

El pretinde că «*asigurézĕ fără îndoială petrecerea și înființarea acestui locuitor care până acum era fórte vremelnică.*»

Și ce óre face pentru acest locuitor?

Statornicesce. în modul următor, drepturile și îndatoririle reciproce ale proprietarilor de moșii și ale sătenilor, legiuind ca proprietarii să dea sătenilor o óre-care întindere

www.dacoromanica.ro

de pământ pentru hrană și sătenii să dea proprietarului ḍile de muncă și dijmă din produs.

IN MUNTENIA

Săteanul cu 4 boi și o vacă va primi:

	pog	prăjini
Pentru casă și grădină	—	7
» islaz	2	12
» cosítură	3	—
» arătură	3	—
	8	19

In schimbul acestui pământ și drept chirie a luĭ, săténul e îndatorat a lucra:

12 ḍile cu patru boĭ
1 ḍi de arătură
a cără un car de lemne...
a da dijmă din fîn și din arătură.

Săténul cu 2 boi și o vacă va primi:

	pog.	prăjinĭ
Pentru casă și grădină	—	7
islaz	1	12
cosítură	1	19
arătură	3	—
	6	14

Țĕranul datora, ca chiriă, 12 ḍile de lucru cu ceĭ 2 boĭ aĭ sĕĭ;
O ḍi de arătură.
Transportul unuĭ car cu lemne.
Dijmă din fîn și din arătură.

Săténul numaĭ cu o vacă.

	pog.	prăjinĭ
Pentru casă și grădină	—	7
» islaz	—	12
» cosítură	—	15
» arătură	3	—
	4	10

www.dacoromanica.ro

Pe lângă aceste dijme era:

	în Mold.	în Muntenia
Din tóte produsele	1/10	1/10
» fîn.	1/5	1/5
» vin	1/10	1/20

In Moldova, în cazul cel mai bun și mai favorabil, țeranul nu putea dobêndi de cât 3½ fălci pentru întréga luĭ gospodărie.

Regulamentul păstra dar cele 12 ḍile de muncă datorate de sătén proprietaruluĭ pe a căruĭ moșie se afla. Dar boieriĭ n'aŭ perdut nicĭ acest bine venit prilej,— și mai cu sémă pe acesta — spre a impune săténuluĭ, la adăpostul numĕruluĭ de 12 ḍile, o muncă ce nu se putea săvîrși de cât într'un timp mai mult de cât împătrit.

Intr'adevĕr, Regulamentul nu se mulțumi cu simpla formulă: «12 ḍile» pe an, ci legiuì el ce și câtă muncă trebuia privită ca făcută într'o ḍi, de și acea muncă nu se putea în fapt îndeplini de cât în 4 saŭ chiar în 5 ḍile.

Ècă, după d-l A. D. Xenopol, la cât ajungeaŭ în realitate cele 12 ḍile ale Regulamentuluĭ:

2 ḍile pentru 14 prăjinĭ de arătură pe care Regulamentul le cere într'o ḍi.
16 « pentru prașila, în loc de 4 ḍile regul., a 12 prăj. pe ḍi cu adunatul și căratul recolteĭ.
8 » pentru secera a 3 ḍile regul. a 16 prăj. pe ḍi și transportul ;
8 « cósa uneĭ fălcĭ de iarbă, după regul. 4 ḍile;
4 » douĕ podvoade;
2 » căratul lemnelor;
4 » patru clăcĭ;
6 » meremetul acareturilor;
3 » îngrăditul țarinilor.
53 » Prin urmare săténul avea să lucreze 53 de ḍile în fapt, pentru cele 12 pe care le legiuesce Regulamentul, pe când sub legiuirea de la 1805 lucra numaĭ 43 de ḍile.

In Muntenia, munca legiută de Regulament cerea neapărat 48 ḍile, în loc de 12, spre a fi sĕvîrșită.

Și aceste 53 saŭ 48 de ḍile privesc numaĭ munca prevĕḍută de Regulament, nu și abuzurile ce se făceaŭ, nu și vol-

www.dacoromanica.ro

niciile, nu și asupririle contra cărora săténul n'avu nicĭ un adăpost.

Intr'adevĕr, când proprietarul avea de reclamat contra săténuluĭ, se adresa la administrație, la zapciŭ, care era ales de proprietarĭ, și țĕranul era repede și sumar executat.

Când însă săteanul avea el să reclame contra proprietaruluĭ, trebuia s'apuce calea lungă, anevoiósă și costătóre a procesuluĭ la judecătoriĭ, unde el întâlnea dreptate maĭ anevoie de cum să întâlnesc, după proverb, iepuriĭ la biserică.

Și nu fu numaĭ acésta asuprirea pe care o legiui Regulamentul asupra săténuluĭ; nu; pe când impunea birniculuĭ sarcină maĭ grea, muncă maĭ multă, în acelașĭ timp îĭ strîmta și pămîntul ce îndatora pe proprietar să-ĭ dea, așa în cât, cu drĕptă judecată, să póte ḑice că Regulamentul a legiuito și maĭ mare, de cât până aci, sărăcire și stîrpire a muncitoruluĭ sătén.

Și acéstă strîmtóre a pămîntuluĭ dat săténuluĭ cu scop de interes făcutu-s'a; căcĭ, săténul îndeletnicindu-se cu crescere de vite, nevoit era — dacă ținea să maĭ aibă vite — să cadă la învoială cu proprietarul, învoiélă sugrumătóre, de vreme ce legat era bietul țĕran cu lanțul greŭ, strîns și apăsător al Regulamentuluĭ de pămîntul pe care se afla.

Orĭ-ce i s'ar fi cerut, el era silit să dea, să se închine, să se supună lăcomieĭ proprietaruluĭ, de vreme-ce alt-fel nu putea face.

Să se mute? Să caute la alt proprietar condițiunĭ maĭ lesnicióse?

Nu; acésta nu era cu putință birniculuĭ.

Nu; săténul nu se putea muta pentru douĕ cuvinte născocite și legiuite de Regulamentul boeresc, și anume: căcĭ Regulamentul pe de-o parte prevedea pedépsă pentru cel care ar fi făcut săténuluĭ condițiunĭ maĭ lesnicióse de cât cele prevĕḑute în legiuirea regulamentară, și apoĭ fiind că Regulamentul glăsuia, că cel care ar voi să se mute dator era:

1) Cu 6 lunĭ înainte de Sf. George, adecă pe atuncĭ când încă nu putea fi vorba de nouile învoielĭ, să dea în scire cârmuitoruluĭ și proprietaruluĭ;

2) să plătéscă *înainte* și în banĭ tóte îndatoririle la care e

www.dacoromanica.ro

supus el a lucra către proprietar *într'un an socotit din ḑiua strămutării.*

3) să plătéscă la cutia satuluĭ de unde să strămută o sumă potrivită cu réspunderea dăjdieĭ pe un an, în folosul acesteĭ cutiĭ, fără ca să fie scutit a plăti aceeașĭ dajdie și la comuna unde se va strămuta.

4) Pentru capitație, este asemenea îndatorat a se răĭui pentru toți anii ce ar maĭ rĕmâne până la facerea catagrafieĭ (catagrafia se făcea numaĭ din 7 în 7 anĭ).

Și, acéstă condițiune este aceea care pune vîrf nedreptății.

5) Casa și tóte sădirile luĭ și alte locurĭ de arături ce le va fi lucrat pe acea moșiă vor rĕmâne în folosul proprietaruluĭ, *fără nicĭ o despăgubire.*

Cum era dar cu putință ca, în asemenĭ condițiunĭ, să se mai pótă gândi bietul nenorocit la o strămutare aiurea, când legea chiar legiuia despoiarea luĭ? când îĭ lua pe nimic casa și grădina luĭ, sĕmĕnăturile și întréga luĭ muncă și-l îndatora încă să maĭ dea și în banĭ, de-o dată, dajdia statuluĭ pe maĭ mulțĭ anĭ, pe care — unde s'ar fi strămutat— avea din noŭ s'o plătéscă, dajdia cutieĭ satuluĭ și plata muncilor pe un an pe care le-ar fi făcut proprietaruluĭ.

Așa dar săténul se găsea legat de pămînt, prin Regulamentul boieresc, cu legăturĭ, pe care nimic, de cât numaĭ mórtea, le putea rupe.

Cu tóte acestea, Regulamentul, printr'o ironiă, spune în art. 144 că «precum este proprietarul stăpân cu desĕvîrșire pe al sĕŭ pămînt, asemenea este și săténul sălășluitor pe moșiă iarăși cu desĕvîrșire slobod de este acum aprópe un veac și numaĭ pe sfințenia acestuĭ princip s'aŭ legiuit îndatoriri reciproce, de aceea, volnic este săténul a-și muta locuința împlinind însă îndatoririle și formalitățile» ce maĭ sus arătăm.

Și aci eticheta, și aci vorba îndrăsnesce să pălmuiască bietul adevĕr al lucrurilor și al faptelor!

Trebuință de pămînt avea săténul pentru hrana familieĭ și a vitelor; a lua pămînt cu învoială, pe care stă în puterea proprietaruluĭ d'a o face cum voia el, era a se sărăci; a nu lua, era să se expue să sufere fómea și el și familia și vitele luĭ.

Rĕŭ dar într'un fel, rĕŭ în cel-lalt.

Bietul birnic român, dat în exploatarea proprietaruluĭ, orĭ-

www.dacoromanica.ro

cum ar fi făcut, pentru el tot numaĭ durere, obidă și sără cie era.

Și într'adevĕr, Regulamentul avu douĕ imediate urmărĭ funeste: depopularea țĕrilor, căcĭ Românul pe care nu-l putuseră goni invasiunile barbare, își lua acum lumea în cap, își părăsea casa și mormîntul părinților, spre a scăpa de bunătățile boieresculuĭ Regulament, căutând între străinĭ stăpânĭ maĭ omenoșĭ. Asemenea, cultura vitelor, îndeletnicirea de căpetenie a săténuluĭ, se împuținâ.

Slujbașiĭ sloboḑĭ.

Și tot nu se încheia nicĭ aicĭ lanțul sarcinelor pe carĭ boeriĭ regulamentarĭ le asvîrliră în spatele săteanuluĭ.

Regulamentul legiuia desființarea scutelnicilor și poslușnicilor, adecă un drept pe care îl aveaŭ boieriĭ până aci, și înființa în locul lor pensiunĭ ce eraŭ sĕ se plătéscă celor ce avuseseră scutelnicĭ.

Le trebuia însă proprietarilor slugĭ și tot de la sătenĭ le luară.

Legiuiră decĭ în Regulament ca satele să fie datóre a da proprietarilor slujbașĭ liberĭ, luațĭ dintre sătenĭ și anume după numĕrul familiilor:

Satul cu	13	până la	25	familiĭ	. . . . .	1	om.
»	25	«	50	«	. . . . .	2	omenĭ.
»	63	«	75	«	. . . . .	3	«
«	88	«	100	«	. . . . .	4	«

și așa înainte tot în acéstă proporție.

Decĭ, o nouă sarcină pe sătenĭ, pe care iacă cu ce cuvinte Regulamentul caută a o sfinți și deslușĭ în art 143:

«Fiind-că locuitoriĭ ce hălăduiesc pe moșiile proprietarilor se hrănesc și se neguțătoresc pe acele moșiĭ, pe acest temeiŭ dar tot satul se îndatoréză să dea pe tot anul în slujba proprietaruluĭ și pe aceeașĭ moșie unde va locui, câte 4 ómenĭ la o sută de familiĭ.»

Dajdia către stat și către cutia satuluĭ pentru acești slujbașĭ aĭ proprietățiĭ era îndatorat satul s'o plătéscă.

In Muntenia, numĕrul familiilor de muncitorĭ sătescĭ, era arătat în Regulament ca fiind de 200.000, decĭ numĕrul acestor slujbașĭ sloboḑĭ se urca la 8.000.

www.dacoromanica.ro

In Moldova, întocmirea slujbașilor volnicĭ era ast-fel alcătuită:

Orĭ-care proprietar de moșie locuită, atară de răzeșĭ, avea drept a lua, pentru fie-care din moșiile sale, în folosul pământescĕĭ sale gospodărĭĭ, un om din 10 familiĭ, sub nume de slujbașĭ volnicĭ.

Dacă locuitorĭĭ eraŭ în numĕr de 200 saŭ maĭ puțin, lua 2 ómenĭ la 10 familiĭ. Acésta însémnă că numĕrul cel maĭ mic de slujbașĭ volnicĭ era de 40 de fie-care moșie; iar când satul nu putea îndeplini numĕrul volnicilor, vistieria se îndatora, prin Regulament, a plăti proprietaruluĭ capitația pentru aceĭ slujbașĭ ce el nu ar putea găsi.

Iacă dar statul pus în alternativa de a plăti el proprietaruluĭ lipsa, saŭ de a-ĭ da slujbașiĭ volnicĭ legiuițĭ, cu orĭ-ce preț, fie și prin volnicĭĭ.

Se înțelege de sine că statul nu plătea, dar tot așa de înțeles este că nicĭ proprietarul nu păgubea. Sătenĭĭ eraŭ obligațĭ se dea slujbașiĭ legiuițĭ, fie că eraŭ, fie că nu eraŭ în numĕr de a-ĭ da.

Proprietarĭĭ carĭ nu aveaŭ ranguri, și mânăstirile, precum și mitropolia și episcopiile se folosesc de asemenea drept întru toată a sa întindere.

Regulamentul organic—par că cugetul muncia pe autorĭĭ luĭ pentru nedreptățile ce grămădise asupra nefericitului birnic — prevede, ca și cum hotăririle luĭ vecinicie ar fi putut avea, prevede, ḑicem, că «acest drept va remâne în vecĭ legat către proprietar» și apoĭ—urmărind un scop positiv, bănesc, scopul urcăreĭ prețuluĭ proprietăților, prin faptul ființei acestuĭ drept ast-fel întocmit și garantat, Regulamentul adaogă că acest drept—dreptul de a avea slujbașĭ volnicĭ—«trece cu proprietatea în orĭ-ce mutare de la o față către alta».

Și toate aceste drepturĭ abuzive exorbitante eraŭ dăruite proprietățiĭ și proprietaruluĭ, care cu nimic, cu absolut nimic—nicĭ măcar cu un ban de mir, cum ḑice Românul—nu venia în ajutorul cheltuielelor statuluĭ.

Miliție.—Dorobanțĭ.—Cordonașĭ.—Poterașĭ.

Citind întâiul rînd din art. 5, titlul 2, Cap. IX, Anexul I: *legiuire pentru recrutația miliției*, vesel am devenit, căcĭ găsisem în

www.dacoromanica.ro

sfîrșit, chiar în Regulamentul organic, măcar o dispoșițiune egalitară. Intr'adevĕr, art. 5 astfel începe:

«*Tot Românul, în vîrstă de 20 ani, este dator să se scrie întru alcătuirea miliției naționale*».

Dar veselia mea n'a ținut de cât clipele trebuitóre pentru a străbate cu ochiĭ douĕ rînduri, de vreme ce imediat, după vorbele maĭ sus înscrise, articolul urméză ast-fel:

«*Se scutesc de acéstă alcătuire familiile nobililor de rangul I, II, III și IV, ale privileghiaților dișĭ postelnicĭ, neamurĭ și mazilĭ, cum și familiile preoților ce se află în slujbă*».

Iar art. 391 (secția II) glăsuiesce:

«Tóte stările dajnicilor sunt supuse scrisuluĭ obștesc, afară din acelea carĭ se scutesc prin art. 5 din anexul No. 1», citat maĭ sus.

Așa dar și slujba militărească tot numaĭ în sarcina stărilor dajnice cădea.

Prin urmare, priviligiațiĭ boierĭ, nicĭ la întocmirea miliției naționale, nu luaŭ parte, după Regulament.

Acéstă glăsuire a Regulamentuluĭ, ea singură e de natură a statorniei contrastul între starea din trecutul glorios și starea de cădere în care era ajunsă boeria în timpul când obștésca adunare a priviligiaților vota Regulamentul.

Intr'adevĕr, în trecutul nostru glorios, «boier» și «rĕsboinic» tot una era; boierul era ostaș, prin escelență apărător al țĕreĭ și-și făcea cinste de a fi pururea în fruntea poporuluĭ; când țara trebuia aparată, el da pilda curagiuluĭ și a jertfeĭ; se mândria că e Român și ostaș român.

Boeria chiar de la ostășie le venia.

Ceĭ de pe vremea Regulamentuluĭ îșĭ făceaŭ din potrivă o onóre, un privilegiŭ din scutirea de scrisul obștesc, adecă de înscriere în miliția națională.

Boierii nu eraŭ îndatorați la slujbă militară; aveaŭ însă și aci un drept: dreptul de a fi primiți în diferite comande, adecă grade ofițerescĭ, după sămuirea rangului politicesc cu care fuseseră cinstiți.

Postelnicul, Vornicul de oraș, Vornicul de temnița, Aga— dacă voiaŭ să fie militarĭ, intraŭ d'o dată, și fără nicĭ o pregătire, fără nicĭ o cunoscință specială, deveniaŭ colonelĭ.

Nu era vorba de slujbă, era vorba de léfă, de privilegiŭ.

Clucerul intra maior.

Paharnicul » căpitan.

www.dacoromanica.ro

Sĕrdarul intra parucik.
Pitarul » praporcik.
Conțopistul » cadet.

Intr'un cuvînt, și slujbele militare ofițerescĭ, ca și cele civile, nu eraŭ pentru boierĭ și pentru fiiĭ de boierĭ de cât un noŭ mijloc de a lua léfă.

După definitiva formare a miliției, nu maĭ puteaŭ intra de cât cadeții.

Militariĭ în Muntenia eraŭ în numĕr de 4467 și serviciul era de șése anĭ.

In Moldova, numĕrul militarilor era de . .

Militarul scutea de bir familia luĭ, dacă era însurat; pe tată când nu era însurat.

La eșirea din oștire, rangul căpătat acolo da drept la un rang politicesc potrivit cu cel ostășesc, dacă avea vechime de treĭ anĭ, da cădere la un rang maĭ mare dacă vechimea în rangul ostășesc era de șése anĭ—asta tot pentru boierĭ.

Prin urmare și întocmirea regulamentară a miliției naționale aducea tot sarcine numaĭ birniculuĭ și tot onorĭ și privilegiĭ boieruluĭ.

Să trecem la dorobanțĭ, cordonașĭ, etc., care iarășĭ numaĭ în sarcina satelor eraŭ.

Intocmirea dorobanților avea de scop: urmărirea și prinderea tâlharilor, esecutarea pentru încasarea birurilor și alte trebuințe ale cârmuireĭ.

Eĭ eraŭ în numĕr de 30 pentru fie-care cârmuire și câte 10 de fie-care sub-cârmuire.

Numĕrul total al dorobanților și căprarilor lor se urca în Muntenia la 4470 cu 18 tiștĭ, adecă comandanțĭ, iar în Moldova la . . . cu . . . tiștĭ.

A treia parte din dorobanțĭ și căprarĭ trebuia să se afle năpristan în slujbă; făceaŭ adecă 10 ḑile pe lună, afară de «împrejurărĭ extraordinare și însemnătóre întâmplărĭ,» când trebuiaŭ să vie la orĭ-ce chemare și afară din rînd.

Acești dorobanțĭ se luaŭ numaĭ dintre sătenĭ, după analogia birnicilor. Nu intraŭ însă în acéstă analogie, satele însărcinate cu paza granițeĭ către Austria și Moldova și cele însărcinate cu paza Dunăriĭ, care întocmiaŭ cordonașiĭ.

Leafa dorobanților (10 leĭ pe lună) cum și a căprarilor, precum și capitația lor se plătia iarășĭ de către sătenĭ din

www.dacoromanica.ro

cutia satelor. Numaĭ tiștiĭ și 5 leĭ pe lună căprarilor se plătiaŭ din visterie.

Dorobanțul era dator a sluji treĭ anĭ.

Art. 14 impune dorobanților ca să aibă caĭ, cumpărați cu a lor cheltuială și în vreme de slujbă să pórte arme, cum și îmbrăcămintea lor să fie de o formă cătănéscă.

Hrana dorobanților și a cailor era de la dînșiĭ.

Prin urmare și acéstă întocmire folositóre de alt-fel tutor locuitorilor și maĭ cu osebire celor avuți, era tot o sarcină grea și apăsătóre numaĭ și numaĭ pentru sătenĭ.

Boieriĭ nicĭ nu slujiaŭ în dorobănțime, nicĭ nu o plătiaŭ.

Săténul singur purta sarcina și cu persóna și cu cheltuiala luĭ.

Totalul cheltuielelor pentru dorobanțĭ din cutia satelor era în Muntenia de 670,500 leĭ; ér de la visteriă, unde iarăși privilegiații nu daŭ nimic, de 48,420 leĭ; iar în Moldova de . . . . leĭ . . . . și de la visterie . . . leĭ.

Cordonașĭ și pichetașĭ.

Linia Dunăriĭ, precum și fruntariele spre Austria și Moldova, eraŭ date în paza satelor vecine, carĭ întocmiaŭ ceea ce se numia: cordonașĭ și pichetașĭ.

Indatoririle satelor, însărcinate cu paza unuĭ punct pe Dunăre, eraŭ:

1) D'a avea năpristan câte patru ómenĭ înarmați spre pază și câte doĭ vâslașĭ, cu îmbrăcămintea și hrana de la sinele.

2) Luntrele trebuincióse, precum și casele de pe margine, pentru trebuința strejuitorilor eraŭ tot pe séma satelor.

Slujba era de o săptămână și se făcea cu schimbul în fie-care Duminecă.

La fie-care punct, pe lângă ceĭ șése ómenĭ, se orînduiaŭ un căprar și un soldat din miliție.

Hrana acestor militarĭ eraŭ tot sătenii datorĭ s'o dea, plătind câte 20 parale pe ți pentru fie-care militar.

Numĕrul familiilor, numite cordonașĭ, în Muntenia era de 15.835, iar cordónele în numĕr de 78, afară de 17, păzite de miliție.

Potecile de prin munțĭ și alte maĭ micĭ puncturĭ de graniță, se păzesc de satele vecine, carĭ daŭ numĕrul trebuincios de ómenĭ, numițĭ poterași.

www.dacoromanica.ro

Prin urmare, o nóuă sarcină tot pentru sătenĭ, carĭ eraŭ datorĭ o slujbă publică, fără se iea vr'o plată şi fără se li se dea măcar hrana în timpul slujbeĭ.

Lista sarcinelor, precum se vede, e de tot lungă; credem însă, că am încheiat-o cel puţin aci, de vreme ce n'a rĕmas nicĭ-o ramură de activitate publică în care birniculuĭ, adecă sătĕnuluĭ şi negustoruluĭ, şi numaĭ lor, să nu li se impue sarcine.

Resumatul Regulamentuluĭ.

Inainte d'a trece maĭ departe, se întrupăm într'un scurt resumat dispositiunile acestuĭ Regulament.

După Regulament, boierul n'are nicĭ o sarcină; el nu plătesce nimic nicĭ pentru casa sa, nicĭ pentru moşia sa, nicĭ pentru comerciul saŭ industria ce va avea, nu plătesce nimic nicĭ pentru dijma ce iea de la ţĕranĭ.

Nicĭ un ban de la boierĭ nu intra în casa statuluĭ saŭ a comuneĭ.

Boeriĭ singurĭ sunt alegĕtorĭ; eĭ aleg pe Domn, exercită dar cel maĭ înalt drept al uneĭ naţiuni; eĭ singurĭ întocmiaŭ obicinuita obstéscă Adunare, unde votaŭ biruri şi sarcine, la carĭ biruri şi sarcine boeriĭ nu iaŭ nicĭ cea maĭ mică parte.

Boeriĭ puteaŭ singurĭ fi funcţionarĭ şi Regulamentul fixase lefĭ respectabile.

Intr'un cuvînt, boieriĭ aveaŭ tóte drepturile ce se pot avea într'un stat.

Aveaŭ maĭ mult de cât atât: slujbaşĭ obligaţĭ dintre sătenĭ, un felĭ de robĭ.

Din potrivă, sătenii singurĭ eraŭ birnicĭ; orăşeniĭ iarăşĭ eraŭ birnicĭ; dar numaĭ aceştia.

Şi greŭ de tot era birul; căcĭ dacă am compara cătăţimea de trebuinţe ce omul îşĭ putea satisface la 1831 cu 30 leĭ vechĭ cu valórea ce aceaşĭ cătăţime de obiecte cere astă-dĭ, am vedea că leul vechiŭ d'atuncĭ representa o valóre de schimb nu numaĭ egală, ci mult maĭ mare de cât leul de astă-dĭ (adică de cât ceĭ 2 leĭ 28 parale, cât valorézĕ leul actual în leĭ vechĭ).

Prin urmare, birul de 30 leĭ pe care-l plătia oriĭ-care birnic, fie cât de sĕrac şi de nevoiaş, fie chiar cât de bĕ-

www.dacoromanica.ro

trân; căcĭ nu vĕd în Regulament ca bĕtrânii de la o vîrstă înaintată să fi fost scutiţi, cum sunt astă-dĭ, birul de leĭ 30 pe cap, ḑicem, era maĭ mult de cât ar fi acum ceĭ 30 leĭ actualĭ.

Este exorbitant, este sdrobitor; căcĭ peste putinţă era săteanuluĭ de a economisi atâta sumă.

Astă-dĭ ţĕranul plătesce statuluĭ pe cap 6 leĭ noĭ, ceea ce—chiar neţinênd sémă de valórea reală—nu e de cât maĭ puţin de jumătate, ca la 1848.

Sătenii întocmiaŭ eĭ singurĭ miliţia, boeriĭ nu eraŭ de cât oficerĭ; sătenii singurĭ eraŭ dorobanţĭ şi cordonaşĭ şi pichetaşĭ şi încă pe socotéla lor propriă, plătindu-şĭ calul şi îmbrăcămîntea de dorobanţĭ, haine, mâncarea şĭ chiar lucrurile de carĭ era nevoie pentru slujbă.

Acest Organicesc Regulament, carta privilegielor ce-şĭ asiguraseră boeriĭ şi carta misereĭ poporuluĭ, era în putere la 1848, când s'a ivit revoluţiunea.

Kiseleff despre Regulamentul Organic.

După ce vĕḑurăm ce cuprinde Organicescul Regulament, nu e, cred, fără interes de a arăta ce credea despre acest Regulament însuşĭ administratorul general rus, comitele Kiseleff.

Se scie că, în privinţa multor dispoziţiunĭ, Kiseleff a dat boierilor din comitete şi celor din adunările de revisuire bune şi pentru obştea română folositóre sfaturĭ. N'a fost însă ascultat, pentru că acésta ar fi împuţinat folósele boierilor privilegiaţĭ.

Cu privire la întocmirile Regulamentuluĭ despre sătenĭ, comitele Kiseleff, într'o scrisóre către Butenieff, representantul Rusieĭ la Constantinopole, din timpul când boieriĭ alcătuiaŭ Regulamentul, ḑice:

că «ar trebui să se introducă óre-carĭ schimbărĭ în unele dispoziţiunĭ care, *fiind redactate numaĭ de boierĭ*, n'aŭ avut în vedere de cât interesul exclusiv şi rĕŭ înţeles al proprietăţiĭ; că comitetul însărcinat cu a lor redactare a lăsat să se strecóre, din nebăgare de sémă, saŭ în chip precugetat, aşeḑărĭ ce ar putea da loc la încălcărĭ carĭ ar fi îngreunătóre şi puţin echitabile pentru ţĕran; că adunarea generală de revizuire, *compusĭ de asemenea numaĭ din boierĭ*, se grăbi, póte pentru aceleaşĭ motive, a învesti acele clausule

www.dacoromanica.ro

cu a ei întărire. In curînd însă, neajunsurile eşiră la lumină *şi este neapărat a se adopta în privirea dispoziţiilor de care e vorba nisce amendamente, cu atât mai mult că astfel cum sunt concepute întocmirile actuale dau putinţă principelui şi adunărilor*, ale căror interese de proprietar sunt identice, de a întrebuinţa tóte mijlócelo vechiului regim pentru a sdrobi clasele de jos».

Semnaléză asemenea hotărîrea preţului de despăgubire pentru muncile nefăcute — care e lăsat la arbitrariul proprietarului; apoi că nu se face nici o deosebire întru cât privesce munca pentru acei săteni cari, din pricina îngustimei moşiilor, nu ar fi putut dobândi întreg pământul prevĕdut de Regulament.

Mai ales o observaţie a lui Kiseleff este interesantă: ea privesce întinderea pământului dat sătenilor Moldoveni. Aci el spune:

‹De şi s'a menţinut numĕrul de ḑile de muncă fixat de vechia legislaţie, el (Regulamentul) *nu încuviinţéză sătenilor acelaş spaţiŭ de pământ* şi, în loc de a hotărî ceea-ce era nehotărît în vechia lege, el lasă în fiinţă clausule învederat îngreunătóre pentru săteni şi cari devin încă şi mai mult de când spaţiul de pământ la care aveaŭ dreptul până acum, este comparativ redus la jumĕtate.›

In privinţa dispoziţiunilor privitóre la strămutare, Kiseleff necăjit pentru că în zadar încercase a dobîndi îmbunătăţirea sórtei sătenilor, scrie lui Butenieff contra bărboşilor (boerii de cl. I care purtaŭ barbă) că «ei ar fi cei mai turburători intriganţi din toţi ómenii cu barbă cari viermuesc sub căciula ceruluĭ».

«Adunarea compusă din boeri, *nu a făcut alt-ceva de cât a încăleca drepturile claselor inferióre*; fiind constituiţi judecători în propria lor causă, este lucru firesc ca să caute numai a-şi spori propriele lor privilegii, în paguba acelora ce nu sunt representaţi, nici apĕraţi de nimeni; *aŭ mers atât de departe în cât, printr'un articol viclén al clăcei,* aŭ legat de pământ pe săteni, cari sunt liberi de drept, *şi în tóte ḑilele tind a face din ei nisce robi pentru a-i apăsa şi mai mult.*»

Credem că aceste aprecieri, care fac onóre spiritului de dreptate al comisarului rus, întocmesc critica cea mai temeinică a purtărei boerilor regulamentari.

www.dacoromanica.ro

Ori-ce am mai adăoga noĭ asupra legiuirilor regulamentare nu póte să cântăréscă în cumpĕna adevĕruluĭ, dreptăţiĭ şi a buneĭ judecăţi, cât criticele acestea ale unuĭ strĕin, fără nicĭ un fel de patimă în causa de faţă, fără nicĭ uń interes de cât sfînta dreptate.

Constatăm dar, împreună cu comitele Kiseleff, că boieriĭ regulamentarĭ, judecătorĭ în a lor propriă causă, aŭ încălcat drepturile claselor inferióre, că aŭ făcut din ele robĭ, spre a le putea apĕsa şi mai mult.

Acest adevĕr ast-fel dovedit, ne rĕmâne să îndeplinim o fórte plăcută datoriă către puţiniĭ boierĭ din partidul naţional, carĭ aŭ luptat contra tendinţeĭ de apĕsare a celor alţĭ, exprimându-le recunoscinţa némuluĭ românesc.

Nu putem, cu părere de rĕŭ, a da aci de o cam dată numele lor, carĭ ar trebui să fie tutulor cunoscute şi cu re cunoscinţă înconjurate; spune-vom însă că aŭ fost, în obştésca adunare a Munteniеĭ, în numĕr de 11 şi că aŭ refusat a pune a lor iscălitură pe Regulament.

Spune-vom asemenea, cu nemărginită părere de rĕŭ, dar cu respect pentru adevĕr, că *Curierul Românesc*, singurul organ de publicitate ce apărea pe atunci sub direcţiunea şi îngrijirea luĭ I. Eliade Rădulescu, unul din capiĭ de mai târdiŭ aĭ revoluţuniĭ de la 1848, scria despre comitetul regulamentar moldovenesc următórele:

«*Mădularele luĭ cele vrednice de toată lauda strĕinĕ şi de recunoşcinţa compatrioţilor, în această vreme de 8 luni—cât a durat lucrarea regulamentuluĭ—nu aŭ încetat din ostenelele cele mai silitóre şi neobosite; acum însă odihna şi liniştea cea mai mulţumitóre împărăţesce pe inima lor cea aprinsă de dragostea patrieĭ, în care se întorc încărcaţĭ de mulţumirea consciinţeĭ (1).*

Nu aşa, şi cu drept, simţea şi credea partidul naţional.

Vom mai aminti asemenea, tot spre lauda spiritului de dreptate al comiteluĭ Kiseleff, că criticele ce făcuse proiectuluĭ regulamentar înaintea comitetelor de redactare şi înaintea boierilor din obştésca Adunare, el le-a continuat şi în urmă, după ce Regulamentul devenise legea ţărĭ şi fusese pus în lucrare chiar sub vigilenta sa priveghiere, îndreptându-le mai ales asupra spiritului de nedreptate ce vedea că

(1) *Curierul Român* No 6 din 30 Martie 1830.

www.dacoromanica.ro

va domni din partea boierilor, la aplicarea mai departe a Regulamentului.

Intr'adevĕr, în cel din urmă al sĕŭ cuvînt, ţinut către Obştésca Adunare din 1834, Kiseleff atrage băgarea de sémă «asupra pricineĭ însemnătóre a plugarilor.»

«Acéstă tréptă de locuitorĭ, ḑice mesagiul, *fiind cu totul încredinţată numaĭ la îngrijirea şi buna-voinţa stăpânireĭ şi a mădularilor acesteĭ adunărĭ, aşteptă de la a d-vóstră dreptate* a se păzi nestrămutat drepturile eĭ; când înţeleptele legiuirĭ ce-ĭ privesc pe dînşiĭ se vor pune în lucrare *cu acea curăţenie de cuget şi nepărtinire* cu care s'aŭ cumpătat la a lor alcătuire, *când mĕsurile în potriva abaterilor slujbaşilor şi a nesăţiósei lăcomiĭ a arendaşilor se vor păzi straşnic, atunci numaĭ muncitorul plugar vĕ va rĕsplăti cu bogăţie în producturĭ şi cu linisce, dreptatea ce veţi arăta către dînsul.*»

Orĭ-cine vede cât de amară e aci critica ce să adăposteşte însă sub respectul datorat uneĭ legiuirĭ în lucrare. Kiseleff cúnoscea, din faptele şi încercările trecutuluĭ, cunoscea din tendinţele boierilor, că asuprirea către sătén era pentru dînşiĭ nestrămutată; scia acésta şi o spusese în scrisórea către Butenieff în care ḑicea că Domnul şi boierĭĭ, singurĭ judecătorĭ în a lor causă, avênd interese identice, vor putea sdrobi pe sătén; maĭ scia că boierĭĭ şi Domnul numaĭ douĕ călăuze urmaŭ: interesul şi frica, şi decĭ umanitarul Kiseleff, la aceste douĕ ale lor simţiminte face apel în favórea sătenilor, spunênd boierilor că de vor ocroti pe sătenĭ şi vor fi drepţi cu eĭ, aceştia le vor resplăti dreptatea prin producturĭ şi prin bogăţie; iar de nu, Kiseleff, cu adâncă înţelepciune şi înţeléptă prevedere, le anunţă neliniştea.

A fost o proorocire, dar proorocire uşóră, dat fiind boierĭĭ şi ale lor apucăturĭ.

Maĭ semnalăm, iarăşi pentru a fi respectuoşi adevĕruluĭ istoric, că administraţiunea comiteluĭ Kiseleff fost-a blândă, fost-a harnică şi prevĕḑĕtóre; că ea a luptat şi a isbutit a micşora relele fómeteĭ, a împuţina şi stîrpi bântuielile ciumeĭ şi holereĭ; că în sfîrşit luptat-a cu putere pentru a face pe boierĭ maĭ îngăduitorĭ, maĭ bunĭ şi maĭ drepţi către clasele pe carĭ le numesc inferióre, luptat-a asemenea, şi de multe orĭ cu isbândă, contra abuzurilor slujbaşilor, carĭ sărăciaŭ şi stingeaŭ poporaţiunea.

www.dacoromanica.ro

A fost o întêmplare, pentru Românĭ fericită, că nu altcineva fusese însărcinat cu misiunea ce a îndeplinit Kiseleff.

ALEXANDRU GHIKA (1834—1842)

Alexandru Ghika fu întărit de Pórtă Domn al Munteniei, în 1834, adică contra chiar a Regulamentuluĭ, care prevedea ca Domnul să fie ales de Adunarea pretinsă obștéscă, dar conform cu o stipulațiune a tratatuluĭ de la Petersburg între Ruși și Turcĭ.

Partidul național din adunare, compus din ceĭ carĭ nu votaseră Regulamentul, vĕdu în acésta o știrbire a drepturilor țĕreĭ și se constitui în opositiune sub I. Câmpineanu, deja cunoscut încă de maĭ nainte, prin munca și luptele sale pentru binele și înaintarea țĕriĭ. Lângă dînsul se grupară Em. Băleanu, Iancu Ruset, Gr. Cantacuzino și încet-încet acest grupuleț ajunse a fi majoritatea Camereĭ, când se ceru introducerea în Regulament a unuĭ noŭ articol, care precisa art. 52 din Regulamentul Munteniei și 54 din Regulamentul Moldoveĭ, în înțelesul că nicĭ o schimbare în instituțiunile regulamentare să nu pótă fi introdusă de cât în urma autorisăriĭ speciale a Porțiĭ și a Rusieĭ.

Partidul național vĕdu în acest articol o nouă atingere a autonomieĭ țĕriĭ și se împotrivi din tóte puterile întemeindu-se pe faptul că acest articol nu exista în Regulamentul tipărit sub comitele Kiseleff.

Prin mijlocirea luĭ Eliade, partidul național se puse în înțelegere cu Domnitorul, căutând a-l atrage în a sa acțiune. Domnitorul, cu tótă greutatea posițiuniĭ sale, consimți.

Fu însă șovăitor și prin acésta își înstrăină și partidul național și perdu și sprijinul consululuĭ rus.

Obștésca adunare fu disolvată și alegerĭ nouĭ se făcură.

Acéstă nouă adunare fu contrariă luĭ Ghika, maĭ cu sémă pentru că luase óre-care mĕsurĭ ușurătóre sătenilor; ea într'o lungă doleanță, redactată de Bibescu, viitorul Domn, și de Vilara, censuréză amar pe Domnitor, după ce-ĭ refusase propunerea de a ușura sarcinele grele ale sătenilor.

www.dacoromanica.ro

Acéstă anafora fu supusă Curților suverană și protectriță, potrivit stipulărilor Regulamentului, și se numi o anchetă compusă din Șekib-Efendi și Duhamel.

Rivalii Domnului lucrară, ca și Domnul, dând bani și unul și alții delegatului turcesc, aceștĭ din urmă mai mulți bani; raportul anchetei fu defavorabil și Ghika depus la 7 Octobre 1842.

Trebuie să recunóscem că anii ceĭ d'întâiŭ ai domniei lui Ghika, pe cât fu în înțelegere cu partidul-național, fură spornicĭ în lucrărĭ. Brăila deveni port liber; se deteră órecarĭ îngrijirĭ școlelor, tipărindu-se cu litere latine tabelele pentru învĕțămîntul mutual; Domnul susținu societatea filarmonică, protegui teatrul național, etc., pe Țiganiĭ mânăstirescĭ îĭ emancipâ la 34, precum Câmpineanu și Golescii liberaseră încă de mai nainte pe Țiganiĭ lor.

In anii din urmă, fu însă atât de șovăitor și nehotărît, atât de pornit contra partidului național, în cât nu se împotrivi la nicĭ o mĕsură în vederea stîrpireĭ acestuĭ partid, prin esiluri și persecuțiunĭ.

1842—48

Ajuns'am la ceĭ din urmă doĭ Domnĭ, carĭ precedară și sub care isbucni, atât în Moldova, cât și în Muntenia, mișcarea de la 1848: Michaĭ Sturdza, în Moldova—G. Bibescu, în Muntenia.

Aceste două domnii, trebuind a fi cu amĕnunțime studiate, ceea ce acum nu e cu putință, de vreme ce nu tóte documentele sunt publicate; pe de altă parte, întru cât privesce starea de lucrurĭ de sub a lor domnie, acésta vĕdêndu-se bine din chiar proclamațiunile celor două mișcărĭ, credem că putem trece la cercetarea specială a lui 1848 în Moldova și în Muntenia.

www.dacoromanica.ro

PARTEA II.

1848

Mișcarea națională de la 1848 fu resultatul unei îndelungate munci și lupte ale partiduluĭ național, munci și lupte a căror ființă se vede din chiar a nóstră de față schițare (partea I); fu asemenea darea pe față a aspirațiunilor pentru făptuirea cărora lucrase și lucra tinerimea, atât în țară cât și în străinătate; fu în sfîrșit isbucnirea doruluĭ de mai bine al claselor oropsite, al celor nedreptățiți, persecutați și apĕsați.

Elementele nemulțumirilor atât de multe eraŭ în cât la un loc întrupate n'așteptaŭ de cât prilegiul d'a se da pe față.

Isbucnirea revoluțiuniĭ de la 1848 în Francia, la care tinerimea română aflată acolo, luâ parte, cum vom vedea mai jos; trecerea acesteĭ revoluțiuni în Germania, ajungerea eĭ la Viena, fu numaĭ scânteia care dete foc mineĭ suferințelor generale, mineĭ aspirațiunilor patriotice ale tinerimeĭ și ale partiduluĭ național.

Să schițăm mai întâĭ rolul și faptele tinerimeĭ române în Francia.

Tinerimea română în Francia

Trăind într'un mediŭ în care omul nu era nicĭ oropsit, nicĭ nedreptățit, nicĭ apăsat — atât cât era birnicul român — și vĕdênd cum și ce fel lucraŭ acolo ómeniĭ de inimă și doritorĭ de binele némuluĭ lor, pentru a pune capĕt uneĭ stărĭ de lucrurĭ care nicĭ măcar se apropia de ticăloșia de la noĭ, tinerĭĭ românĭ, otărîțĭ a câștiga în Francia nu numaĭ lumina cultureĭ și a uneĭ educațiunĭ moderne, ci și acea înălțare de simțiminte care face pe om să vadă în alt om de némul luĭ un egal și să lupte, chiar cu jertfe de tot felul, pentru a ajunge la marele scop al egalităților și dreptățiĭ pentru toțĭ, tinerĭĭ românĭ se asociară în Francia la munca, lupta și chiar la primejdiile legate de acele lupte.

In acéstă lucrare, tinerimea română începu maĭ întîiŭ printr'o concentrare a eĭ, printr'o adunare la un loc, pentru ca ast-fel, comunicându-șĭ unĭĭ altora cele ce aflaŭ din țară, căcĭ atuncĭ în țară nu era slobod a se scrie și tipări fie

www.dacoromanica.ro

orĭ-ce despre suferinţele ţerii, ci numaĭ din corespondenţe particulare să putea afla câte ceva; se adunară asemenea în scopul de a se cunósce de-aprópe, de-a să uni uniĭ cu alţiĭ şi de-a câştiga uniĭ în alţiĭ încredere, de a-şĭ împărtăşi vederile lor cu privire la aspiraţiile ce fie-care nutria pentru o maĭ bună stare de lucruri în ţara lor; să adunară, în sfîrşit, în scopul de a întocmi toţi împreună un mănunchiŭ călăuzit de aceleaşĭ ideĭ, speranţe şi aspiraţiunĭ pentru binele şi fericirea generală a Românilor.

Din aceste consideraţiunĭ de ordine cu totul patriotică, se născură societăţile, cabinetele de lectură saŭ bibliotecele române pe carĭ tinerimea le înfiinţâ la Paris.

Miscarea acésta de împreună înţelegere se începu chiar la 1845, sub numirea de *Societatea studenţilor românĭ*, care-şĭ avu biblioteca sa. In 1845, eraŭ douĕ cabinete de citire: Salon Montpensier, Palais Royal, 230 şi în la Cour du Commerce, 7 entre les rues de l'Ecole de medecine et Saint-André des Arts. (1)

La 1848, biblioteca română era instalată în *Place Sorbonne 3*, şi se afla pusă sub patronagiul mareluĭ poet Lamartine.

In darea de sémă despre mersul societăţiĭ pe 1845, 1846 şi 1847 citim aceste frumóse cuvinte, carĭ fac onóre tinerimeĭ de atuncĭ din tóte punctele de vedere: (2)

«Veniţĭ în Paris fórte tinerĭ, fără a fi maĭ nainte întăriţĭ şi preparaţĭ în patrie printr'o educaţie română, trăind aci despărţiţĭ de fraţiŭ lor (munteni şi moldoveni uitând că sunt fiĭ aĭ aceleiaşĭ mume), juniĭ perdeaŭ cu încetul tot sentimentul naţional, până şi suvenirul şi limba ţĕriĭ lor. Franţa, acéstă ţară minunată, acéstă ţară clasică a înţelegeriĭ şi libertăţiĭ, gonia lesne pe smerita Românie din inima lor.

«Mulţĭ din eĭ, adaogă raportul, simţiaŭ că aŭ o datorinţă de a împlini către patria lor, că sunt datorĭ a iniţia naţia română la acea desvoltare a spiritului şi a inimeĭ ce fericesc pe naţiile latine, surorile eĭ din Europa occidentală, şi a o realţa prin stîrpirea acelor prejudecăţi absurde, acelor

(1) Scrisorile luĭ N. N. Rucăreanu către G. Bariţ. din 9 Febr. şi 9 Oct 1845 aflate la Academiă, Coresp Bariţ. In 1846, presedinte al soc. era Ion Ghica, secretar C. A Rosetti şi casier Sc. Vîrnav; maĭ eraŭ membri: Cogălniceanu, N. Bălcescu, Dim. şi I. Brătianu, Gr. Romalo, etc.

(2) *Dare de sémă* despre lucrările comitetuluĭ societăţiĭ studenţilor românĭ din Paris, de S. N. Varnav, casier.

www.dacoromanica.ro

ideĭ ruginite și anti-sociale, aceleĭ corupțiunĭ și degradațiĭ morale, ce valurile carĭ de secolĭ aŭ bântuit România, iar maĭ cu sémă domnia Fanarioților, aŭ introdus în sinul eĭ.»

Raportul arată apoĭ dificultățile ce întîmpinară și descurajarea pe care le-o insufla lipsa sprijinuluĭ ce speraŭ din țară și la care aveaŭ drept; arată asemenea calomniile prin care vrășmașiĭ luminăriĭ înegriaŭ societatea; apoĭ constată isbânda tinerimeĭ (1) și în fine încheiă ast-fel:

«Credem că Românii aŭ început a simți posiția lor și mărirea la care pot ajunge de se vor grăbi a păși cu inimă către lumină....

«Rĕmâne la junime a se prepara cu inimă pentru misiunea la care este chemată și a nu uita că acéstă misiune a eĭ este numaĭ morală și intelectuală; că ea trebue să caute a deștepta, a întări, a realța marele suflet al Românieĭ, vĕrsând într'însul lumina, care-l va face a cunósce legea datorinței, legea dreptățiĭ și iubirea, acéstă aripă a inimilor care le apropie una către alta, le înfrățesce și le înalță împreună către Dumnedeŭ».

Vrednice, marĭ și sfinte cuvinte, pe carĭ mărĕța generațiune ce le-a rostit, sciut-a să le și făptuiască, spre a eĭ glorie și nemurire și spre a patrieĭ înălțare și fericire!

Inimoșiĭ tinerĭ aĭ generațiuniĭ, care făcu pe 1848, nu se opriră aci. Impinși de iubirea neamuluĭ, lucrară pentru ca ómeniĭ carĭ ilustraŭ națiunea francesă să cunóscă pe sora eĭ latină de la Dunăre, s'o iubéscă și s'o ia sub a lor puternică ocrotire.

Sfântă și rodnică muncă!

Citĕm numaĭ câte-va din faptele aceleĭ tinerimĭ.

Eĭ căutară a câștiga ḍiare în favórea Românieĭ, spre a face cunoscut poporul român, Francieĭ. Ast-fel C. A. Rosetti la 1845, când se afla la Paris, se asociâ cu tinerii carĭ înființară ḍiarul *les Ecoles* al căruia prim numĕr apăru la

(1) In lista donatorilor societățiĭ, găsim cu sume maĭ însemnate pe d-niĭ: Vârnav S. V. 3.000 fr.; d-na Florescu A. 1.190 fr.; Brătianu D. 1.190 fr.; Brătianu I. C. 1.190 fr.; Ghika I. D. 650 fr.; Ghika D. I. 595 fr.; Cazimir Mich. 22 015 fr. lăsați prin testament, care însă era nul din causa neindeplinirei formelor și a minorității testatorului (frații promiseră totuși a-l executa); A. C. Golescu adunase în țară 7.000 fr. pentru societate și suma s'a și primit.

Numĕrul celor subscriși în Paris, pentru anul 1848, era de 137 cu cotisațiĭ de fr. 978 pe lună.

www.dacoromanica.ro

1 Iunie 1845, redactat de un comitet, sub preşedenţia luĭ Louis Blanc.

Aderenţiĭ ḑiaruluĭ formaŭ o societate democratică al căreia centru era la ḑiar, rue Saint-Jacques. Aci se organisaŭ manifestărĭ, ca cea care fu cu ocasiunea suspendărĭĭ cursurilor luĭ Quinet şi Michelet.

Maĭ câştigară şi ḑiarele *Réforme, Débats, National* şi altele.

Căutaŭ tinerĭĭ românĭ necontenit să-şĭ creeze, să-şĭ îmulţéscă relaţiunĭ, pe care să le facă favorabile patrieĭ lor şi isbutiră la aceasta prin intrarea-le în societăţile francmasonice. Ast-fel, chiar în 1844 saŭ 45, Rosetti şi cu ambiĭ Brătienĭ aŭ intrat în loja *l'Athénée des Etrangers*, care era una din cele maĭ republicane din Paris, şi în care se tratаŭ cestiunĭ de economie socială. La întrunirile ce se ţineaŭ luaŭ parte Frederic Bastiat, Odillon Barot şi alţiĭ; se puseră asemenea în legătură cu comitetele oposiţiunĭĭ, etc.

La 1847, cu ocasiunea anuluĭ noŭ, Româniĭ câţĭ se aflaŭ în Paris se înţeleseră a trimete unora din bărbaţiĭ, carĭ represintaŭ maĭ bine ale lor simţiminte, un album, o pancartă acoperită cu semnăturile lor. Intre aceştĭ bărbaţĭ fu şi Quinet, care respunse prin scrisórea sa din 3 Ianuarie, în care citim următórele cuvinte:

«Nesciind cum am putut merita acest preţios suvenir, trebue sĕ vĕd în el un apel serios ce-mĭ este adresat în numele naţionalităţiĭ moldo-române. Mĭ-aduceţĭ aminte prin acésta, d-lor, că e de datoria mea d'a mĕ ocupa de acéstă naţionalitate ameninţată astă-dĭ şi de a-ĭ apăra drepturile, după ale mele slabe puterĭ. Sunt fericit d'a contracta către D-v. un angajament de acest fel, fie că-mi se va redeschide catedra de la Collège de France, fie că voiŭ fi redus a-mĭ continua cursurile prin mijlóce cu totul altele.»

Iacă cum scia tinerimea sĕ atragă pentru România simpatia şi sprijinul moralmente puternic al unor ómenĭ ca Quinet şi alţiĭ.

La primirea acesteĭ scrisorĭ, în colonia română, fu o bucuriă fără marginĭ. Toţĭ otărîră să se ducă, în corp, sĕ mulţuméscă aceluia care aşa de bine înţelesese patrioticul lor scop. Intr'adevĕr, Dumineca viitóre, tinerĭĭ Românĭ se şi presintară la Quinet.

Dumitru Brătianu, în numele tutulor, rosti un discurs

www.dacoromanica.ro

cum numaĭ el scia sĕ facă şi în care palpitaŭ viĭ durerile şi lacrimele Românimeĭ, alăturĭ de speranţele eĭ pentru viitor.

Traducem aci, cât de lung este, acest *cantic* trist şi dureros, care se încheiă însă printr'o fanfară de speranţe sigur realisabile.

D. Brătianu ḑise: (1)

Domnule,

Omagiul pe care am îndrăsnit să vi-l oferim cu ocasia anuluĭ noŭ a fost fórte slab. De ce n'am avut însă curagiul să lucrăm după inima nóstră? De ce aveam să ne temem lângă voĭ? De nimic, o scim acum. Ar fi trebuit s'o scim maĭ d'înainte, póte o şi sciam. Dar vaĭ! când de vécurĭ tóte uşile ne sunt închise, când de vécurĭ mâna palpitantă pe care o întindem la toţĭ este totuşĭ respinsă cu nepăsare, cu dispreţ, cum am fi putut îndrăsni, necunoscuţĭ cum eram de voĭ, sunt acum câte-va ḑile, să batem fără a tremura la uşa însuşĭ a luĭ Quinet?

Scrisórea bine-voitóre, generósă, cu care ne-aţĭ gratificat, scrisóre pe care o iubim ca cel maĭ frumos titlu al naţionalităţeĭ nóstre, ne permite astă-ḑĭ să îndrăsnim maĭ mult. Primirea simpatică, al căruĭ obiect suntem în acest moment, ne dă puterea şi demnitatea ce convin unor ómenĭ liberĭ, şi ne dă şi certitudinea că Dumneḑeŭ nu ne va părăsi nicĭ o dată, pentru-că voĭ, nu este aşa, nicĭ odată nu ne veţĭ părăsi!

Obicĭnuit cum sunteţĭ a vĕ da din belşug inima şi sufletul pentru tot ce sufere, v'aţĭ întrebat:

«Ce am făcut ca să merit acésta primă dovadă de simpatie?»

O, Domnule, nu voĭ veţĭ contesta Moldo-Românilor dreptul de a fi venit să sórbă valurile de consolaţie şi de speranţă pe carĭ, din înalţimea catedreĭ, le-aţĭ revĕrsat asupra omenireĭ!

De câte orĭ nu ne-am simţit cuprinşĭ de un fior divin la auḑul aceleĭ vocĭ profetice care, în fie-care ḑi, ne aducea adevĕruri noŭĕ; de câte orĭ, cu ochĭ scăldaţĭ în lacrime, n'am scos strigăte de bucurie, n'am sărit de pe bancă, când voĭ şi ilustrul vostru amic, ca doĭ marĭ preoţĭ, singurĭ depozitarĭ aĭ secretelor Providenţeĭ, smulgeaţĭ înaintea nóstră linţoliul ce acoperă pe eroica Polonie şi ne lăsaţĭ s'o întrevedem plină de viaţă şi de putere, trebuind să apară în curînd pe pământul celor viĭ, înfrumuseţată cu tóte suferinţele pe carĭ aŭ făcut'o să îndure.

De câte orĭ, eşind de la curs şi intrând a casă, intrând în noĭ înşine, n'am vĕrsat lacrime, lacrime amare! Să nu vĕ pară însă rĕŭ de ele: nu sfâşierile morţeĭ ne torturaŭ inima; durerea nó-

1) Aceste discursurĭ, cum şi scrisórea, sunt imprumtate dintr'un manuscript al luĭ Bataillard din 1847, aflat între hârtiile luĭ I. C. Brătianu.

www.dacoromanica.ro

stră era durerea copiluluĭ care se nasce; suferiam pentru că ne simţeam renăscênd!

De câte orĭ nu ne am ḑis, în disperarea nóstră: Ce, numele Românieĭ nu va rĕsuna nicĭ o dată între zidurile Colegiuluĭ Franţeĭ? Ce, Quinet refusa-va botezul noueĭ revelaţiunĭ copiluluĭ care plânge şi crede? Ce, România naşce în ḑilele cele maĭ frumóse ale omenirĭĭ; cerul spre a sĕrbători nascerea eĭ, a dat lumeĭ charta Libertăţeĭ şi a iubireĭ; Dumneḑeŭ s'a pogorît din cerurĭ, s'a făcut om şi a legănat copilăria eĭ cu propriele ĭ mâinĭ; vulturul român a abdicat la imperiul lumeĭ, şi-a lepădat trăsnetele, s'a făcut Român, a luat crucea şi a urmărit sórta acestuĭ copil; toţĭ barbarĭĭ, toţĭ eroĭĭ Asieĭ, Hunĭĭ şi Goţiĭ, Baiazet şi Mahomet, profeţiĭ şi ḑeiĭ, toţĭ s'aŭ plecat înaintea acestuĭ copil, orĭ s'aŭ sfărîmat de el; aruncat singur, pe un pămînt străin, a străbătut 18 vécurĭ de foc şi de sânge, tot-deauna în picióre, tot-d'a-una copil, tot-d'a-una tînĕr, tot-d'a-una Român; şi óre peri-va, în ḑilele vóstre, copilul acesta, pe care Dumneḑeŭ l'a născut ca simbol al iubireĭ şi al putereĭ sale, ca imagine a acelora carĭ se iubesc şi cred în el?

Fi-va dar un geniŭ al rĕuluĭ maĭ puternic de cât Dumneḑeul nostru şi de cât Dumneḑeul părinţilor noştri, geniŭ care, după ce a lăsat pe acest copil să vadă gróza celuĭ din urmă supliciŭ a o sută de popóre căḑute împrejurul luĭ, ar veni să-l jertféscă cel din urmă, spre a-l face să sufere maĭ mult şi a umili pe tata?

Ce, în anul 1847, când, după vécurĭ de ghieţurĭ şi de întuneric, o primăvară veciĭnică începe a spunta pentru lumea morală, când tóte popórele se ivesc la lumina ḑileĭ ca seminţele pământuluĭ carĭ, în fie-care primă-vară, simţindu-se că trăiesc, sfăramă tirania colosuluĭ care părea că le-a înmormîntat pentru tot-deauna, es de sub pământ, îşĭ ridică capetele către cer, se acoperă de foĭ, se încoronéză cu florĭ şi, spre gloria Creatoruluĭ, umplu universul de armoniĭ fără numĕr, de colorĭ şi de parfumurĭ; când inimele tuturor popórelor, atrase de centrul lor de gravitate, de Dumneḑeŭ, se agită, prind putere şi intonă imnul Libertăţiĭ, întocmaĭ ca miriadele de micĭ fiinţe pe carĭ le vedem la prima raḑă a sóreluĭ, pline de bucurie şi de speranţă, aruncând slabele lor imbarcaţiunĭ pe marea nesfărşită a cerurilor, făcênd să rĕsune aerul de miĭ de cântece, amestecate cu sgomotul melodios al delicatelor lor lopeţĭ şi căutând să se înalţe maĭ sus, tot maĭ sus, în lumea necunoscută a spaţielor; când tot însufleţesce. când tot iea viéţă, tot creşce, tot se ridică, România singură, fiind-că a trăit tot-d'a-una, a luptat tot-d'a-una, pogorîse-va óre în momînt plină de viaţă şi de libertate, fără să lase în urmă-ĭ un suspin o lacrimă, o părere de rĕŭ?

Ce, nu este de ajuns pentru Dumneḑeŭ, când s'a arĕtat printre noĭ, că a însufleţit ceea-ce n'are viaţă; trebue să omóre şi pe ceĭ viĭ ca să ne dovedéscă puterea luĭ? Trebue, pentru mărirea luĭ, ca imnurile de bucurie şi de veselie ale celor ce primesc viéţa

www.dacoromanica.ro

să fie vecînic amestecate cu plânsetele şi scrîşnirea dinţilor ale acelora cărora ea li se smulge?

Ce, Dumneḑeul crestinilor să fie mai crud de cât ḑeii păgînismului şi n'a renunţat la jertfa mieluşelului de cât spre a face ca altarele să fumege sub cel mai nevinovat sânge al familiei omeneşci?

Ce, trebue ca un popor să móră din momentul în care începe a-şi înţelege sórta? Şi Dumneḑeul pe care îl preamărim, Dumneḑeul a tot puternicieĭ, teme-se că-şi perde prestigiul, dacă s'ar face cunoscut omului?

Ce, acela ce şi-a ḑis fiul omului, acela care ne'a chemat fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ şi care e Dumneḑeul lumeĭ, óre să nu mai vrea să sălăşluéscă întru noĭ şi óre sufletul, care face parte din el, care se simte liber, trebue să móră pentru pământ şi să sbóre în ceruri?

Nu, nu! Acestea sunt blesteme! Nu, România nu va muri! Dacă ea ar muri, nenorocire, nenorocire ţie, omenire! Vulturul roman pierind, a luat cu el trăsnetele luĭ; vulturul român părăsindu-te, ţi-ar lua crucea.

Nu, nu! Sufletul care. ḑi şi nópte, plutesce între cer şi pământ; flacăra aceia tainică care străbate în locaşurile celor morţi, înflăcăréză spiritele a miĭ de eroĭ sfinţiţi prin martiriŭ şi le face să intre în sufletele popórelor pe carĭ le aŭ botezat cu lacrimele şi sîngele lor. Sufletul acesta mare, care planéză peste mărĭ şi munţi, merge de ia din cer sufletul luĭ Dumnezeŭ şi 'l pórtă în Grecia, în Spania, în Polonia, în Italia, pretutindenĭ unde aude un strigăt, pretutindenĭ unde vede o lacrimă.

Nu, sufletul acesta nu putea lipsi Românieĭ; ea n'a vĕḑut încă hidosul şi sfâşietorul spectacol al cioclilor Libertăţeĭ lumeĭ, carĭ vin să surprindă copilul în rugă şi să sape gropĭ în jurul luĭ; ea n'a aşteptat ca copilul s'o chieme prin ţipete, şi a alergat înaintea luĭ.

Prin puterea sufletuluĭ vostru, ne-aţĭ descoperit nouĕ înşi-ne; aţĭ ghicit starea sufletelor nóstre, şi ne-aţĭ ḑis: «Sunteţĭ, aţĭ fost şi veţĭ fi tot-d'auna; mĕ voiŭ ocupa de naţionalitatea vóstră ameninţată şi-ĭ voiŭ apăra drepturile, după slabele mele puterĭ. Sunt vesel că contractez cu voĭ o legătură de acest fel, fie că catedra de la Colegiul Franţeĭ îmĭ va fi deschisă, fie că voiŭ fi silit a-mĭ continua învĕţămîntul prin alte mijlóce». Eĭ bine, înaintea luĭ Dumneḑeŭ şi înaintea vóstră, şi noĭ jurăm pe altarul Patrieĭ să murim cu toţiĭ pentru învĕţăturile Maiestruluĭ.

Templul ne a fost închis; nu ne mai este îngăduit să ne rugăm împreună, şi totuşĭ, Domnul fie lăudat, nimenĭ nu va veni să ne insulte religia, nimenĭ nu va îndrăsni să urce treptele catedreĭ vóstre. Doctrinele vóstre luaseră o prea mare extensiune ca să mai pótă fi mult timp închise între zidurile unuĭ templu, fie el chiar Colegiul Franţeĭ. Vĕ trebuia drept templu lumea; drept altar, inima fie-căruia din noĭ. Le aveţĭ. Dumneḑeŭ nu ne-a despărţit de cât ca să ne unéscă mai bine.

www.dacoromanica.ro

Slabele vóstre puterĭ, pe carĭ popórele şi regiĭ le cunosc, slabele vóstre puterĭ sunt Franţa, Franţa Jeanneĭ D'Arc, Franţa de la Fleurus şi Austerlitz, Franţa de la 1830, Dumneḑeŭ şi tot ce are viaţă în omenire. Numaĭ în România vĕ aştéptă opt milióne de credincioşĭ, obicĭnuiţĭ să facă minunĭ, căcĭ n'aŭ trăit de cât din minunĭ.

O, România, România, dacă Quinet te-ar cunósce! Dar te va cunósce, viaţa ta îĭ va fi povestită. Da, vĕ vom spune-o; vĕ vom da trecutul şi presentul nostru; voĭ ne veţĭ da viitorul, ni l'aţĭ şi dat!

Quinet respunse:

Domnilor,

Mĭ-e frică, în emoţiunea de care mĕ vedeţĭ plin, că'mĭ vor lipsi cuvintele; căcĭ simt că pasul pe care îl faceţĭ în acest moment nu se adreséză de loc mie, ci are o însemnare maĭ adîncă şi chiar străină persóneĭ mele.

Cine sunt şi ce am făcut eŭ ca să merit a asculta asemenea cuvinte? Nu le-aşĭ putea înţelege, dacă n'ar fi pentru mine strigătul uneĭ naţionalităţĭ care trăesce, care fierbe în voĭ şi pe care nimic în lume nu o va puté stîrpi!

Mi-aţĭ amintit încă odată că este datoria orĭ-căruĭ om public, în Franţa, să mérgă înaintea popórelor carĭ cerĭ să renască; primesc aceste cuvinte sfinte, ca o prevestire sigură pentru renascerea poporuluĭ moldo-român.

Sunteţĭ o naţiune creştină. Pentru ce se gândesc unĭĭ să vĕ instrăineze, să vĕ vîndă? De-şi slabĭ, în aparenţă, pe voĭ se desfăşură totuşĭ cea maĭ mare afacere a véculuĭ, cestiunea Orientuluĭ. Trece-veţĭ în tăcere, ca o pradă, din mânele Turcieĭ într'ale Rusieĭ? Dar cine v'a supus? Nimenĭ! Aţĭ încheiat tractate, carĭ n'aŭ fost urmarea unor înfrîngerĭ. Aveţĭ tot ce dă dreptul nemuritor, o tradiţie, o literatură care sĕ deştéptă, o limbă propriă şi rudă cu a nóstră. In sfîrşit, naţionalitatea vóstră ne este necesară; dacă periţĭ voĭ, noĭ înşine suntem isbiţĭ în acelaşĭ timp; sunteţĭ stavila nóstră la méḑă-ḑi, după cum este Polonia la méḑă-nópte.

Voĭ, carĭ veniţĭ să căutaţĭ în Franţa aerul liber ce vĕ lipsesce adesea; voĭ carĭ representaţĭ tinerimea moldo-română şi carĭ sunteţĭ speranţa ţĕreĭ, să nu vĕ descuragiaţĭ din causa greutăţilor. Ce sunt ele faţă cu scopul ce urmăriţĭ? O naţionalitate de apărat, sufletul unuĭ popor de păstrat, de scăpat, este, orĭ-ce s'ar întâmpla, cea maĭ sfântă misiune ce se póte oferi ómenilor. Nu socotiţĭ nicĭ numĕrul vostru, nicĭ pe al duşmanilor. Sunteţĭ înconjuraţĭ, învĕluiţĭ de inimicĭ puternicĭ, Turcia, Rusia, Austria; dar e ceva maĭ presus, maĭ puternic, maĭ invingibil, maĭ indestructibil de cât tóte puterile pământuluĭ: sufletul care trăesce în cuvintele

www.dacoromanica.ro

ce rostiráţi, lacrimele pióse ce vĕ curg din ochĭ; spiritul naţional şi eroic, pe care îl arătaráţi, simţirea nemuritóre ce vĕ subjugă în acest moment; dacă acest spirit se propagă, nimic pe lume nu vĕ va putea nimici; din potrivă, fie-care ḑi vĕ va întări şi, fiind că tóte cuvintele ce rostim aci sunt serióse, trebue să adaog că nu aveţĭ numaĭ o patrie de apĕrat, ci că veţĭ fi datorĭ o face, póte chiar cu preţul sângeluĭ!

Fie ca aceste cuvinte să strĕbată până în Moldova şi în Muntenia. Ele vor dovedi părinţilor voştri, amicilor, campatrioţilor, că Franţa nu este pentru voĭ, nicĭ pentru eĭ, o ţéră străină, că sentimentul ţĕrĭĭ vóstre nu face de cât să să căléscă printre noĭ, şi că alianţa dintre Francesĭ şi Moldo-Românĭ este în sine un lucru sĕvârşit în spirite.

Ceea-ce aţĭ făcut, domnilor, nu este numaĭ o dorinţă, e făptuirea uneĭ naţionalităţĭ viĭ şi neperitóre, în inima generaţiuneĭ care este stăpână pe viitor!

Entusiasmul ce produse între Românii de faţă acest rĕspuns era atât de mare şi de comunicativ, în cât unul din eĭ, Vârnav, luând cuvîntul, după ce arătâ strînsa unire ce lega pe toţĭ tinerii Românĭ, ceea-ce le promite forţă, strigâ: *Să jurăm toţi de a muri pentru patrie!*

Şi toţi jurară.

Tinerimea câştigase definitiv românimeĭ pe Quinet. Pe lângă Lamartine şi Quinet, ea câştigâ causeĭ române şi pe alţĭ bărbaţi, ca Michelet, Louis Blanc, Béranger, etc., toţĭ bărbaţi dintre ceĭ carĭ inspiraŭ şi călăuziaŭ opiniunea publică francesă şi sciu a-ĭ face simpaticĭ causeĭ redeşteptărĭĭ Românieĭ, arătând-o pe acésta şi făcênd să fie recunoscută ca o soră maĭ mică a Francieĭ, dar cu atât maĭ vrednică de iubire, cu cât era maĭ isolată de naţiunile surorĭ.

Isbucnirea revoluţiunĭĭ de la 1848 în Francia fu, pentru tinerimea română din Paris, încă un bine venit prilej de a atrage, şi în cercurĭ maĭ marĭ, bine-voitórea şi frăţésca atenţiune a Francesilor asupra Românieĭ.

Mulţĭ din Românĭ luară parte la mişcarea Francesilor, luptară, munciră, se expuseră, împreună cu eĭ, şi prin aceste jertfe din parte-le stabiliră relaţiunĭ pe carĭ pericolul comun le nasce, pe carĭ numaĭ mórtea le întrerupe şi carĭ mult folosiră Românieĭ maĭ apoĭ.

După isbucnirea revoluţiunĭĭ şi formarea guvernuluĭ provisoriŭ, tinerimea şcolară română se înfăţişâ guvernuluĭ în grupă, cu stégul sĕŭ, şi-ĭ arătâ a eĭ căldurósă simpatie pentru

www.dacoromanica.ro

Francia și pentru guvern. Fură primiți de d-nii Buchez, Barthelemi Saint-Hilaire și Adam.

D-l Buchez, ajutor la primăria Parisului, le rĕspunse următórele la discursul ce ținură:

«In numele guvernului provisoriŭ, primim cu recunoscință acest semn de simpatie ce ne dați d-vóstră.

«Noĭ nu ne mirărăm că d-vóstră vĕ aflărați, împreună cu noĭ, pe baricade. In Franța, se proclamase de mult principiul fraternității națiunilor și d-vóstră trebue să ne socotiți ca pe frații d-vóstră. Noĭ aflărăm cu noĭ ómenĭ din tóte popórele Europeĭ (aflătorĭ în Paris) împlinind acelaș lucru. Așa, ceea ce se făcu în Paris nu este numaĭ un lucru franțuzesc, ci este un lucru european. Ceea ce pe Franța a osebit'o tot-deauna este că ea primi pururea în sînul sĕŭ pe toți ómenii, carĭ aŭ trebuit a se jertfi și carĭ voiră a se uni cu dînsa spre a face lucrurĭ de jertfire.

«Europa, domnită îndelungat de guverne monarhice, își sfîșie ea însu-și lanțurile sale.

«Principiĭ Europeĭ, insuflați de egoismul de a stăpîni, se certaŭ pentru provinciĭ, și în acelaș timp mahometanismul călca Orientul, el călca și Europa până la Dunăre.

«Voĭ singurĭ, slabĭ cum erați, prin al vostru curagiŭ și prin silințele vóstre, trăserăți luarea aminte a Europeĭ; slabĭ cum erați, și maĭ fără nicĭ un ajutor, voĭ ați și câștigat, nu libertatea, ci totuși nădejdea că peste puțin o veți avea. Avem cuvînt a crede că Europa, liberă odată și ne formând de cât o singură națiune, va arunca ochiĭ în părțile Orientuluĭ, de unde îĭ veni și eĭ acéstă lumină pentru care voĭ vĕ rugați, și că ea (Europa) va scăpa atuncĭ pe frațiĭ sĕĭ. Acésta e datorința sa de fraternitate.

«Aci, nu se vorbesce de popóre carĭ se tem de vre-o subjugare, de care mândria franțuzéscă se sfiesce; aci nu maĭ e întrebarea de acea aplecare a națiunilor de a intra la prepusurĭ; aci e vorba de un mare lucru al civilisațieĭ; e vorba pentru a se înapoia civilisațieĭ aceleĭ țărĭ unde unele órde, în trecerea lor stărîmară tóte, înfățoșind acel fenomen singular al unuĭ popor domnitor, care într'aceea piere, prin chiar păcatele sale.

«Voĭ aveți a face lucrurĭ marĭ, pentru că voĭ sunteți avangarda Europeĭ înturnată către Orient.

«Nu putem pătrunde viitorul; avem însă cuvînt a crede

www.dacoromanica.ro

că acest veac nu se va încheia (1900), până nu se va asigura deplina sórtă provincielor dunărene și nu va domni libertatea în țările carĭ fuseră primariul eĭ leagăn. Noĭ nicĭ de cum nu putem uita întâiele serviciurĭ ce făcu poporul vostru. Istoria le păstrâ pe acelea și voĭ aveți dreptate a vĕ lăuda (d'être glorieux) cu trecutul vostru și eŭ cred că fiiĭ voștriĭ vor fi vrednicĭ de străbuniĭ voștriĭ 1).»

După acestea, deputațiunea română, cu cuvinte de bucurie, dete guvernuluĭ provisoriŭ un steag.

D-l *Buchez* primindu-l ḍise: «Primim steagul vostru, și îl vom alătura la acele steagurĭ numeróse ale națiunilor Europeĭ, carĭ tóte sunt aicĭ întrunite, ca un simbol al uniuneĭ popórelor.»

Solemnitatea se închee cu strigarea: *Vive la Republiqu^e! Vive le gouvernement provisoire!*

Tineriĭ românĭ, patrioți înainte de tóte și încălḍiți de cele ce vĕḍuseră și în parte și faptuiseră, precum și de cuvintele de inimĭ înălțătóre ce auḍiseră, se hotărîră să se întórcă în țară, spre a lucra la a eĭ regenerare.

Intre ceĭ dintâĭ carĭ plecară, fură frații D. și I. Brătianu; eĭ se opriră la Viena și vĕḍură și cunoscură și se înțeleseră cu studenții românĭ de acolo, între carĭ cel maĭ entusiast, cum spun Notițele rĕmase de la I. C. Brătianu, era Nicolae Popea.

PREGATIRI IN TARA

In țară, starea de lucrurĭ era atât de rea și de nesuferită în cât toți doriaŭ, voiaŭ și așteptaŭ o schimbare.

Dar dacă toți doriaŭ schimbarea, scopurile ce urmăriaŭ nu aceleași eraŭ.

Intr'adevĕr boieriĭ ceĭ marĭ, poftitorĭ ca tot-d'a-una de tron, voiaŭ și lucraŭ la resturnarea luĭ Bibescu, pentru a-ĭ lua locul, rĕmânênd ca în urmă, când numaĭ unul dintre toți s'ar face Domn, ceĭ-l'alți să se unéscă în contră-ĭ și așt-fel se repete la infinit acele înlănțuirĭ de intrigĭ și de lupte sterpe și uciḍĕtóre, numaĭ în vederea dobândirĭ tronuluĭ.

1) Traducerea făcută în *Gazeta Transilvaniei* din 1848.

www.dacoromanica.ro

Partidul național însă, nu un scop așa de josnic urmăria; el voia reînvierea României, intrarea ei, prin modernisare, în familia statelor europene și întocmirea unor instituțiuni cari să ajute, să provóce chiar, propășirea generală morală, culturală, civică a tutor Românilor și prin acésta chiar propășirea țării întregi; el voia ca Românii să devie toți de o potrivă înaintea legilor; să aibă toți drepturi, iar nu unii numai drepturi și alții numai sarcine

Mulți erau în tinerimea de atunci cari nutriau aceste aspirațiuni; inima lor le doria, cugetul lor le impunea să lucreze și iubirea patriei îi impingea la tot felul de jertfe.

Cât despre popor, birnicul nenorocit, care gemia turtit sub greutatea dărilor și a nedreptăților, el aștepta mântuirea cu nesăturată însetare; căci cuțitul ajunsese la os, paharul suferințelor era plin și nemai lipsind de cât o picătură, pentru a-l face să se reverse.

Domnia Bibesculuĭ în Muntenia și a luĭ M. Sturdza în Moldova, fu acea picătură.

De la un cap la altul al țării, apăsarea făcuse să se nască uri. cari se înfiripaŭ în cântecul:

Din Cerneți la Dorohoĭ
Țara-i plină de ciocoĭ
. . . . . .
Bate, Dómne, pe ciocoĭ
Cum ne bat și ei pe noĭ.

apăsarea făcuse asemenea să se nască și să crésca dorința fierbinte de o schimbare, căci pururea rĕul, în chiar excesul luĭ, pedépsă își are și lecuirea o provocă.

Dar nu numaĭ poporul și negustorimea — singurii birnicĭ și singurii numaĭ cu datorii fără drepturi—nu numaĭ ei doriaŭ și voiaŭ schimbarea în bine.

Femeile cu a lor inimă de tot rĕul milósă, deteră și dînsele sprijin spirituluĭ de reforme. D-șóra Magheru, spun Notițele luĭ I. C. Brătianu, câștigă pe tatăl-sĕŭ pentru causa poporuluĭ; îl rugă, îl implorâ, îĭ căḑu în genuchĭ și ast-fel deslipi pe Magheru de regimul d'atunci și dete poporuluĭ și causeĭ luĭ pe acel bărbat, care fu unul din stîlpiĭ mișcăriĭ.

Mamele și surorile asemenea se simțiaŭ atrase spre fiiĭ și frații lor europenisați și, cu drag, încurageaŭ pe duelgiĭ

www.dacoromanica.ro

și bonjuriștĭ — cum îĭ numiaŭ în batjocură bătrînii boerĭ ruginiţĭ.

Boeriĭ ceĭ micĭ, carĭ și eĭ purtaŭ cu silă jugul regimuluĭ ce-ĭ umilia și-ĭ ţinea în posiţiunĭ inferióre, silindu-ĭ a cheltui ale lor merite pentru tolosul boerilor nedestoinicĭ, carĭ ocupaŭ posiţiunile superióre, boieriĭ ceĭ micĭ, ḑicem, voiaŭ și eĭ schimbarea, pentru a putea să aibă rolul la care le da drept munca și meritul lor.

Numaĭ Domniĭ dar, și puţiniĭ lor amicĭ, cărora singurĭ starea de lucrurĭ le folosia, numaĭ eĭ o susţineaŭ, numaĭ eĭ voiaŭ ca ea și maĭ departe să dăĭnuiască.

Când dar atmosfera în ţară acésta era, isbucnirea revoluţiuniĭ în Francia și întinderea eĭ până la Viena, făcu pe toţi să ḑică: *a sosit momentul!* și să se pună pe lucru.

Inceputul îl făcură Moldoveniĭ.

1848

IN MOLDOVA

Tineriĭ moldoveni, carĭ doriaŭ propășirea și binele ţĕriĭ, după ce de maĭ multe orĭ se întâlniră în taină; după ce statorniciră între dînșiĭ maĭ multe puncte de vederĭ comune, hotărîră ca mișcarea lor de regenerare să o săvîrșască pe o cale cu totul legală. Stăpânirea aflând de întrunirile acestea, întrebâ pe d-niĭ C. Rolla, Lascar Roseti, M. Iepureanu, P. Cazimir, N. Ghica și V. Alexandri: carĭ sunt dorinţele obștеĭ?

Dînșiĭ rĕspunseră că nu pot lua asupră-și acéstă sarcină de a vorbi în numele obștеĭ, fără să se fi sfătuit maĭ întâĭ cu acea obște.

In acest scop, în séra de 27 Martie 1848, se ţinu o întrunire la hotel Regensburg, vecin cu palatul Domnitoruluĭ; luară parte la întrunire vre-o 2000 persóne din tóte stările sŏciale, Ieșenĭ și de prin judeţe; asistâ chiar ministrul din lăuntru Stefanaki Catargi și aga (prefectul poliţieĭ) Pruncu.

D-niĭ Rola, Roseti, Ghica și ceĭ-lalţĭ arătară celor întruniţĭ dorinţa ministruluĭ și adunarea numi un comitet ca să redigeze cererile «pentru îmbunătăţirea Românilor din Moldova»; comitetul se întruni, lucrâ, și a doua-ḑi, la întru-

www.dacoromanica.ro

nirea de la logofĕtul Costache Sturza, supuse obştei lucrarea. Iată textul chiar al acelei lucrări:

Fraţilor

In préjma doveḑilor vederate de suferinţele ce se simt de poporul Moldovei şi a neapăratelor îmbunătăţiri ce cere starea ţĕrei, ocârmuirea, prin organul d lui ministru, s'aŭ adresat la câte-va persóne din locuitori, spre a se da opinia publică în privirea suferinţelor şi a îmbunătăţirei stărei poporului Moldovei. Acele persóne respunḑênd d-lui ministru că nu pot lua asupra lor însărcinarea de a arĕta opiniile obştei, până a nu cerceta în sînul ei, s'aŭ îndatorit a merge în sînul obştei şi a asculta glasurile sale, spre a le împărtăşi ocârmuirei, D. ministru nu numai că a primit acéstă propunere, cunoscênd singur bóla ţărei şi neapărata ei trebuinţă de vindecare, ci a făgăduit să vie însuşi în mijlocul fraţilor sĕi, ca un om ce, fiind însărcinat a păzi regulamentul ţĕrei, trebue să fie însufleţit de dorinţa bineluĭ obştesc.

Deci, în 27 Martie 1848, seara pe la 7 ceasuri, adunându-se numerósă obşte, alcătuită de tóte stările din ţĕră, precum şi din străini de tóte naţiile ce locuesc în Moldova, acea obşte aŭ ales un comitet în care şi-a depus tótă încrederea sa şi l'a însărcinat a arĕta cârmuirei simţirile şi dorinţele de care este pătruns fie-care.

Comitetul dar, adunându-se astă-ḑi în 28 Martie 1848, şi cercetând starea critică de astă-ḑi a societăţei, s'a încredinţat în cuget curat şi nemişcat de patimi, că pentru de a pune Moldova pe o cale de fericire, mijlócele cele mai sigure şi mai neapărat trebuitóre sunt următórele:

1. Sânta păḑire a Regulamentului, în tot cuprinsul sĕŭ şi fără nici o restâlmăcire:

2. Săcarea corupţiei prin pravili înadins făcute şi a abusurilor ce isvorăsc din acea corupţie.

3. Siguranţa personală, adică nimeni să nu pótă fi pedepsit de cât pe temeiul legilor şi în urmarea unei hotărâri judecătoresci.

Fieşce-care arestuit să fie înfăţoşat în vreme de 20 ceasuri dinaintea tribunalului competinte.

4. Grabnică îmbunătăţire a locuitorilor sătени atât în relaţia lor cu proprietarii moşielor, cât şi în acelea cu cârmuirea, precum contenirea tuturor beilicurilor cunoscute subt numirea de plată şi cele-l'alte.

5. Alcătuirea unei noui catagrafii, spre a scăpa de împilare pe toţi nenorociţii locuitori, cari sunt astă-ḑi asupriţi prin mĕsurile catagrafiei trecute.

6. Mazilii, ruptaşii, ruptele vistieriei şi cele-l'alte clasuri priviligiate să fie ocrotiţi, potrivit Regulamentului, şi să nu mai fie ntrebuinţaţi în trebile particulare.

www.dacoromanica.ro

7. Privighetorii să se alégă, după glăsuirea Regulamentului, fără nici o înrîurire a cârmuirei.

8. Reforma şcólelor pe o temelie largă şi naţională, spre răspândirea luminărilor în tot poporul.

9. Desarmarea grabnică a arnăuţilor şi a altor ce s'aŭ înarmat de ocârmuire şi închezăşuirea lor pentru viitor că nu vor mai fi pricină de turburare publică.

10. Ridicarea pedepselor trupesci înjositóre caracterului de miliţie naţională, îmbunătăţirea hranei sale şi mai ales dréptă înaintare în ranguri după merituri personale,

11. Militarii cari aŭ slujit patriei şi cari aŭ câştigat recunoscinţa obştéscă să fie scutiţi de ori-ce dăjdii, când vor eşi din slujbă.

12. Miniştrii să aibă deplina libertate pravilnicéscă în lucrările lor, pentru ca să pórte tótă răspunderea acestor lucrări.

13. Desfiinţarea poşlinei(1) ca una ce este vătămătóre agriculturei şi comerciului ţărei.

14. Imbunătăţirea portului Galaţi, ca cel mai mare canal al înfloririi comerţului şi agriculturei ţărei.

15. Rădicarea morală şi socială a cleruluĭ.

16. Păzire cu sfinţenie a legilor pe cari se rézimă creditul public, şi acésta în privirea tutulor, fără osebire, pentru siguranţa relaţiilor comerciale.

17. Informarea unui tribunal de comerţ în Iaşi; codul de comerţ al Franţei, consfinţit de Regulament, să fie tâlmăcit în limba ţărei.

18. Banii de reservă să fie întrebuinţaţi în formarea unei bance de scont pentru înlesnirea negoţului ţărei.

19. Hrana obştei de prin tîrguri să fie subt cea mai de aprópe îngrijire a stăpînirei, spre a nu se mai face mijloc de îmbogăţire particulară.

20. Aşedarea poliţiei tîrgurilor pe principii omenesci în privirea nenorociţilor arestaţi.

21. Liberarea tuturor arestaţilor în pricini politice atât civile cât şi militare; reîntórcerea drepturilor politice acelor cărora li s'aŭ ridicat nedrept pentru asemenea pricini.

22. Nestrămutarea din posturi a amploiaţilor vrednici şi cinstiţi şi înaintarea lor în posturi mai înalte, potrivit Regulamentului, precum şi sporirea lefilor lor spre a le înlesni mijlóce de o vieţuire cinstită şi neatîrnată.

23. Toţi amploiaţii să fie răspunzĕtori pentru faptele lor în lucrările slujbelor, ce le vor fi încredinţate.

24. Infiinţarea unui banc naţional pe cel mai sigur temeiŭ.

25. Grabnici reforme de îmbunătăţiri în condica criminală, în proceduri şi în sistemul pedepselor.

---

(1) Poşlina era o taxă de export asupra grânelor, al căreĭ produs Obştésca Adunare îl hărăzise Domnului, peste lista civilă fixată de Regulament şi chiar contra luĭ.

www.dacoromanica.ro

26. Impărțire dréptă și potrivit Regulamentuluĭ, a banilor pensiilor și îndreptarea abusurilor ce s'aŭ întrodus în împărțirea acestor banĭ.

27. Ofisurile slobozite până acum de ocârmuire în ramul judecătoresc și administrativ să se supue voturilor Obștesceĭ Adunărĭ, și pe viitor să se contenéscă de a se slobozi asemenea ofisurĭ, fără a fi cercetate de Adunare.

28. Seansele tribunalelor să fie publice.

29. Seansele Obșteștelĭ Adunărĭ să fie publice. Ținerea buneĭ orînduelĭ în sînul eĭ să atîrne de acésta însușĭ, iar nu de vornicia de aproдĭ.

30. Tot pămînténul să aibă dreptul de a adresa jalbă Obștesceĭ Adunărĭ.

31. Deputațiĭ să nu pótă fi în slujbă, să nu pótă primi nicĭ ranguri, nicĭ mulțumire bănéscă în vremea deputățieĭ lor.

32. Chipul ce s'a întrebuințat la alegerile deputaților, fiind în potriva legilor și în urmare și Obștésca Adunare de astăдĭ fiind rodul acestuĭ chip, nu insuflă nicĭ o încredere obșteĭ, decĭ acéstă adunare să se desființeze și îndată să se însghebe o nouă Cameră, fără nicĭ o înrîurire asupra alegётorilor din partea cârmuireĭ, pentru ca acea Cameră să fie adevĕrată representație a națieĭ și adevĕrată închizășluire a fericireĭ patrieĭ.

33. In puterea art. 57 din Regulament, Camera să aibă dreptul de a face Domnuluĭ punere înainte a tot felul de lucrurĭ privitóre la folosul obștesc.

34. Rădicarea censureĭ în privirea tuturor trebilor și a intereselor din lăuntrul țăreĭ.

35. Informare grabnică a uneĭ guardiĭ cetățene prin tóte tîrgurile țăreĭ, alcătuită atât de Românĭ, cât și de străinĭ proprietarĭ.

(ss) *Iorgu Sturza*, *C. George Cantacuzino*, (mădularĭ aĭ Comitetuluĭ).

Adunarea aprobâ tóte cererile și până séra le și subscriseră peste 800 persóne.

Insușĭ Mitropolitul Meletie puse a sa semnătură pe actul dorințelor obșteĭ.

Comitetul împărtășĭ ministruluĭ copie, spre a o supune Domnuluĭ, nădăjduind că Măria Sa se va ține de făgăduiala ce dase de a împlini dorințele obșteĭ.

Aceste dorințe — precum se vede—eraŭ fórte moderate; căcĭ afară de libertatea preseĭ, responsabilitatea ministrilor și garda națională, tóte cele-lalte cererĭ numaĭ și numaĭ drépta și fară abuzurĭ aplicare a Regulamentuluĭ o cereaŭ. (1)

(1) Trebue să spunem însă că tinerimea și-a mărginit cererile la cele 35

www.dacoromanica.ro

Domnul, însă după cum spune Alexandri (1), rămase surd la cererile obștei și porunci miliției să aresteze pe turburătorĭ (?); iar el se închise în cazarmă.

Șése sute de soldați și pompierĭ calcă casa logofĕtuluĭ Sturza și negăsind de cât pe stăpânii caseĭ, alérgă la locuința luĭ Alecu Mavrocordat. Acolo se aflaŭ câți-va tinerĭ carĭ așteptaŭ rĕspunsul de la Domn. Membri comitetuluĭ, carĭ fuseseră la *ministru*. se întorc și spun că Vodă nu primesce cererile.

Maĭ în acelaș timp, soldațiĭ năvălesc în casă, lovesc cu patul puscilor, prind și tîrăsc cu eĭ pe tinerĭ, și-í duc la casarmă după ce aŭ sfărîmat mobilele din casă. Se maĭ calcă casa cneazuluĭ G. Cantacuzin, casa Roseteștilor, a luĭ N. Docan, Lupu Balș, Vîrnav și altele multe, arestându-se peste 200 persóne.

Treĭ-spre-ḑece dintre ceĭ arestați și anume: Alecu Moruzi, Lascar Roseti, Răducan Roseti, Dim. Roseti, Alecu Cuza, Romolo, M. Iepureanu, Moldovanu, N. Catargiu, Filipescu, B. Cantacuzin, P. Balș și Miclescu, sunt legați în căruțe de poștă și porniți spre Galați și apoĭ trecuți la Măcin, fără să fi fost nicĭ judecați, nicĭ osândiți de vr'o autoritate, potrivit legiĭ.

Se fac liste de proscripțiĭ pe județe și se daŭ ordine ca tinerimea de la Paris să fie oprită de a se întórce în patriă. (2).

După aceste isprăvĭ, Domnul publică următorul *ofis* cu No. 134, din 29 Martie 1848.

Iubiților noștri orășeni de tóte treptele din Capitală!

Cu o vie mâhniciune am privit neliniștea ce v'a învăluit în curgere de câte-va ḑile, care s'a pricinuit de câțĭ-va netrebnicĭ cu cugetărĭ tulburate dintre boerĭ.

Dragostea părintéscă ce Domnia nóstră avem pentru d-v. ne a îndemnat de la început a lua mĕsurile cuvenite pentru alinarea

puncte, pentru că nădăjduia că ele primindu-se și prin urmare și disolvarea adunăreĭ, va putea în urmă să propună reformele democratice maĭ aceleia ce doria și pe care maĭ târḑiŭ în August 1848 le-a și redactat și publicat M. Cogălniceanu în Bucovina, sub titlul de: *Dorințele partideĭ naționale din Moldova*. Aci se cuprindea : egalitatea drepturilor civile și politice ; adunare obștéscă compusă din representanțiĭ tutor stărilor ; instrucție egală și gratuită ; contribuția generală; oborirea rangurilor; oborirea boieresculuĭ și împroprietărirea sătenilor, etc.

(1) *V. Alexandri*, Protestația în numele Moldoveĭ, a omenireĭ și a luĭ Dumneḑeŭ.

(2) *V. Alexandri*, Protestație în numele Moldoviĭ, a omenireĭ și a luĭ D-zeŭ.

www.dacoromanica.ro

neodihneï ce numiţiï aŭ împrăştiat în sânul pacïnicilor d-v familiï, însă aceeaşï simţire părintéscă ne-a povĕţuit iarăşï, ca maï întêiŭ să întrebuinţăm tóte chipurile de blândeţe, de care pururea am dat dovadă, cu nădejde că se vor întórce de la sine cu datornica rînduială.

Vĕḑênd în sfîrşit că în acéstă blândeţe pomeniţiï, restălmăcind-o, s'aŭ obrăsnicit din mult în maï mult, dăpă care părintésca nóstră inimă n'a maï putut suferi a vĕ vedea în necazurile îngrozireï, ce făcea cu singură ţintire, de a sminti şi răsturna dreptăţile ocărmuireï şi liniscea obştéscă, Noï am întrebuinţat mĕsurï pentru împrăştierea turburătorilor, şi prinḑêndu-se pe ceï maï vinovaţï dintre dînşiï, s'aŭ şi luat cuvenitele mĕsurï asupră-le, şi pentru restatornicirea liniştеï de care v'aţï bucurat cu necurmare de la suirea Nóstră pe scaunul Domnieï ţăreï şi până acum.

Iubiţiï noştrï orăşenï! Maï multe doveḑï v'aŭ dat încredinţare despre prielnicele cugetărï ce păstrăm pentru d-v, în cât trebue să credeţï cu neîndoire că vestirea ce vĕ facem pentru contenirea pricineï de ne-odihnă ce aţï avut, şi carï v'aŭ precurmat relaţiile de negoţ, este de multă mângâere pentru noï, care neam interesat pururea cu osebire pentru buna petrecere şi fericirea d-v.

Ne rĕmăindu-ne dar de cât a vĕ mulţumi pentru dragostea ce ne-aţï dovedit şi la acest prilej, prin încrederea ce ne-aţï arătat, aşteptând cu lăudată răbdare punerea la cale a obştesculuï d-v. părinte; ne grăbim tot-de-o-dată a vĕ încredinţa despre sfărîmarea cu totul a complotuluï urzit cu viclene închipuiriï şi ademeniriï şi vĕ sfătuim ca, încredinţându-vĕ în părintele d-v., să depărtaţï tótă îngrijirea ce aţï avut, şi fieş-carele să-şï urmeze ca şi maï înainte îndeletnicirele sale fără nicï o îndoire, rĕmâind desăvîrşit încredinţaţï că ocărmuirea a luat tóte mĕsurile trebuitóre ca să vĕ apere de suferinţï.

Iaşi 29 Martie 1848 No. 134.

Ast-fel, luând mişcăriï pe capiï eï şi o de maï nainte organisare neesistând; ér pe de altă parte, teroarea stăpânireï îngrozind pe toţï, mişcarea din Moldova se putu privi ca stinsă.

Stinsu-s'a cu adevĕrat sgomotul ce s'a făcut şi tăcerea mormîntuluï început-a iarăşï a domni; dar rĕmas-a în inima tinerimeï şi a poporuluï neatins şi crescut-a si învigoratu-s'a încă prin persecuţiune, dorul mântuireï patrieï, prin care isvorît-a nu târḑiŭ: *Dorinţele partidului naţional din Moldova,* publicate de Cogălniceanu.

Causa dréptă, causă avênd martiriï, maï curând saŭ maï târḑiŭ trebuia să isbutéscă şi .... a isbutit. ...

www.dacoromanica.ro

PREGATIRILE IN MUNTENIA

Societatea secretă, înființată de Constantin Golescu, (1) nu muri cu mórtea luĭ; ea fu urmată de I. Câmpinénu și în urmă de nepotul sĕŭ Ion Ghika, iar pe la 1843 luă numele: *Dreptate-frăție*. N. Bălcescu, făcea parte și dînsul fu care inițiâ pe căpitanul Christian Tell.

Bălcescu fu apostolul cel maĭ ager și zelos; cu timpul el atrase în acéstă societate pe maiorul Voinescu II, Boliac, Bolintinénu, Deivos, Al. G. Golescu, Marin Serghiescu, Filipescu și alțĭ civilĭ și militarĭ (2). Căpitanul Tell inițiâ pe d. Al. Christofi (3).

Societatea literară asemeneą esista și-și urma lucrarea; ea n'avea nimic ascuns; dar faptul întrunireĭ la un loc a maĭ multor ómenĭ, voind binele țĕrĭĭ, nu fără efect putea rĕmâne, chiar din punct de vedere politic; ea apropia pe ómenĭ, îĭ făcea să-și comunice unĭĭ altora vederile și, chiar din acest schimb, nu putea să nu isvorască o apropiere și pe alte terenurĭ de cât cel literar.

Când isbucni revoluția francesă din 1848, societatea *Dreptate-Frățiă*, care acum coprindea pe toțĭ tinerĭĭ doritorĭ de reforme, hotărî și ea ca să se misce.

Librăria luĭ C. A. Rosetti și Winterhalder — situată în fața actualuluĭ Club regal, cam unde e magazinul Regieĭ, deveni loc de întrunire a tinerimeĭ; toțĭ veniaŭ acolo spre a afla scirile din Europa și a-și comunica unĭĭ altora vederile lor asupra ce eraŭ și eĭ datorĭ să facă.

Intruniri, negreșit micĭ, și numaĭ între ceĭ din societatea *Dreptate-Frăție*, se ținură la Rosetti, în strada Isvoruluĭ, maĭ spre centru de Grădina cu caĭ și urmară acolo până când poliția începu a înconjura casa în fie-care nópte. La acele întruniri, luaŭ parte Ion Ghika, Golescĭĭ, Voinescu II și alțiĭ.

După ce întrunirile nu se maĭ putură ține la Rosetti, se ținură la Golescĭ. La una din acele întruniri să și întocmi co-

(1) Vedĭ maĭ sus pag. 15.
(2) *Ion Ghika.* Scrisorĭ către Alexandri, ediția 1887, pag. 689,
(3) *Al. Christofi.* Biografiă.

www.dacoromanica.ro

mitetul revoluțiuniĭ, care — cum spune *Pruncul Român* — însărcinâ pe Rosetti să se ducă la Domnitor și să-l róge, în numele tuturor, a se pune în capul lor și a înființa reforma și regenerarea Românieĭ.

«Bibescu, adauge *Pruncul*, refusâ, pretextând că n'ar fi venit vremea și că națiunea română nu e în stare să se rădice(1).»

---

(1) La Academia. In condica No. 8 a Mitropolieĭ Bucurescĭ se găsesce următórea petițiune, nesubscrisă de nimenĭ, și adresată Domnitoruluĭ. Ea cere reforme, dar e sigur că nu e pornită din comitetul revoluționar, de vreme ce pentru sătenĭ nu cere dreptul electoral și menține dependența externă a țĕriĭ. O reproducem totușĭ, spre a se vedea că reforma se agita și în alte cercurĭ, afară de cele revoluționare.

Prea Inălțate Dómne,

O tristă încercare de 18 anĭ ne-a dovedit că mĕsurile cuprinse în Regulamentul organic nu sunt o chezășuire destoinică în potriva grozavelor călcărĭ ale administrațieĭ. Nemulțumirea publică cresce din ḑi în ḑi și va aduce fără îndoială o turburare socială, ce ne amenință de o sfișiere nepilduită între deosebitele clase ale locuitorilor principatuluĭ.

Prea Inălțate Dómne! Este vremea a uni aceste deosebite clase, și a le cufunda în interesul comun al patrieĭ, și acésta este singurul mijloc de a statornici odihna publică și de a opri marea nenorocire, care ne amenință.

Decĭ dar, cerem de la Inălțirea Vóstră să bine-voiți a lua îndată mĕsurile acelea, carĭ aŭ ajuns a fi de trebuință neapĕrată și dorința norodului luminat de nenorocire și apăsare.

Aceste mĕsurĭ mântuitóre sunt cele următóre:

1). Desființarea clăciĭ și slobozenia țĕranuluĭ.

2). Darea pe vecĭ saŭ pe un termen de 100 anĭ a unuĭ număr de pogóne fie-căruĭ locuitor cu un preț anual hotărît o-dată pentru tot-d'auna, și care preț să fiă potrivit valóreĭ adevĕrate a pămîntuluĭ, iar nu venituluĭ de astădĭ.

3). Desființarea a orĭ-ce fel de beilic.

4). Desființarea tutúror rangurilor.

5). Intinderea dreptuluĭ de alegere la toțĭ ceĭ ce sunt proprietarĭ de pămînt fără osebire de religie și de naționalitate; la toțĭ aceia, ce plătesc patentă de întâia clasă; la toțĭ ce exercitéză o profesiune liberală: medicĭ, avocațĭ, ingineriĭ, profesorĭ și artiștĭ.

6). Dreptul de a da fie-care jalbă Obștesceĭ Adunărĭ.

7). Numĕrul deputaților la Obștésca Adunare să se reducă la 120 și să fie românĭ.

8). Responsabilitatea ministrilor și a celor-l'alțĭ funcționarĭ publicĭ.

9). Publicitatea desbaterilor Obștesceĭ Adunărĭ și desființarea censureĭ.

10). Dreptul de-a nu plăti nicĭ-o daré către stat, dacă nu va fi votată maĭ întâiŭ într'acel an de Obștésca Adunare.

11). Nesiluirea domiciliuluĭ locuitorilor.

12). Intocmirea juriuluĭ în pricinĭ criminale și corecționale.

13). Nestrămutarea judecătorilor.

14). Dreptul de a trage fie-care în judecată pe judecătorĭ concusionerĭ, fără de a avea trebuință pentru acésta de vre-o deslegare.

15). Punerea în lucrare a desĕvîrșitelor hotărirĭ judecătorescĭ fără întărîre Domnéscă.

16). Desființarea taxelor și a cheltuelelor de judecățĭ.

17) Neatîrnarea sfaturilor orășenescĭ și cercetarea budgetelor lor de comisia permanentă orînduită de Obștésca Adunare.

18). Punerea în lucrare a mĕsurăreĭ pămîntuluĭ generale, a înbunătățirĭĭ soiurilor de dobitóce și a feluluĭ semințelor.

www.dacoromanica.ro

Ne oprim aci, spre a constata că comitetul reformelor își da pe deplin sémă de gingășia situațiuniĭ și de interesele multiple, nu numaĭ interne, ci și externe, ce puteaŭ fi puse în joc, prin reformele ce proiecta pentru înălțarea și regenerarea țĕriĭ El nu voi dar să complice mișcarea pentru emancipare și regenerare cu rĕsturnarea Domnitoruluĭ; voia din contră să convingă pe Domn și să-l atragă în cercul de acțiune a comitetuluĭ, pentru ca ast-fel mișcarea să fie accentuată și caracterisată neîndoios numaĭ ca o mișcare de emancipare, atât internă cât și externă.

Domnul însă, nu înțelese, nu voi, saŭ nu putu, ci din contră se grăbi a lua mĕsurĭ aspre și riguróse, pentru a înfrâna proiectata mișcare.

Pe atuncĭ, se întórseră din Paris, Dumitru și Ion Brătianu și se alăturară la comitetul *Dreptate-Frățiă.*

Veniți dintr'un oraș unde luaseră parte la o revoluțiune, eĭ aduceaŭ în comitet otărîre, spirit de întreprindere și de sacrificiŭ și în sfîrșit acel curagiŭ necesar uneĭ revoluțiunĭ, pe care li-l insuflase participarea lor la revoluțiunea fran cesă.

Comitetul fu compus din următórele persóne:

Ștefan Golescu
Nicolae Golescu
Radu Golescu
Alecu C. Golescu
Dum. Brătianu
Ion Brătianu

---

19). Punerea în lucrare a recrutațiĭ prin sórtă și primirea mĕsureĭ care se asigureze sórta soldatuluĭ când iese afară din slujbă.

20). Intrarea în veniturile statuluĭ a comunităților religióse particulare și stréine; chibzuindu-se maĭ pe urmă de Obștésca Adunare felul despăgubireĭ numaĭ în banĭ, ce s'ar cuveni pentru aceste din urmă, luând drept temeiŭ prețul pămîntuluĭ, după desființarea drepturilor feodale.

21). Întocmirea uneĭ gvardiĭ naționale.

22). Înființarea uneĭ băncĭ naționale.

23). Chemarea îndată a uneĭ Obștescĭ Adunărĭ extraordinare, care să revizuéscă Regulamentul și să-l pună în armonie cu principiurile de maĭ sus și ca să facă cunoscute cererile nóstre și înaltelor curțĭ a cărora generósă protecție ne a sprijinit drepturile nóstre politice în tótă vremea.

Cerînd, Prea Înălțate Dómne, cooperația Înălțimeĭ Vóstre pentru lucrarea împăciuireĭ și a înfrățireĭ tuturor Românilor, astădĭ, că a sosit acea ḍi însemnată de provedința divină pentru curata expresie a dorinței românilor, Vĕ facem cunoscut și acésta, că norodul crede, că acele maĭ multe nenorocirĭ vin din lăcomia, din neomenia și din nedestoinicia miniștrilor din lăuntru, al finanțelor și al poliției, a căror depărtare și pedépsă pilduitóre este o condiție a liniștеĭ publice.

www.dacoromanica.ro

N. Bălcescu
C. Bălcescu
Al. G. Golescu (Arăpilă)
C. A. Rosetti
C. Boliac
Ion Ghika.

Acest comitet însărcinâ pe N. Bălcescu a scrie proclamațiunea și apoĭ o aprobâ la o întrunire ce se ținu la N. Golescu. Acésta fu proclamațiunea care se tipări maĭ târdiŭ în tipografia luĭ Eliade și se împărți la Islaz și în tótă țara, când isbucni revoluțiunea. (1)

Comitetul maĭ alese din sînu-ĭ un comitet maĭ restrîns numit executiv și care se compuse din Ion Ghika, N. Bălcescu și Al. G. Golescu, cu deplină putere d'a organisa și a conduce acțiunea.

Organisarea consta în grupărĭ de câte ḑece, fie-care frate cunoscênd numaĭ pe șeful sĕŭ imediat, adecă pe acela care îl inițiase.

Acéstă organisare pe care o arată I. Ghika, în opera numită, mĭ-o confirmă și d. Axente Sever, care spune că a venit la dînsul într'o séră Rosetti, I. Brătianu și un Golescu—nu scie care—conduși de Aaron Florian, că l'aŭ întrebat de vederile sale despre o mișcare și l'aŭ însărcinat a se ocupa cu organisarea tabacilor și a măcelarilor.

Axente, care era profesor și locuia la Dobrotésa, în apropiere de aceĭ muncitorĭ, s'a și pus pe lucru, avênd la fie-care douĕ-ḑecĭ de case un om cu care sta în comunicare.

Se subscriseră banĭ, depunêndu-se la Rosetti, care fu numit casier; să cumpărară chiar arme în tainâ. Écă cum se proceda: Rosetti depunea banĭ la neguțătorĭĭ ceĭ inițiațĭ și când voia să se cumpere o armă, scria neguțătoruluĭ: «dațĭ aducĕtoruluĭ un ghiudem și doĭ cârnațĭ»—ceea ce însemna: «dațĭ-ĭ banĭ pentru arme.» (2)

Se pare că înainte de Pascile din 1848 organisarea era destul de înaintată, de vreme ce comitetul otărîse isbucnirea revoluțieĭ la Islaz, la Vâlcea la Prahova și la Bucurescĭ, otărînd și pe aceĭ din membri sĕĭ, carĭ trebuia să mérgă prin acele localităților.

(1) *I. Ghika*: Scrisorĭ către Alexandri, pag. 705. *I. Eliade*: Memoires sur l'hist de la Regener, pag. 53.
(2) I. Ghika, opera citată.

www.dacoromanica.ro

Intr'o ḍi însă, spune Ion Ghika, (opera citată) consulul frances Nion chiemâ pe C. A. Rosetti și-ĭ arătâ că Lamartine, atuncĭ ministru al trebilor din afară al Francieĭ, îĭ scria să prevestéscă pe Rosetti că ministrul trimetea înadins la Bucurescĭ pe un amic al sĕŭ credincios, pe doctorul Mandl, care avea să le facă importante comunicațiuni din partea sa și că, înaintea sosireĭ trimisuluĭ sĕŭ, să nu se facă nicĭ o mișcare.

Comitetul a trebuit dar să amâne isbucnirea.

In ajunul Pascelor însă, frațiĭ Golescĭ se duseră la moșie, chiemară pe clăcașĭ și le propuseră desființarea clăceĭ. Se înțelege că eĭ, de și la moșia Golescilor nu puteaŭ fi într'o stare așa de rea ca clăcașiĭ de pe alte moșiĭ cu proprietarĭ nu drepți, umanitarĭ și iubitorĭ de sătean ca Golescii, totușĭ cu bucurie primiră; căcĭ vĕḍuseră ochiĭ lor a lor mântuire. Stăpânirea ênsĕ, care veghia la înlănțuirea săténuluĭ, sĕ temu de puterea ispititóre a exemplului și, prin amenințărĭ de aspre pedepse, în taină rostite, sili pe sătenĭ ca, în cele din urmă, să nu priméscă propunerea bunilor proprietarĭ.

Tot cam pe vremea când acestea sĕ lucraŭ în comitetul *Dreptate-Frățieĭ*, se întocmia în Bucurescĭ și un alt comitet al căruia cap era Ión Eliade; din societatea *Dreptate-Frățieĭ*, Alecu Dedu, propuse luĭ I. Ghika, din partea luĭ Eliade, a se vedea amêndouĭ (1). Autorisat de comitet, Ghika se întâlni cu Eliade sub teiiĭ de la Colentina—ceea-ce și Eliade confirmă —și se învoiră ca să intre și Eliade în comitetul *Frățieĭ*.

Ast fel, comitetul ajunse la 13 membriĭ.

Acțiunea luĭ se urmâ mereŭ înainte, întinḍêndu-și cercul din ce în ce.

Sosind doctorul Mandl la Bucurescĭ, comunicâ comitetuluĭ din partea luĭ Lamartine, că trebuie să se înțelégă cu Turciĭ înainte de orĭ-ce mișcare și că generalul Aupick, representantul Francieĭ la Constantinopole, primisé instrucțiunĭ de a lucra în acest sens și a ajuta pe lângă Turcĭ pe un trimis al Românilor.

Comitetul care scia de ce folos ar fi mișcăriĭ lor sprijinul Turcilor și se gândise dejá la mijlóce de a-l dobândi, vĕḍu cu bucurie sprijinul Francieĭ și se grăbi a însărcina pe Ion

(1) *Ión Ghika*, opera citată.

www.dacoromanica.ro

Ghika să se ducă la Constantinopole cu depline puteri din partea comitetului. Ghika plecâ la $^{17}/_{29}$ Maĭ din Brăila, cu o scrisóre din partea doctorului Mandl către generalul Aupick și cu plenipotență și cu Instrucțiuni din partea comitetului (1).

Comitetul înlocui pe Ion Ghika cu C. A. Rosetti în comisiunea de inițiativă. Ceĭ-lalți își împărțiră rolurile ast-fel: Eliade, Ștefan Golescu sĕ însărcinară a merge la Islaz, unde aveaŭ să găséscă pe Tell și pe căpitanul Pleșoianu cu trupele lor, N. Bălcescu, la Prahova, spre a lucra împreună cu Christofi, iar C. Bălcescu la Vâlcea.

In Bucurescĭ, I. Brătianu fuse însărcinat cu școlele și C. A. Rosetti de sigur cu negustorimea, și muncă multă, ca și prudență mare, trebui membrilor din comitet rĕmași în Bucurescĭ, pentru că aci era maĭ greŭ, de vreme ce autoritatea era maĭ puternică de cât la județe și asemenea pentru că, dacă mișcarea n'ar fi isbutit la Bucurescĭ, în cele-l-alte părți maĭ lesne era stăpânireĭ s'o înăbușe.

Să lucrâ dar cu ardóre, dar și cu prudență, așa că mișcarea din Bucurescĭ, de și se simțea, de și se vedea chiar în iritația spiritelor, nu era însă palpabilă. Domnul părea asigurat și la Pascĭ se felicitâ înaintea boierilor, că în România e liniște, pe când alte state sunt bântuite de revoluțiunĭ; simțea totuși stăpânirea că ceva se pregătia și Aga Iancu Manu, stărui des a se face arestărĭ.

Nu fu însă arestat nimenĭ; stăpânirea se mărgini la mĕsurĭ tainice până la 7 Iunie când, vĕdĕnd proporțiunile ce mișcarea lua în țară, Domnitorul adresâ, sătenilor următórea circulară, care se respândi prin tóte satele:

Viind la cunoșcința nóstră că niște ómenĭ pierduți și carĭ nădějduesc a'și face stare din turburările ce ar putea aduce în țĕră, s'ar fi ivit la unele sate, muncindu-se a amăgi pe locuitorĭ cu cuvinte măgulitóre și cu făgăduelĭ mincinóse, carĭ nu ar putea de cât să aducă nenorocirea celor ce ar avea slăbiciune să'ĭ créză, noĭ îndeplinim datoria părintéscă, dând de scire voue, tuturor locuitorilor sătenĭ, ca să vĕ feriți de asemenea ómenĭ ca de ceĭ maĭ marĭ aĭ voștriĭ vrășmași, socotindu-vĕ la câte aŭ pătimit tot-de-a-una sătenii la orĭ-ce vreme de turburare, și că îmbunătățirea sórteĭ vóstre, care este cea maĭ vie a nóstră dorință, nu se póte dobîndi de cât printr'o liniștită petrecere.

Povățuim dar pe toți și poruncim ca, la întâmplare de a se arĕta

A se vedea textul scrisoreĭ și textul plenipotenței în Ion Ghika: *Scrisorĭ către Alexandri* 1887, pag. 721—722.

www.dacoromanica.ro

în mijlocul vostru asemenea ómenĭ numaĭ de cât să'ĭ prindeţi şi să' aduceţi la cârmuirea judeţuluĭ, precum şi orĭ-ce hârtie s'ar împrăştia de dînşiĭ, şi cu acésta veţĭ îndeplini o sfîntă datorie către ţéră şi către oblăduire».

In acelaş timp, în Bucurescĭ, se pregătia arestarea capilor mişcării; asemenea ordine se dedese spre a face arestărĭ la Telega, la Ocnele marĭ, unde se lucrase pentru isbucnirea revoluţieĭ.

9 IUNIE LA ISLAZ.

Inceperea mişcării fiind otărîtă, Eliade şi Ştefan Golescu plecară tainic la Islaz, în ḑiua de 7 Iunie. Acolo veni şi maiorul Christian Tell, aflat la Giurgiŭ cu trupa ce comanda, şi în care se găsia şi praporgicul Grigore Serurie, cunoscutul maĭ târḑiŭ cetăţén al Bucurescilor.

La Islaz, se maĭ afla căpitanul Pleşoianu cu compania sa, iniţiat şi călduros părtinitor al mişcării.

Sosiţĭ la Islaz, în ḑiua de 8 Iunie, delegaţiĭ comitetuluĭ revoluţionar se ocupară a pregăti mişcarea; sfatul lor, preoţĭ, poporul sătén şi locuitorii fără osebire, îl primesc cu bucurie; Pleşoianu trimite preotuluĭ Şapcă pe care-l iniţiase, o scrisóre maĭ dinnainte otărâtă: «*Vino cu crucea şi evanghelia, spre a cununa mirésa*» ceea ce însemna: a bine cuvînta mişcarea.

Preotul sosi şi a doua ḑi, Mercurĭ la 9 lunie diminéţa, se săvârşesce de preotul Şapcă, însoţit de alţĭ doĭ preoţĭ, slujba religiósă pentru bine-cuvîntarea mişcării şi a stindardelor eĭ, în mijlocul delegaţilor comitetuluĭ revoluţionar, al armateĭ şi sătenilor din împrejurimĭ.

Se citesce proclamaţia, pe care o publicăm maĭ jos şi toţĭ jură pe evanghelie şi pe Constituţiunea coprinsă în proclamaţiune.

Să proclamă apoĭ un guvern provisoriŭ compus din:

Preotul Şapcă
Stefan Golescu
Chr. Tell
G. Magheru
N. Pleşoianu
I. Eliad.

www.dacoromanica.ro

Zarul era aruncat; cel d'întâiŭ pas se făcuse; atîrna acum de națiune ca să-și croiască o sórtă maĭ bună, susținênd revoluțiunea din tóte puterile și cu tóte ale eĭ mijlóce și... o susținu.

Iacă acea proclamație:

IN NUMELE POPORULUĬ ROMÂN

«Dumneḑeŭ e Domnul și s'a arătat nouĕ; bine este cuvîntat cel ce vine întru numele Domnuluĭ.»

Respect către Proprietate—Respect către persóne.

Fraților Românĭ,

Timpul mântuirĭ nóstre a venit; poporul Român se deștéptă la glasul trâmbițeĭ îngeruluĭ mântuirĭĭ, și își cunósce dreptul sĕŭ de Suveran. Pace vouĕ! pentru că vi se vestesce libertate vouĕ.

Poporul Român se scólă, se arméză, și nu spre a se lupta o clasă asupra alteia, nu spre a rumpe legăturile sale de relațiĭ din afară, ci ca să ție în frâŭ și în respect pe voitorĭĭ de rĕŭ aĭ fericireĭ publice. Strigarea Românilor e strigare de pace, strigare de înfrățire. La acéstă mare faptă a mântuirĭĭ, tot Românul are dreptul de a fi chemat, nimenĭ nu este scos afară; tot Românul e un atom al întregeĭ suveranități a Poporuluĭ: sătén, meseriaș, neguțător, preot, soldat, student, boer, Domn, e fiŭ al Patrieĭ și după sfînta nóstră crədință e și maĭ mult, e fiŭ al luĭ Dumneḑeŭ. Toțĭ avem acelaș nume de Român. Acesta ne înfrățește și face să înceteze tóte interesele. să se stingă tóte urele. Pace dar vouĕ! Libertate vouĕ!

Scularea acésta e pentru binele, pentru fericirea tuturor stărilor societățiĭ, fără paguba vre-uneia, fără paguba însușĭ a nicĭ uneĭ persóne. Nu se cuvine a perde ceĭ maĭ mulțĭ pentru ceĭ maĭ puținĭ, căcĭ este nedrept; nu se cuvine iară a perde ceĭ maĭ puținĭ pentru ceĭ maĭ mulțĭ, căcĭ este silnic.

Poporul român, în cât către cele din afară, nu supĕră pe nimenĭ, respectă tóte puterile și cere a respecta și ele drepturile luĭ stipulate prin tractaturile luĭ Mircea și Vlad V, recunoscute de tóte tractatele încheiate apoĭ între I. Pórtă și Rusia, și protestă asupra orĭ-căreĭ fapte ce s'a făcut împotriva acestor tractate. Poporul român voesce cu o voință tare a-și păstra neatîrnarea administrațiĭ sale, neatîrnarea legiuirĭĭ sale, dreptul sĕŭ

www.dacoromanica.ro

suveran în cele din năuntru, şi rĕmâne în aceleaşĭ legăturĭ şi maĭ strînse prin luminele véculuĭ cu I. Pórtă. Acéstă voinţă e legală, e pe credinţa tractatelor şi nu e în paguba nimuluĭ.

Poporul român lépĕdă un Regulament care este în potriva drepturilor sale legislative şi în potriva tractatelor ce-ĭ recunosc autonomia. Acéstă lepădare este însuşĭ în folosul Inalteĭ Porţĭ ce va fi arbitră dimpreună cu Franţa, Germania şi Englitera, cărora Româniĭ le reclamă judecată şi ajutor la orĭ ce asuprire ce li s'ar face.

Poporul român decretă şi hotaresce responsabilitatea ministrilor şi cu un cuvînt a tutulor funcţionarilor publicĭ; şi fiind-că neresponsabilitatea nu este drept al nimănuĭ, nicĭ de moştenire, nicĭ de învoire, prin urmare nimenĭ nu perde nimic şi hotărîrea poporuluĭ e sfîntă.

Poporul român voiesce o Patrie tare, unită în dragoste, compusă de fraţĭ, iar nu de vrăjmaşĭ, prin urmare decretă, după vechile sale datine aceleaşĭ drepturĭ civile şi politice pentru tot Românul.

Cine nu voiesce acésta e vrăjmaş al fericireĭ publice, e un alt Kain ucigător de frate în sînul mameĭ nóstre Patriĭ.

Poporul român va să dea dreptate şi dreptatea e a luĭ Dumneḑeŭ. Dreptatea nu sufere a purta numaĭ săraciĭ sarcinele ţărĭĭ şi bogaţiĭ să fie scutiţĭ. Prin urmare decretă contribuţie generală după venitul fie-căruĭ. Acésta înavuţesce Patria şi o Patrie avută e în folosul tutulor şi prin urmare în paguba nimănuĭ. Acésta chiamă pe toţĭ la aceleaşĭ drepturĭ şi datoriĭ într'o Patrie dréptă, înfloritóre şi care cu tot dreptul nu va maĭ putea suferi control străin.

Poporul român dă înapoĭ la tóte stările, dreptul cel vechiŭ de a avea representanţĭ în generala adunare; decretă de aḑĭ înainte alegerea largă, liberă, dréptă, unde tot Românul are dreptul de a fi chiemat şi unde numaĭ capacitatea, purtarea, virtuţile şi încrederea publică să'ĭ dea dreptul de a fi ales. Acésta pe ceĭ buniĭ, pe ceĭ dreptĭ nu-ĭ păgubesce întru nimic, şi Românii aŭ fost tot-deauna buniĭ. O sciŭ străiniĭ, şi o scie proverbul cel vechiŭ: «bună ţară, rea tocmélă.» Acéstă decretare nu e în paguba nimenuĭ, va să schimbe numaĭ tocméla.

Poporul român decretă tipar liber, cuvîntare liberă, adunărĭ libere spre a vorbi, a scrie cele de folos, spre a arăta adevĕrul. Adevĕrul, ideile, cunoscinţele vin de la Dumneḑeŭ, în folosul general al ómenilor, ca sórele, ca aerul, ca apa, şi prin urmare sunt proprietate universală; şi dacă se cuvine a fi respectată însuşĭ proprietatea particulară, cu atâta maĭ vîrtos este sacră şi neatinsă proprietatea universală. A îneca adevĕrul, a stinge luminele, a împedeca folósele, prin înpedecarea tiparuluĭ, este o vîndare către Patrie, o apostasie către Dumneḑeŭ. Libertatea tiparuluĭ nu póte păgubi pe nimenĭ de cât pe fiiĭ întunereculuĭ.

Poporul român voiesce pace, voiesce tărie, voiesce garanţia averilor sale materiale, morale şi politice; decretă dar gvardie naţională în care tot Românul se nasce al eĭ soldat, tot Românul

www.dacoromanica.ro

e un gvardian al fericirei publice, un garant al libertăților publice. — Acésta nu păgubește pe nimeni de cât pe conspiratorii asupra drepturilor Patriei.

Poporul român chiamă tóte stările la fericire, recunósce facerile de bine ale comerciului, scie că sufletul lui este creditul, care nici o dată n'a vrut să i-l înlesnéscă sistema trecută. Decretă dar o bancă națională, însă cu fonduri naționale.

Poporul român, în generositatea și evlavia sa se închină locurilor sfinte și va trimite de acum înainte la sfîntul Mormînt și la alte aședăminte religióse unt-de-lemn, tămâie, făcliĭ și însuși bani spre ținerea de școle, de preoți, spre lauda lui Dumnedeŭ; și tot spre adevărata laudă a celui ce s'a restignit spre desrobirea celor săraci, decretă ca prisosul veniturilor mănăstiresci să fie al țărei spre desrobirea și ajutorul celor săraci și reclamă moșiile mănăstirilor închinate a le scóte de subt orĭ-ce mâncătorie. Poporul român dă lui Dumnedeŭ ce este al lui Dumnedeŭ și ia de la fariseĭ ceea ce nu este al fariseilor ca să dea săraculuĭ care e fratele Domnului. Acésta nu e în paguba Românilor, ci spre mîntuirea lor și lauda sfintelor locurĭ.

Poporul român împarte dreptatea de o potrivă la toți, și dreptatea o dă pentru toți și mai vîrtos pentru ceĭ săracĭ. Săraciĭ, sătenii, plugariĭ, hrănitoriĭ orașelor, fiĭ Patrieĭ ceĭ adevărați ce aŭ fost defăimați atât în delung cu numele glorios de Român, ce aŭ purtat tóte greutățile țărei prin munca lor de atâtea vécurĭ aŭ lucrat moșiile și le aŭ îmbunătățit, aŭ hrănit pe strămoșiĭ proprietarilor, pe moșiĭ lor, pe părinții lor, pe acești proprietarĭ însuși și aŭ drept înaintea generositățiĭ proprietarilor, înaintea dreptățiĭ patrieĭ, își cer o părticică de pămînt îndestul pentru hrana familieĭ și vitelor sale, părticică rescumpărată de atâtea vécurĭ cu sudorile lor. Eĭ o cer și Patria le-o dă; și Patria iară ca o mumă bună și dréptă va despăgubi pe fie-care proprietar de mica părticică ce o va da săraculuĭ ce nu are pămîntul sĕŭ, după strigarea dreptățiĭ, după glasul Evangheliei, după inima cea frumósă a Românilor, în care aŭ aflat parte străiniĭ în tot-d'a-una, necum frațiĭ lor, hrănitoriĭ lor, tăria lor cea adevărată. Claca dar și acea infamă iobăgie se desființéza; lucrarea la lucru drumurilor se desființéză; săténul fără pămînt se face proprietar și tărie neînvinsă celor mai avuți în folosul tutulor și în paguba nimĕnuĭ, vistieria va despăgubi pe toți.

Poporul român, după vechile sale drepturĭ, voesce ca Domnul în care este personificată suveranitatea acestuĭ popor, să fie tare prin dragostea publică, drept, luminat, voitor de bine patrieĭ, bărbat întreg; și ca să-l pótă afla la alegere ast-fel, decretă după vechile sale drepturĭ, a-l căuta în tóte stările societățiĭ, în tótă națiia, iar nu într'un numĕr mărginit de ómenĭ. Domnia nu e drept de moștenire a nicĭ uneĭ familiĭ, domnia este a Patrieĭ. Ea o dă celuĭ ce va socoti de cuviință dintre fiĭ sĕĭ. O asemenea alegere strînge și mai mult legăturele nóstre cu I. Pórtă,

www.dacoromanica.ro

pentru că per puţinele persóne ce se pot influinţa în paguba I. Porţĭ şi a poporuluĭ român.

Puterea suverană purcede de la Dumneḑeŭ şi în tótă ţara se află unde va. In ţara Română este în poporul român ce are dreptul de a numi pe capul cel maĭ înalt al Patrieĭ. Prin urmare, poporul avênd dreptul suveran póte revesti cu dînsul pe orĭ-cine va socoti de cuviinţă şi pe câţĭ anĭ i-se va părea că-ĭ este maĭ de folos. Aşa dar, decretă ca Domnia să se dea celuĭ ales numaĭ pe cincĭ anĭ, spre a se tăia rivalităţile şi urele îndestulate, şi spre a pune o emulaţie între cetăţenĭ a fi buni, întregĭ şi folositorĭ Patrieĭ ca să tragă încrederea publică.

Poporul român lépădă de la sine orĭ-ce titlu ce i s'a introdus prin corupţie de la străinĭ în potriva vechilor sale datine. Domnul este ales unul dintre cetăţenĭ şi după domnie rĕmâne iară cetăţén, fiŭ al Patrieĭ. Domnul nicĭ nu a fost, nicĭ nu este prinţ; domn e tot cetăţénul, domn e şi capul ţăreĭ. Asta e titlul cunoscut de toţĭ Româniĭ. Vorba de prinţ e cunoscută numaĭ de ceĭ ce sciŭ din limbele Europeĭ. Vorbele de Prea Inălţat, prea luminat sunt nisce traducţiĭ din limbagiul fanarioţilor iubitorĭ de titlurĭ.

La multe trebuinţe ce are Patria acum pentru despăgubire şi atâtea cheltuelĭ spre înaintarea Patrieĭ, Poporul român nu maĭ póte da Domnuluĭ o listă civilă atât de mare, şi maĭ vîrtos că, şi fără acésta, vede că este de neapĕrată nevoie ca Domnul să dea exemplu maĭ întâiŭ de simplitate şi de viaţă cumpĕtată.

Vorbele: Nobil, Nobilitate, sunt necunoscute între poporul român. Fapta asemenea e şi maĭ necunoscută; căcĭ nimic n'a fost de moştenire în ţara acésta, nicĭ rang, nicĭ titlurĭ, de cât proprietatea şi numele familieĭ. Poporul român decretă dar desfiinţarea tuturor rangurilor titulare ce nu aŭ funcţiĭ şi a căror nume nu aduc aminte de cât nisce timpĭ de barbarie şi de servilitate.

Poporul, protestând asupra măsurelor arbitrare şi nelegiuite de a se pune o taxă la învĕţătură, de la care săracul, orfanul, fiul văduveĭ e scos afară; protestând asupra releĭ cugetărĭ de a degrada şi a ucide naţionalitatea prin scóterea limbeĭ naţionale din şcóle, decretă o învĕţătură pentru toţĭ egală, progresivă, integrală, pe cât va fi cu putinţă după facultăţile fie-căruia şi fără nicĭ o plată; decretă în Bucurescĭ o şcólă politehnică, câte o universitate în Bucurescĭ şi Craiova şi câte liceŭ cum şi pensionate pentru amêndouĕ sexele; câte un liceŭ asemenea şi un pensionat în fie-care judeţ; câte o şcólă normală în fie-care plasă şi câte o şcólă începĕtóre bine întocmită în fie-care sat. Decretă sciinţele ca şi până acum în limba Patrieĭ şi cultura şi înflorirea acesteĭ limbe, după natură şi după origina eĭ, cu literele sale, atât în cărţile profane, cât şi în cele sacre, cum şi introducerea literelor în tóte cancelariile.

Despre acest capitol al învĕţătureĭ, guvernul va fi dator sub a sa respundere a pune cea maĭ activă stăruinţă, spre a se înfiinţa aşeḑĕmintele de educaţie publică; şi precum nu se póte

www.dacoromanica.ro

lăsa nicĭ un creştin a se nasce şi a muri nebotezat, asemenea nicĭ un fiŭ de cetăţén din câţĭ se află aḑĭ în vîrstă de doĭ-spre-ḑece anĭ şi câţĭ se vor nasce de acum înainte, să nu rămâie neîmpărtăşit de învĕţătură; căcĭ pe dînsa se întemeiază viitorul ţĕrĭĭ şi punerea în lucrare cum şi garanţia cea adevĕrată a aşeḑĕmînturilor Patrieĭ.

Poporul român lépădă de pe sine neomenia şi ruşinea de a ţine robĭ şi declară libertatea Ţiganilor celor particularĭ. Ceĭ ce aŭ suferit până acum ruşinea păcatuluĭ de a avea robĭ sunt iertaţĭ de poporul român; iar Patria, ca o mumă bună, din vistieria sa, va despăgubi pe orĭ-cine va reclama că aŭ avut pagubă din acéstă faptă creştinéscă.

Poporul, decretând o dată drepturile civile şi politice ce le-a avut în to-td'auna tot cetăténul, declară că tot Românul e liber, tot Românul e nobil, tot Românul e un domn. Prin urmare, de aḑĭ înainte desfiinţéză orĭ-ce pedépsă cu bătaia şi rumpe în obrazul gîzilor orĭ-ce biciŭ şi orĭ-ce vargă ce degradă demnitatea cetăténuluĭ. Bătaia dar se ardică de la orĭ-ce dregătorie şi cu atâta maĭ vîrtos din rîndurile soldaţilor.

Poporul român, de şi nu cunósce fiinţa pedepseĭ cu mórte, însă pentru că adesea prin judecătoriile criminale, judecătoriĭ de sistema cea vechie aŭ cutezat a da afară nisce sentinţe de mórte, fără să fi putut a se pune în lucrare, Poporul decretă desfiinţarea cu totul a pedepseĭ cu mórtea, atât în lucrare cât şi în sentinţe.

Poporul român vĕḑênd întrerumperile sale de relaţiĭ cu În. Pórtă, maĭ virtos de la 1828 încóce, vĕḑênd că representantul sĕŭ la Constantinopole e un străin, reclamă a-şĭ avea relaţiile de-adreptul cu În. Pórtă şi representant al sĕŭ la Constantinopole însuşĭ dintre Românĭ.

Pe scurt, Poporul român, recapitulând, decretă:

1. Indipendinţa sa administrativă şi legislativă pe temeiul tractatelor luĭ Mircea şi Vlad V, şi neamestec al nicĭ uneĭ puterĭ din afară în cele din întru ale sale.

2. Egalitatea drepturilor politice.

3. Contribuţie generală.

4. Adunanţă generală compusă de representanţĭ aĭ tutulor stărilor societăţiĭ.

5. Domnul responsabil ales pe câte cincĭ anĭ şi căutat în tóte stările societăţiĭ.

6. Impuţinarea listeĭ civile—ardicarea de orĭ-ce mijloc de corupere.

7. Responsabilitatea ministrilor şi a tutulor funcţionarilor în funcţia ce ocupă.

8. Libertatea absolută a tiparuluĭ.

9. Orĭ-ce recompensă să vie de la Patrie, prin representanţiĭ sĕĭ, iar nu de la Domn.

10. Dreptul fie-căruia judeţ de a-şĭ alege dregĕtoriĭ sĕĭ, drept care purcede din dreptul poporuluĭ întreg de a-şĭ alege Domnul.

www.dacoromanica.ro

11. Gvardie națională;
12. Emancipația mânăstirilor închinate;
13. Emancipația clăcașilor ce se fac proprietarĭ prin despăgubire.
14. Desrobirea ţiganilor prin despăgubire.
15. Representant al ţăreĭ la Constantinopole dintre Românĭ.
16. Instrucție egală și întrégă pentru ţot Românul de amândouĕ sexele.
17. Desființarea rangurilor titulare ce nu aŭ funcțiĭ.
18. Desființarea pedepseĭ degrădătóre cu bătaia.
19. Desființareă atât în faptă cât și în vorbă a pedepseĭ cu mórtea.
20. Așeḑĕminte penitenciare unde să se spele ceĭ criminalĭ de păcatele lor și să iasă îmbunătățițĭ.
21. Emancipația Israeliților și drepturĭ politice pentru orĭ-ce compatrioțĭ de altă credință.
22. Convocare îndată a uneĭ adunanțe generale estraordinare constituante alese, spre a rĕpresenta tóte interesele saŭ meseriile națieĭ, care va fi datóre a face Constituția ţĕreĭ, pe temeiul acestor 21 articole, decretate de Poporul român.

Acéstă adunanță va lăsa în moștenire viitorimeĭ, Constituția acésta, și va fi datóre încă a o încheia printr'o legiuire, prin care neapărat la fie-care 15 anĭ, ḑin dreptul sĕŭ să 'șĭ alégă poporul deputațĭ extra-ordinarĭ carĭ, venind în adunanță extra-ordinară să întroducă reformele cerute de spiritul epocheĭ. Cu acésta se împedică d'acum înainte vrednica de plâns nevoie de a se cere reforme cu mâna armată, și vor fi feriți copiiĭ și strănepoțiĭ noștri de necesitatea în care s'a aflat astă-ḑĭ poporul român.

Aceste decretărĭ vin din glasul general al ţĕrĭĭ; sunt drepturĭ vechĭ ale eĭ, sunt după legĭ, sunt după tractate. I. Pórtă, atât în generositatea cât și în interesul sĕŭ le primește. Rolul Rusieĭ este de a ne asigura drepturile când ar fi călcate din afară și maĭ vîrtos când voim a ne reîntregi într'nsele. Când ea ni se va împotrivi, va dovedi lumiĭ întregĭ că a avut gând rĕŭ asupra nóstră și asupra Turcieĭ. Arhipăstorul ţĕreĭ le va bine-cuvînta, dacă este păstor după legea luĭ Christos; va suscrie decretul acesta în capul tutulor de va voi să ne maĭ păstorésca și de va fi pătruns de duhul Evangelieĭ.—Domnul ţĕreĭ nu póte sta contra, pentru că este alesul eĭ, și nu póte împedica acéstă faptă fără a-șĭ trage numele de trădător al ţĕreĭ și rebel către I. Pórtă.

Boieriĭ n'aŭ nicĭ un cuvînt a nu primi pentru că nu perd nimic și maĭ vîrtos că prin învoirea lor vor da lumiĭ o dovadă de frumosul suflet ce caracterisă tot-d'auna pe ceĭ maĭ marĭ aĭ ţĕriĭ. Strămoșiĭ noștri ne-aŭ asigurat cu sângele lor o Patrie. Misiunea boerilor este a statornici dreptatea ceruluĭ, dreptatea evangelieĭ într'însa; misiunea lor de astă-ḑĭ are și maĭ mare preț înaintea luĭ Dumneḑeŭ.

Neguțătoriĭ, meseriașiĭ, sătenĭĭ bine-cuvîntă decretele acestea; le reclamă, le cer, de și n'aŭ avut până acum glas, le-aŭ cerut

www.dacoromanica.ro

cu ochiĭ, cu mâinile, cu tóte mişcările, fără a scóte o vorbă după cum cere mutul ars de sete, apa, după cum cere cel astupat, cel înnecat, aerul.

Fraţĭ Românĭ ! Soldaţĭ carĭ sunteţĭ fiiĭ şi fraţiĭ noştri, preveghiaţĭ a ţine buna orînduială, pentru că datoria vóstră acésta este. Nu ascultaţĭ însă când voitoriĭ noştri şi aĭ voştri de rĕŭ vĕ vor porunci a da în fraţiĭ voştri şi a vĕ întina mâinele în ceĭ ce se scólă pentru binele vostru şi al părinţilor voştri. Punerile la cale, legiurile cele nouĭ ale Poporuluĭ român vĕ înalţă la trépta de om, desfiinţézĕ vergele de pe spatele vórstre cu carĭ eraţĭ socotiţĭ în starea vitelor; vĕ înalţă la trépta de a putea şi voĭ a vĕ face ofiţerĭ, când veţĭ merita; şi uşuréză, daŭ drepturĭ părinţilor şi fraţilor voştriĭ. Când veţĭ lăsa puşca din mână, de aţĭ înainte vĕ aştéptă o Patrie, iar nu claca şi biciul dorobanţuluĭ. Ceĭ ce vĕ vor da porunci a face foc asupra fraţilor voştriĭ, însemnaţi-ĭ, că aceia nu sunt românĭ; saŭ de vor fi, sunt vînduţĭ şi vĕ vînd şi pe voĭ ca să mergeţĭ a împlea şanţurile cu trupurile vóstre, bătându-vĕ împotrivă voitorilor de bine aĭ omenirĭĭ!

Ofiţerĭ românĭ! Camaraḑiĭ voştriĭ din Europa v'aŭ dat exemplul. Europa luminată e cu ochiĭ deschişĭ asupra vóstră. A-ţĭ încins săbiile spre a ţine buna orînduială şi a vĕ lupta asupra vrăjmaşilor Patrieĭ. Ţineţĭ buna orînduială, şi voĭ pricepeţĭ maĭ bine de cât soldaţiĭ voştri, şi cunósceţĭ pe adevĕraţiĭ vrăjmaşĭ aĭ Patrieĭ. Scóteţĭ săbiile, faceţi-le să lucéscă înaintea sóreluĭ dreptăţiĭ şi al libertăţiĭ Patrieĭ. Iată calea cea maĭ gloriósă în analele Patrieĭ vi se deschide vouĕ. Fericiţi-vĕ că v'aţĭ aflat în capul camaraḑilor voştri în acéstă ḑi mare, ce a venit de la Dumneḑeŭ şi care intrând în eternitate, se va înfăţişa iar înaintea luĭ Dumneḑdŭ cu misiunea sa împlinită şi cu fruntea încoronată de numele vóstre ca de niște stele de mîntuire a Poporuluĭ român. Iar dacă capiĭ voştriĭ vĕ vor comanda asupra fraţilor voştriĭ, n'aveţĭ să ascultaţĭ de cât glasul Poporuluĭ Suveran.; frângeţi-vĕ săbiile înaintea orĭ-căreĭ comande vărsătóre de sânge. Niște asemenea comandanţĭ vor fi însuflaţĭ de duhul luĭ Satan. Şi el asemenea a fost un căpitan în cetele cereştĭ şi îngeriĭ păciĭ şi aĭ dragostiĭ îĭ smulseră aripele. Smulgeţĭ şi voĭ asemenea spaletele din umeriĭ orĭ-căruĭ căpitan trădător, ce va comanda să se verse cea maĭ mică picătură de sânge.

Cuvioşĭ Egumenĭ, protopopĭ, preoţĭ, voĭ împliniţi locul Apostolilor, şi astăḑĭ se proclamă niște legĭ pe temeiul Evangelieĭ. Este sarcina vóstră, datoria vóstră a eşi cu crucea în mână şi a pecetlui cu dînsa tunurile şi ţevile purtătóre de mórte. Christos a înviat şi s'a doborât mórtea şi robia. Voĭ trebue să spuneţĭ lumiĭ că este Antichrist tot omul, ce face mórte asupra fratelui sĕŭ, tot omul ce maĭ voesce robia, tot omul ce n'are milă de sĕrac, de vĕduvă şi de orfan. Luaţĭ vestmintele vóstre, armaţi-vĕ cu crucea şi cântaţĭ psalmul 108 împotriva orĭ-caruĭ vînḑĕtor al Patrieĭ

www.dacoromanica.ro

Boieri, voi ați fost generoși cu străinii, i-ați primit, i-ați hrănit, ia-ți avuțit, ia-ți chiemat a se împărtăși de drepturile nóstre și nu veți fi voitori de réu pământenilor fraților noștri, nu veți face rușine Patrieĭ în străinătate; nu veți suferi a se pune o pată pe numele vostru; nu veți lăsa un blestem peste copiii voștri, nu-i veți osîndi a se rușina de numele ce le veți lăsa în moștenire. Dați din frumosul vostru suflet fericirea fraților voștri, fără paguba vóstră, căci Dumneḑeu vĕ va da însutit și așeḑămintele cele nouĭ și drepte peste curând vor înḑeci veniturile vóstre. Cu toții întindeți mâna a închega tóte clasele societății într'un singur corp pe care să-l putem numi fără rușine **NAȚIE**

Cetățeni în general! Preoți, Boieri, Ostași, Neguțători, Meseriași, de ori-ce tréptă, de ori-ce nație, de ori-ce religie, ce vĕ aflați în capitală și prin orașe, Greci, Sîrbi, Bulgari, Germani, Armeni, Israeliți, armați-vĕ spre a ține buna orînduială și a ajuta la fapta cea mare. Patria este a nóstră și a vóstră. Voué vĕ place a ședea într'însa și ea vĕ primesce. Sistema cea veche nu va chiemat și pe voi la masa de obștĭ. De aḑi înainte o masă avem cu toțiĭ; un ospĕț de frăție ni se întinde; aceleași drepturi vom avea cu toțiĭ.

Și voi, o bine-cuvîntați sătenĭ, frați ai luĭ Christos; munca nóstră, pâinea și vinul se prefac în trupul și în sângele Domnuluĭ; voi sunteți fiii ceruluĭ, fiii păceĭ și ai tărieĭ; voi sunteți hrănitoriĭ noștri; voi ați plâns și vĕ veți bucura, voi ați însătoșat de dreptate și vĕ veți răcori; pe voi v'a fericit Mântuitorul lumiĭ. Fericiți sunteți și în lumea acésta și în cea-l'altă. Stați dar la locul vostru că ḑiua a venit; cătați-vĕ de câmpurile vóstre ce vi le dăruiește astă-ḑi Patria, care rîd înaintea vóstră și vĕ chiamă la fericire. Iar pentru că duhul răuluĭ, Satana, póte să maĭ aț̦îțe óre-care vrăjmași ce vĕ pismuesc mântuirea și fericirea, trimeteți din fie-care sat câte un preot cuvios și câte treĭ inși împuterniciți a vĕ cere dreptatea ce vi se cuvine. Dreptatea v'o dă tótă lumea cu mâinĭ pline și cu lacrămile în ochĭ. Iar preoții vor citi blestemele sfîntuluĭ Vasile spre a goni duhul răuluĭ din țară.

Măria Ta, Domnule ales al Țĕreĭ!

Plânge poporul român cu durere că te pomenesce în urma tutulor și este la M. T. să te puĭ în cap. Patria te-a ales, te-a avut fiul eĭ cel maĭ scump; guvernarea 'ț̦i a fost problematică: te-aĭ arătat în ochiĭ Patrieĭ și aĭ lumiĭ ca fiul risipitor din Evanghelie. Vino înapoĭ și va pune Patria inel în drépta ta și va înjunghia viț̦elul cel gras. Noĭ nu-ț̦i cerem cuvînt, pentru că eștĭ fratele nostru, eștĭ român. Cuvîntul îl veĭ da înaintea conscienț̦eĭ M. Tale, înaintea luĭ Dumneḑeu. Nu scim dacă câte aĭ făcut le-aĭ făcut de bună voie, orĭ silit. Acum e timpul să arăț̦i lumeĭ că aĭ fost și escĭ român: acum e timpul să facĭ să se spele cele trecute, și să nu laș̦i fiilor un nume vestejit. Patria te reclamă de fiŭ, ea îș̦i rumpe vestmintele, îș̦i bate peptul și alérgă și într'o parte și într'alta cerênd să nu péră nicĭ unul din fiĭ sĕĭ, să nu se verse nicĭ o picătură de sânge de român. Patria uită

www.dacoromanica.ro

tot: fiĭ dar al eĭ, după cum ea voesce să te aibă în cap la acéstă mare faptă. Fă o pagină frumósă istorieĭ române. Nu-ţĭ face copiiĭ a se ruşina în sînul Franţeĭ de tatăl lor; nu lăsa ţara fără cap în asemenea împregiurărĭ în prada intrigeĭ ce ar putea aduce anarchie, căcĭ atuncĭ, vaĭ nouă! şi de treĭ orĭ vaĭ M. Tale.

Fraţĭ Românĭ! Nu vĕ temeţĭ de nicĭ o putere nepravilnică de din afară, căcĭ s'aŭ dus timpiĭ sileĭ şi aĭ dreptuluĭ celuĭ maĭ tare. Ţineţĭ numaĭ buna orînduială în întru. Intrarmaţi-vĕ în gvardie naţională spre asigurarea drepturilor vóstre şi spre a forma cruciata înfrăţiriĭ claselor în întru, cum şi a face parte în cruciata înfrăţiriĭ naţiilor în afară. Adunaţi-vĕ cu toţiĭ sub stégurile Patrieĭ. Cele treĭ culorĭ naţionale vĕ sunt curcubeul speranţelor. Crucea ce e d'asupra lor va aduce aminte Rusieĭ că e creştină. Crucea se va pune pe hotarul nostru, şi Rusul nu va calca în ţara nóstră fără să calce maĭ întîiŭ crucea la care se închină. De nu se va sfii de semnul acesta, vom trimite înainte-ĭ nu armele ce nu le avem, ci preoţiĭ noştri, bătrînĭĭ noştriĭ, mumele nóstre, pruncĭĭ noşiri, carĭ însoţiţĭ de îngerul Domnuluĭ ce păḑesce pe ceĭ ce se scólă în numele luĭ, vor ţipa şi se va auḑi până la marginile pămîntuluĭ că Românĭĭ nu le-aŭ luat nimic, că eĭ nu-ĭ vor în ţara lor. Vor pune preoţiĭ evanghelia pe care se întemeiază legile nóstre, o vor pune în calea lor ca să calce pe dânsa şi să vie să robéscă un popor ce tot d'auna ĭ-a fost voitor de bine, făcĕtor de bine în resbóiele luĭ. Rusia până acum s'a ḑis că este chezaşe a drepturilor nóstre. Noĭ, în strigarea nóstră, nu cerem de cât drepturile nóstre şi protestăm maĭ dinainte la I. Pórtă, la Franţa, Germania şi Englitera asupra orĭ-căriĭ invaziĭ în pămîntul nostru, ce ne va pismui fericirea şi ne va cutropi independenţa nóstră din întru.

Apoĭ poporul român declară astăḑĭ, în faţa luĭ Dumneḑeŭ şi a ómenilor, că, dacă proclamaţia sa se vede pretutindenĭ insuflată de spiritul păceĭ, dacă eĭ nu vorbesc într'un ton ameninţător şi se ţin pe drumul legilor şi al tractatelor, acésta învederéză caracterul lor cel pravilnic şi sufletul lor ce de o potrivă adóră libertatea şi a lor şi a altor naţiĭ, ce voind a se reîntregi în drepturile lor, scie a respecta pe ale altor naţiĭ. Acésta îĭ face a vorbi ast-fel, iar nu frica: Căcĭ sunt o naţie maĭ mult de 8 milióne suflete şi, la orĭ-ce invaḑie din afară ce le va ameninţa libertăţile, fie-care va sci a-şĭ apăra vetrele, şi străinul, în cele după urmă, la orĭ-ce nenorocire va putea cotropi numaĭ pămîntul, dacă va dormi Dumneḑeŭ, iar nu şi ómenĭĭ. Nicĭ un Român nu va maĭ trăi după mórtea independenţeĭ Patrieĭ Sale.

Fraţĭ Românĭ! respectaţĭ proprietatea şi persónele, adunaţi-vĕ cât de mulţĭ, armaţi-vĕ cu toţiĭ, însă imitaţĭ pe fraţiĭ voştri Transilvanĭ. Vedeţĭ cum se adunară atâtea miriade fără să se facă cea maĭ mică larmă, cea maĭ mică neorînduială. N'aveţĭ nicĭ o temere de cât temerea de Dumneḑeŭ şi atuncĭ vóĕ cu adevĕ-

www.dacoromanica.ro

rat vi se va cuveni a striga fără rușine: «Că cu noĭ este Dumnedeŭ !»

Cu noĭ este Dumnedeŭ, fraților, în numele luĭ sculați-vĕ și îngerul rĕsbunărieĭ dumnedeescĭ va stinge pe tot vrăjmașul și va doborî și cal și călăreț, carele și armele luĭ vor fi răsipite ca pulberea și planurile luĭ împrăștiate ca fumul.

La arme Românĭ ! la armele mântuirieĭ !

Poporul plângea lacrimele bucurieĭ și mulțumia D-zeireĭ că-ĭ dedese mântuirea.

Scirea mișcăriĭ sĕ respândi repede și fu primită pretutindenĭ cu mulțumire, cu entusiasm chiar.

Poporul sătén, în bucuria luĭ, făcu și cântecul:

Să trăiască popa Șapcă.
C'a scăpat țara de clacă.

Guvernul provisoriŭ, numi prefect la Teleorman pe profesorul Constantinescu și cu oștirea ce-l înconjura și cu poporul, porni spre Caracal, după ce puse în cunoscință pe Magheru despre cele întâmplate și adresă Domnitoruluĭ Bibescu o scrisóre în care-ĭ cerea să priméscă Constituțiunea și să se pună în fruntea poporuluĭ.

Pe drum, țĕraniĭ îl întâmpinaŭ și-l bine-cuvîntaŭ, pe drum fu întâmpinat și de Magheru, care de și ocârmuitor al județuluĭ Romanațĭ, făcea parte din mișcare și fusese proclamat la Islaz membru al guvernuluĭ.

9 și 10 IUNIE LA BUCUREȘCI

In aceeași ḍi, la 9 Iunie, mișcarea trebuia să isbucnéscă și în Bucurescĭ la Prahova și la Vâlcea. Scirile de la Islaz însă sosise comitetuluĭ târḍiŭ, așa în cât pregătirĭ nu se putură face la Bucurescĭ de cât pentru nóptea de 9 spre 10 Iunie.

Guvernul însă, presimțind, luâ mĕsurĭ spre a impedeca mișcarea și a o sugruma, chiar nainte d'a se produce.

«Bate-voĭ păstorul și se vor risipi oiele» ḍisu-și-a Bibescu, și într'adevĕr o listă, scrisă chiar de mâna Bibesculuĭ, însemnă poliției persónele ce trebuiaŭ a fi arestate. Pe acea listă se afla numele luĭ Stefan, Nicolae și Alecu Golescu, Eliade, Rosetti, Gr. Grădișteanu, Bălcescu, Brătianu, Ioan Voinescu și alțiĭ. Poliția se asvîrli asupra capilor mișcăriĭ:

www.dacoromanica.ro

St. Golescu, Eliade și Bălcescu nu se aflaŭ în Bucurescĭ, deci nu puteaŭ fi arestați; poliția arestâ dar și duse la cazarmă pe C. A. Rosetti și arestâ la agiă pe maiorul Voinescu II, pe Teologu și alții.

N. Golescu și I. Brătianu scăpară, cel d'intâiŭ ascunzêndu-se la consulul engles, Colhoum, iar Ion Brătianu, pe care consulul nu voi să-l primêscă, nu scăpâ de cât rădêndu-și barba și mustățile și punênd ochelarĭ albaștri; Gr. Grădișteanu să ascunse într'o grópă de nisip de la Sf. Stefan.

Se făcură multe arestărĭ, căcĭ inițiațiĭ — în urma mĕsureĭ luate ca mișcarea să isbucnéscă la ora 3 dim., la 9 spre 10 Iunie, se aflaŭ adunați la locurile destinate, așteptând semnalul. Din cauza arestărilor făcute, semnalul însă nu se dete, și ceĭ adunați căzură cu mulțimea în mânile poliției.

«Comisiile, agia și casarma gem de criminaliĭ prinșĭ, dice Aaron Florian, într'o scrisóre cu data de 10 Iunie, adresată luĭ G. Bariț (1).

Ast-fel, pentru moment, mișcarea fu zădărnicită.

Domnitorul, teatral ca tot-dé-una, credênd că a înăbușit revoluțiunea și voind să-și arate bucuria și să sfideze, eși la preumblare, în trăsură deschisă, împreună cu Vilara.

Treĭ tinerĭ, Gr. Pereț, D. Crețulescu și Al. Paleologu (2), trag asupra Domnuluĭ la șosea și din norocire nu'l lovesc, iar în urmă fug înainte spre Ploiescĭ.

Atentatul acesta nu póte fi imputat de cât persónelor ce l'aŭ săvîrșit; el nu e în nicĭ-o legătură cu revoluțiunea și cu faptele eĭ, căcĭ sciut este că revoluțiunea vroia nu peirea, ci îndreptarea Domnuluĭ pe calea întereselor națiuneĭ.

Bibescu credea că triumfa, că era stăpân pe situațiune și voind să esploateze atentatul contra revoluțiunii, sĕ duse la casarmă în diminéța de 11, adună pe ofițerĭ, le arătâ epoletul găurit de glonț, vorbi despre atentat și despre revoluțiune, înfățișând'o ca îndreptată în contra patrieĭ și cerêndu-le sĕ-ĭ jure din noŭ credință. Uniĭ abia jurară; alțiĭ respunseră că sunt gata să móră în contra vrășmașilor țĕriĭ; dar că în potriva fraților lor nu vor ridica arma.

(1) La Academiă. Coresp. Bariț, vol. I.

(2) In Notițele de la I. Brătianu se găsesc numele Paleologu, I. Bălăceanu și Gr. Polizu (Crețulescu?).

www.dacoromanica.ro

Aceste vorbe le spuse maiorul Polizu în numele tutulor (1).

Acésta impresionâ adânc și descurajâ pe Bibescu.

Revoluționariĭ, de și decimați prin numerósele arestări făcute, nu se descurajaseră; eĭ îndrăzniră a se întruni din noŭ, de astă dată la Axente Sever (Notițele de la I. Brătianu) și combinară ultimele măsurĭ de luat pentru ḑiua de 11 Iunie, pe care o hotărîră pentru isbucnirea revoluțiuniĭ.

11 IUNIE LA BUCUREȘCĬ

Vineri, în ḑiua de 11 Iunie, la ora 4d. a., — ora otărîtă — sĕ dete semnalul. Clopotul Mitropolieĭ, prin îngrijirea revoluționarilor, fu sunat așa cum se convenise, și numaĭ de cât clopotele celor-alte biserică respunseră.

Poporațiunea, auḑind semnalul mântuireĭ, fu în picióre și porni spre locurile alese pentru adunare.

In acelaș timp, iuncărul Magheru, însoțit de alți patru tineri, ajunsese în strada Lipscani, sĕ sui pe o scară— alțiĭ spun pe o masă — ce se afla nu din întâmplare înaintea magazinuluĭ de lipscănie al luĭ Dumitru Donielopolu (2) și începu a citi proclamațiunea.

Comercianțiĭ din Lipscani — toți inițiați — închiseră repede prăvăliele și măriră grupul celor ce ascultaŭ citirea proclamațieĭ. Intr'o clipă, gruparea deveni atât de numerósă, în cât nu se mai putea auḑi ceea ce se citea; dar toți nu încetaŭ d'a aclama Constituțiunea.

Tráiască Patria! Trăiască Constituțiunea! fură strigătele ce eșiaŭ din pepturile tutulor și carĭ se repetaŭ din grup în grup, prin Lipscani și prin alte strade.

Comercianțiĭ scóseră stindardele ce aveaŭ pregătite și manifestanțiĭ porniră numeroșĭ și compacțĭ pe strada Șelarĭ, pe lângă prăvălia luĭ Manole Popovicĭ, astă-ḑĭ Becheanu, spre a merge la palat (2).

1). Veḑi Not. I. Brătianu.

2). Acum acea casă transformată e ocupată de magasinul de mode la «Gustul Parisian», str. Lipscani No. 13.

3). Palatul Bibescu se afla pe locul, acum viran, dinstrada Bibescu-Vodă, în fața stradeĭ ce urcă la Cameră.

www.dacoromanica.ro

Tot atunci, mai jos, spre biserica Sf. George, la răspîntie, Catina, autorul marşului revoluţiunii, citi aceeaşi proclamaţiune şi porni cu mulţimea adunată iarăşi spre palat.

N. Golescu, mi se afirmă, veni în fruntea mulţimei, care sosia spre palat, din spre podul Mogoşóiei. (1)

De pe alte strade vecine cu palatul Bibescu veniaŭ asemenea grupurĭ cu stindarde, şi din ce în ce mai numeróse.

In acelaş timp, la barierile oraşuluĭ sosea mulţime de sătenĭ cu stindardul tricolor în frunte, cu proclamaţia în mână şi strigând: *dreptate! dreptate!*. Eĭ eraŭ fără arme şi fără nimic; numaĭ cu merinde în traistă.

Se îmbrăţişézăcu orăşeniĭ câţĭ le eşirăînainte şi unindu-şĭ glasurile strigaŭ cu toţiĭ: *dreptate!* înaintând mereŭ spre palat.

Ajunşĭ acolo, ţĕraniĭ şi orăşeniĭ, împreună cu tinerimea, strigaŭ: *Trăiască Constituţia*!

Ast-fel, între 6 şi 7 ore seara, mulţimea era atât de numerósă la palat, unde şi intrase în curte şi în jurul luĭ, în cât «din odăile palatuluĭ şi până la casele Fâlcoianuluĭ», cum spune un corespondent, martur ocular, nu mai putea cine-va să străbată.

Parcă să golise tot oraşul, adauge un alt corespondent.

Poporul cerea mereŭ ca Domnitorul să priméscă şi să subscrie Constituţiunea

Nicolae Golescu, în numele poporuluĭ, să presintă M. S. Domnuluĭ şi-ĭ supune Constituţiunea, rugându-l să-o subscrie şi să contribue ast-fel la fericirea Patrieĭ.

Poporul de afară, cu strigăte de miĭ de glasurĭ, cerea mereŭ Constituţiunea.

Vĕdênd mulţimea şi stăruinţa eĭ, Bibescu înţelese că nu putea face alt-ceva de cât să declare ca priimită Constituţiunea... şi o subscrise.

Nicolae Golescu, mişcat de bucurie până în adîncul sufletuluĭ, eşi în balcon, spuse poporuluĭ buna veste şi-l rugâ să se retragă.

Atunci I. Brătianu, străbătênd anevoios mulţimea, putuse ajunge până în palat. El se temu că Vodă înşela pe

(1) I. Brătianu (Notiţe) afirmă că Golescu era deja la palat, când sosi mulţimea.

www.dacoromanica.ro

Golescu și intrând în palat, urmat de popor, ceru să vadă pe Măria Sa.

Ras cum era, adjutanții Domnitoruluĭ, boeriĭ și cele-l'alte persóne ce se aflaŭ de față nu-l cunoscură și se încercară cu vorbe să-l opréscă; dînsul însă le spuse că poporul vrea să vadă pe Vodă și nu să duce până atuncĭ.

De o dată, ușa se deschise, apăru Vodă și Brătianu îĭ spune că poporul nu se retrage până nu se va schimba ministeriul. Bibescu se așéză la masă, avênd pe Golescu de o parte, pe Brătianu de alta și scrise destituirea ministeriuluĭ, precum și formarea celuĭ noŭ, din ómeniĭ reformeĭ.

La numele luĭ Magheru se bucură, căcĭ îl socotea că e cu dînsul.

Când Brătianu propuse pentru prefectura poliției pe Rosetti, Bibescu întrebâ: Care?

— Cel de la pușcărie, rĕspunse Brătianu, și Rosetti fu pus pe listă. (1).

Brătianu voise, și cele urmate îĭ deteră dreptate, ca Constituțiunea să fie nu numaĭ subscrisă de Vodă, dar să aibă apărătorĭ și amicĭ în guvern, spre a nu se maĭ putea reveni.

Ministerul se formâ decĭ de Domn, în înțelegere cu N. Golescu și I. Brătianu, ast-fel:

N. Golescu, ministru din lăuntru.
St. Golescu, logofĕt al dreptățiĭ.
I. Eliade, logofĕt al credinței.
N. Bălcescu, secretar de stat.
Colonel Odobescu, șef al milițieĭ.
G. Magheru, ministru de finance.
C. A. Rosetti, prefect de Poliție.

Golescu comunicâ poporuluĭ noul ministeriŭ al reformeĭ și o bucurie unanimă cuprinse tóte inimele.

Golescu fu purtat în triumf până acasă. Veselia se întinse în tot orașul, pe piețe eraŭ musice; clopotele bisericelor sunaŭ și ele, ducênd departe ecoul bucurieĭ mulțimeĭ; urărĭ și îmbrățișărĭ pretutindenĭ; numaĭ era mare saŭ mic, ci toțĭ frațĭ, toțĭ Românĭ!

Nicĭ în acéstă esplosiune de bucuriă frenetică, poporul re

1) Aceste amănunte le-am extras din notițele aflate la Academie și care aŭ fost culese de la Ión C. Brătianu.

www.dacoromanica.ro

cunoscĕtor, cu a luĭ bună inimă, nu uită pe fraţiĭ ce suferiaŭ pentru el, şi în grupe marĭ se îndreptâ spre cazarmă, unde eraŭ arestaţi capiĭ mişcăriĭ, C. A. Rosetti, etc.

Uită însă poporul pe cine-va, uită, voi să uite pe ceĭ care-ĭ amărâseră viaţa prin ale lor privilegiĭ şi abusărĭ de ele; îĭ uită şi-ĭ iertâ: nicĭ un fir de pĕr din capul vre-unuia; nicĭ un cap de ată din averea cui-va, nu fu atinsă.

Prin acésta, revoluţiunea română se osebi fundamental şi de cele dinaintea şi de cele din urma eĭ de pe aiurea, şi dete in vilégul lumeĭ marele calităţĭ ale buneĭ, blândeĭ şi civilisateĭ inimĭ a poporuluĭ român.

In mersul spre cazarmă, spre a libera pe arestaţĭ, poporul întâlni pe căpitanul Mavrocordat care-l rugâ a nu face nimic, până se va întórce dînsul de la palat, unde se ducea ca să céră învoirea Domnitoruluĭ pentru liberarea arestaţilor. Poporul, cu minte ca tot-d'a-una, când e bine sfătuit, înţelese şi aşteptâ.

Căpitanul se întórse curînd; arestaţiĭ fură daţĭ libertăţiĭ şi fraţilor lor, poporuluĭ, care-ĭ primi cu urărĭ calde, cu inime şi cu braţe deschise. Poporul şi miliţia fraternisară.

Rosetti, pe care un ofiţer îl încinse cu sabia sa, se sui pe o galeriă şi într'un discurs entusiast, exprimâ bucuriă pentru isbânda naţiunĭĭ; el fu aclamat, scos pe braţe din casarmă şi cu toţiĭ se îndreptară spre agiă (prefectura poliţieĭ) unde se aflaŭ arestaţĭ Teologu şi alţiĭ.

Prisonieriĭ poliţieĭ, arestaţiĭ din ultimele ḑile, fură toţĭ puşĭ în libertate.

Ast-fel se petrecu ḑiua de 11 Iunie 1848, ḑiua de începere a renascerĭĭ naţionale liberale, şi democratice a Românieĭ.

«Ḑiua de 11 Iunie 1848, ḑice Áaron Florian într'o scrisóre către Bariţ (1), este o ḑi de la care începe o epocă nouă în analele ţĕrĭĭ românescĭ. Devisa popórelor civilisate: *libertate*, *egalitate*, *fraternitate* este şi devisa Românilor de aicĭ.

«Constituţia proclamată ierĭ va fi un adevĕr, şi noĭ vom sci muri pentru dînsa. Trăiască România!»

Vĕḑurăm cum poporul triumfător uită pe aĭ luĭ apăsătorĭ, uită chiar pe marele vornic (ministru de interne) Vilara, uită pe Aga (prefectul poliţieĭ) Iancu Manu, şi pe pro-

(1) Academia Română. Corespond. Bariţ, vol. I, pag. 218.

www.dacoromanica.ro

slăvitul stâlp și chip leit al stăpânireĭ de atuncĭ, pe căpitanul Costake Chihaia (chiorul cum i se ḍicea) care — cu biciul sĕŭ cel cu șapte limbĭ,—îngrozise până aci pe toțĭ și jumulise de banĭ pe orĭ-cine, prin amenințarea biciuluĭ ce nu-ĭ lipsia nicĭ-o dată din mână, ca simbol al stăpânireĭ pe care o slugia.

Intr'adevĕr, când Căpitan Costake poftă de banĭ avea — și avea pururea, — o vorbă era destul: «jupân cutare, ḍicea el în trecere negustoruluĭ, mĭ-ar trebui 10, 20, 50 saŭ 100 rubiele, cât voia; viŭ în cutare ḍi să le iaŭ!

Ḍis și făcut; bietul negustor alerga cu limba scósă pretutindenĭ; cumpăra rubiele (eraŭ de aur) le încerca la tiriziĭ să fie drepte și negăurite și la ḍiua hotărîtă le ținea gata și le da omuluĭ stăpânireĭ, mulțumindu-ĭ însă și luĭ și luĭ D-zeŭ că lacomul trufaș mulțumitu-s'a cu atât, de și, în a luĭ inimă, bietul negustor blestema cu foc și pe ómeniĭ stăpânireĭ și ale lor fapte tâlhărescĭ.

Il uită și pe acesta poporul și pe capiĭ luĭ; eĭ însă nu se uĭtară; cugetul lor chiar, le spunea cât de vinovațĭ eraŭ și, precum Cain ucigașul, căuta al peșterilor întunerec, tot ast-fel eĭ fugiră din Capitală spre a să ascunde; Vilara și Iancu Manu, în a lor fugă, ajunseră la Giurgiu, unde însă mâncară o chelfănélă de la popor; dar autoritățile îĭ făcură. scăpațĭ și eĭ se ascunseră la Ienake Hurmuz, vameș atuncĭ și comisionar de zachar al caseĭ Zerlenidi, care-ĭ ținu în podul caseĭ și a doua ḍi îĭ puse taĭnic în câte un butoĭ de zahăr, în locul căpățînelor, și cu luntriĭ, îĭ trecu la Rusciuk.

Fugiră asemenea mulțĭ alțĭ boieriĭ, pe care-ĭ păscea și-ĭ gonia păcatul faptelor, fugiră, spre a pune depărtare între eĭ și popor, pe care nu-l credeaŭ să fie atât de iertător.

www.dacoromanica.ro

Guvernul provisoriŭ de la Islaz.

Guvernul provisoriŭ de la Islaz, după proclamarea luĭ, numi, cum am spus, prefect la Teleorman pe profesorul Constantinescu, și porni, cum se scie, spre Caracal, unde administrator era Magheru. Guvernul adresase orașuluĭ o proclamațiune.

La Caracal.

La Caracal, guvernul provisoriŭ fu primit de magistrat cu pâine și cu sare, în fruntea întreguluĭ oraș și a țĕranilor din vecinătate.

Guvernul numi prefect pe Ión Arcescu și făcu următórele înaintărĭ în armată:

Maiorul Tell fu înălțat colonel.

Căpitanul Pleșoianu fu înălțat maior.

Serrurie și Zalic „ „ căpitanĭ.

A doua ḑi, la 12, guvernul provisoriŭ se îndréptă spre Craiova, capitala Olteniеĭ. Magheru porni împreună cu dênșiĭ, însoțit de 200 de dorobanțĭ.

La Craiova.

La Craiova, cârmuitor era I. Bibescu, fratele Domnitoruluĭ. El luâ tóte mĕsurile spre a sparge lagărul revoluțiuniĭ, trimițênd ofițerĭ, carĭ sĕ corupă armata ce se afla în lagărul reformeĭ și cerênd orășenilor Craioveni să se unéscă cu stăpânirea în potriva revoluțiuniĭ.

Apelul cârmuitoruluĭ nu găsi nicĭ-un resunet în inima Craiovenilor; din contra, orășeniĭ nu-și ascunseră desgustul pentru starea de lucrurĭ existentă și aprobarea și simpatia, ce aveaŭ pentru revoluțiune. Atunci ocârmuitorul ne maĭ putênd face alt fel, fugi din oraș.

Asemenea se retrase și armata.

Un act oficial, găsit între manuscriptele luĭ N. Bălcescu, «Raportul comandiruluĭ polculuĭ I» care se afla în Craiova, dă amĕnunte asupra causelor retrageriĭ trupelor și asupra simțimintelor ce arătaseră Craioveniĭ către revoluțiune. Iacă acel act, până astăḑi inedit:

www.dacoromanica.ro

Domnului polcovnic şi cavaler Odobescu, îndeplinitorul datoriilor de şef al oştirii.

Comandirul polculuĭ No. 1.

RAPORT

De la plecarea d. polcovnic Garbaski din Craiova, până acuma, adecă de la 8 Iunie, pentru care prin raport No... am avut cinste a supune cunoscinţiĭ D-vóstre, aŭ pornit 2 curierĭ cu raporturĭ, cerênd deslegare cum trebue se urmez în potriva *rebelilor porniţi din Caracal.* Vĕdênd dar că nu primesc nicĭ o deslegare, m'am vĕdut silit a mĕ trage din oraşul Craiova cu tótă comanda de oştire, aflată acolo, atuncĭ însă când tóte mijlócele le-am sleit, spre a mĕ împotrivi rebelilor; *căcĭ orăşeniĭ nu numaĭ că n'aŭ gândit a fi în contra lor, ci încă ne-aŭ ameninţat a se uni cu dînşiĭ şi a fi în contra nóstră.*

Acum însă, am luat sciinţă că aceĭ curierĭ aŭ fost prinşĭ de ómeniĭ rebelilor (ce se numesc ómeniĭ nouluĭ guvern, primit la 13 Iunie, Duminecă, de orăşeniĭ Craioveni) ţiind împănat drumul obicĭnuit al Bucurescilor de asemenea ómenĭ; tragerea mea însă a fost după înţelegerea ce am avut cu d. maior Paznaski se ardic roatele al 2-lea, 3-lea şi 8 lea, care peste douĕ ţile, adică Joĭ, urméză a ne împreuna negreşit tóte aceste părţĭ de oştire la satul Strehaia, jud. Mehedinţĭ. După acéstă unire ne vom porni negreşit să atacăm pe rebelĭ.

Tot-de-odată cu acestea, alătur D-vóstre câte una din tot felul de hârtiĭ prinse de arière garda nóstră. Cu tóte aceste însă, judeţele Gorj şi Mehedinţĭ se află până acum liniştite; maĭ adaog D-vóstre că d. polcovnic Garbaski nicĭ până acum nu s'a maĭ întors înapoĭ. Am luat sciinţă însă, din auţire, că se află la opreală în judeţul Romanaţi, împreună cu d. parucic Lahovary, Hagi Ioniţă şi praporcic Pţianu, fiind foştĭ trimişĭ de la polc a trage pe rebeliĭ-cinurĭ de jos în partea nóstră.

Numĕrul ómenilor noştri, cu carele am pornit din Craiova, sunt la 350 ómenĭ; din dd. ofiţerĭ, se află cu mine d. căpitan Scordilă, parucicul Catopulos, Macedonski, Semezescu şi praporcicul Condeescu. Maĭ adaog că am primit şi o poruncă a aceluĭ guvern, scriindu mĭ a mĕ uni cu dînşiĭ; eŭ cunoscênd al lor vicleşug şi fiind în furia necazuluĭ, am rupt acésta.

Plecat supuĭ cunoştinţeĭ D-vóstre, pe drum fiind la podul Jiuluĭ de la Ţânţărenĭ.

L-t. comandirul polculuĭ
Maior, *Vlădoianu I.*

Aghiotantul polculuĭ
Praporcicul *Condeescu.*

No. 500. Anul 1848. Luna Iunie 14.

De la podul Jiuluĭ, drumul Mehedinţĭ.

www.dacoromanica.ro

Oamenii reformei fură deci primiți la Craiova, ca și Caracal, cu brațe deschise, cu bucuriă, cu entusiasm.

Stăpânirea, până ieri puternică și fălósă, deși representată prin chiar fratele Domnitoruluĭ, peri ca fumul în fața vîntuluĭ, înaintea doruluĭ de reforme al țĕreĭ.

Constituțiunea fu afișată peste tot; pe la tóte rĕspântiile fu citită și favorabil comentată și primită.

I. Maiorescu, directorul scóleĭ din Craiova, om respectat și iubit, fu cel care luptâ mult, îndemnând și călăuzind pe popor a nu primi sfaturile ocârmuitoruluĭ Bibescu și a îmbrățișa revoluțiunea.

Abia ajunși în Craiova, ómenii guvernuluĭ provisoriŭ de la Islaz, primiră de la soții lor din Bucurescĭ, scirea că revoluțiunea isbucnise și aci, că ea isbutise a face pe Domnitor sĕ priméscă Constituțiunea, că în stîrșit un guvern dintre ómenii reformeĭ se întocmise și chiema la Bucurescĭ pe ceĭ care făceaŭ parte din noul ministeriŭ. (Stefan Golescu, Eliade și Magheru).

In Craiova, scirea acéstă produse o bucurie ce nu se póte descrie. Poporul, până aci nedreptățit, își vedea visul cu ochiĭ și veselia isbândeĭ acestia nu maĭ avu margini.

Toți rugaŭ pe membriĭ guvernuluĭ să se grăbéscă a se duce la Bucurescĭ.

In noul ministeriŭ de la Bucurescĭ, maiorul Tell nu era cum se tipărise pe lista comitetuluĭ, și acésta se esplică lesne. Ministeriul, fiind întocmit de însuși principele domnitor, probabil că el nu consimțise a numi ministru pe Tell, cel cerut de revoluționarĭ, ci pusese pe Odobescu, singur al seŭ om de încredere în ministeriul reformeĭ.

Cine-óre, cu minte rece, limpede și dréptă, cu înțelegere deplină a gingașeĭ situațiunĭ, ar fi putut imputa conductorilor revoluțiuneĭ acéstă mică concesiune?

Cu tóte acestea, li s'a imputat, uitându-se, în preocupările personale ale momentuluĭ, că revoluționariĭ înșiși stăruiseră des pe lângă Domnitor, nu pentru ministere, ci ca să priméscă reforma, acésta fiind al lor de căpeteniă scop

Dar să trecem, ast-fel de incidente micĭ nu merită atențiune, când în joc este viitorul uneĭ națiunĭ.

www.dacoromanica.ro

Reacțiunea — Incercarea contra guvernuluĭ.

La Craiova, reacționariĭ, vrășmașiĭ progresuluĭ, de și uimiți și reduși la tăcere prin spontanea manifestare a poporuluĭ craiovean pentru revoluțiune, nu renunțaseră nicĭ la luptă, nicĭ părăsiseră ale lor scopurĭ de a ține poporul sub jugul interesuluĭ și privilegielor lor; Bibescu, fostul prefect, de și departe, îĭ aținea mereŭ.

Acum aveaŭ acești reacționarĭ o libertate, pe care până aci, eĭ nu voiseră s'o recunóscă celor alțĭ, neprivilegiaților; se adunară dar în taină, se sfătuiră și veniră să céră, ḑice-se, explicațiunĭ guvernuluĭ asupra punctuluĭ din programa revoluțiuniĭ privitor la proprietate; dar în realitate cu intențiunea d'a rĕsturna noul guvern.

Credeaŭ, orbiĭ și miciĭ la suflet, credeaŭ că lor, celor puținĭ, li se cuvine, și maĭ cu sémă, că li se va trece, să-și impună din noŭ celor mulțĭ voința lor arbitrară de a-ĭ ține subjugați.

Din nefericire, ceĭ din guvern—aflați în Craiova—de și dând explicațiunĭ, puteaŭ spune că țara are Domnitor, că majoritatea guvernuluĭ e la Bucurescĭ și că acolo se va putea hotărî asupra cererilor ce se făceaŭ, guvernul avu slăbiciunea de a ceda amenințărilor și a da un decret prin care indirect se desființa puntul din programă privitor la sătenĭ. Guvernul provisoriŭ își tăia craca de sub picióre, își respingea sprijinul sĕŭ firesc și puternic, lovia pe ceĭ carĭ deja cântaŭ:

Trăiască popa Șapcă
C'a scăpat țara de clacă.

Reacționariĭ nu se mulțumiră cu atât, căcĭ sciaŭ eĭ că reforma nu era mâncătóre de proprietate și reclamațiunea lor numaĭ un pretext era; eĭ înconjurară școla, unde se aflaŭ așeḑațĭ membriĭ guvernuluĭ, și-ĭ amenințară din noŭ, vroind chiar să-ĭ aresteze.

Din fericire, după cum ne afirmă un martur ocular, Magheru nu era la reședință, el se afla în oraș și încunosciințat de cele ce se petreceaŭ, încălecâ, chemâ poporul în giuru-ĭ și, în capul mulțimeĭ, merse la scoală. Acolo poporul, avênd în frunte pe noul emancipat David, un om de o statură și putere erculeană, năvăli a rupe stoboriĭ gardurilor vecine, spre a se repezi asupra reaționarilor și aceștia să

www.dacoromanica.ro

grăbiră să fugă, ocrotiți însă, în a lor fugă, de chiar armata guvernului.

Membrii guvernului eraŭ deci liberi și puteră pleca. Poporul îi însoți cu bine-cuvîntările luĭ, uitând prima greșală, și așteptând de la eĭ să urmeze la Bucurescĭ, împreună cu aĭ lor soți, lucrarea de mântuire publică. Membrii guvernului plecară deci spre Bucurescĭ, unde din noŭ fuseseră grabnic chemați.

Abdicarea Domnitorului

In acest timp, la Bucurescĭ, se petreceaŭ întâmplărĭ neașteptate saŭ, de ceĭ prevĕdătorĭ, fórte mult așteptate.

Intr'adevĕr, după ce noul guvern, numit de Domnitorul Bibescu, fu instalat, el îșĭ începu, în așteptarea colegilor ce se aflaŭ la Craiova, munca grea la care se înhămase.

De la cel d'âmtâiŭ pas însă întâmpină o dificultate pe care unii din membrii luĭ cel puțin, o creduseră înlăturată.

Domnul, care, în fața mulțimeĭ poporuluĭ și a cererilor luĭ repetate de miĭ de glasurĭ, recunoscuse și subscrisese Constituțiunea la 11 Iunie și numise guvernul, acum liber de acea presiune, dar strâns póte de alta, de și taĭnică, însă asupră-ĭ maĭ cu putere și maĭ darnică în făgăduelĭ, adresâ guvernuluĭ următorul mesagiŭ prin care abdică, în nóptea de 14 Iunie, încredințând puterea nouluĭ guvern întocmit de dînsul, împreună cu capiĭ mișcăriĭ din Bucurescĭ.

Écă textul abdicăriĭ:

Către sfatul ministrilor

«Fiind-că simt că puterile-mĭ nu sunt potrivite cu cererile celor de astă-dĭ împrejurărĭ și spre a nu mĕ bate vre o dată cugetul că am primejduit sórta țĕriĭ, țiind cârma oblăduireĭ maĭ mult de cât putința mĕ iartă, o încredințez în mânele d-vóstră și intru iarăși în viața privată cu acea mulțumire ce aduce o conscĭință curată (1).»

(Urmézĕ iscălitura M. S.).

Bucurescĭ, 13 Iunie 1848.

(1) *Buletinul Oficial.* No. 31 din 15 Iunie

www.dacoromanica.ro

Domnul și plecă spre a trece granița la Brașov, îngrijind să facă drumul până la bariera orașuluĭ în trăsură cu prefectul poliției, C. A. Rosetti.

După primirea abdicăriĭ, guvernul publică următorul comunicat și un noŭ guvern provisoriŭ se întocmi:

«Fostul Domnitor George D. Bibescu de și a consfințit sfintele drepturĭ ce Românii recâștigară, simțindu-se însă acum slab de bólă și ne maĭ putênd ține cârma în mână, astă-dĭ la 14 Iunie, la un ceas din nópte, și-a dat demisia, lepădêndu-se de tótă puterea.

«Patria, aflându-se acum în împrejurărĭ grele, se numiră guvern vremelnicesc maĭ jos însemnațiĭ Românĭ, carĭ sunt ómeniĭ ce s'aŭ jertfit pentru patrie și jură ca și astădĭ să móră pentru dînsa.

Guvernul vremelnicesc:

Prea Sfinția Sa Mitropolitul, *president*.
Ion Eliade.
Stefan Golescu
Chr. Tell.
G. Magheru.
Scurti. (1)

Secretariĭ guvernului vremelnicesc:

C. A. Rosetti.
N. Bălcescu.
A. G. Golescu.
I. C. Brătianu.

Ministerul vremelnicesc:

Ministru din lăuntru, N. Golescu.
» dreptățiĭ, I. Câmpineanu.
» trebilor din afară, Ion Voinescu II.
» finanțeĭ, C. N. Filipescu.
Obștescul controlor, George Nițescu.

(1) Comerciant lipscan,

www.dacoromanica.ro

Ministru de rĕsboiŭ, Ioan Odobescu.
» instrucț. publice, Ioan Eliade.
Comandant al gardeĭ nație., Scarlat Crețulescu.
Presidentul sfatuluĭ orășenesc, C. Crețulescu.
Șeful poliției, Mărgărit Moșoĭ.

Guvernul ast-fel întocmit, putu în sfîrșit lucra și, potrivit înțelegeriĭ luate pe când încă lucraŭ ca comitet al reformeĭ, lucrară toți împreună: membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ, secretariĭ guvernuluĭ și miniștriĭ, avênd toți egale drepturĭ. El dete următórele decrete:

STINDARDUL NAȚIONAL

In numele poporuluĭ român.

Dreptate și Frăție.

Guvernul vremelnicesc decretă:

I.

Stégul național va avea treĭ colorĭ: albastru, galben și roșu. Devisa română, care va fi scrisă pe stéguri, cât și pe monumentele și decretele publice, se va compune de aceste douĕ cuvinte: **dreptate, frăție.** (1)

Dreptatea, acéstă stea strălucitóre, care luminéză omenirea și o povățuesce în calea bineluĭ, voesce ca ómeniĭ să fie maĭ întâiŭ sloboḑĭ și de o potrivă, și frăția, acest sentiment străbun românesc, légă inimele pentru obștescul folos.

Membriĭ Guvernuluĭ provisoriŭ: *Neofit*, Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ; *G. Scurti, N. Balcescu, A. G. Golescu, C. A. Roseti, I. C. Brătianu.*

No. 1. Anul 1848, Iunie 14.

(1) Stégul acesta e întocmit dintr'o combinare a colorilor stéguluĭ Moldoveĭ cu stégul Muntenieĭ; el fu privit ca simbolul unireĭ și de aceea cu acest decret își începu guvernul a sa activitate.

Amintesc, fiind-că mulți fac încă greșală, că drapelul tricolor național, cel decretat la 1848 și consfințit d'atunci încóce, are colorile ast-fel așeḑate: lângă lemn și paralel cu el, albastru, apoĭ galben și apoĭ roșu, iar nu perpendicular, cum fac uniĭ stindardul, chiar acum.

www.dacoromanica.ro

Desființare rangurilor.

II.

Guvernul vremelnicesc decretă:

Potrivit voinței poporului, *tóte rangurile* civile se desființéză pentru tot-d'a-una. Nimenĭ, de acum înainte, nu va maĭ putea a-șĭ lua vre-un rang, în nicĭ un act public. Singura deosebire, ce va exista între Românĭ, va fi aceia a virtuților și a slujbelor către patrie.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti, I. C. Brătianu, A. G. Golescu, C. A. Rosetti.*

No. 2, Anul 1848, luna Iuniŭ 14.

Desființarea censureĭ

III.

Guvernul provisoriŭ decretă:

Potrivit voinței poporuluĭ, censura este desființată pentru tot-d'a una. Orĭ-ce Român are dreptul de a vorbi, a scrie și a tipări slobod asupra tuturor lucrurilor; se înțelege însă că, întrebuințarea acesteĭ libertățĭ, nu implică abuzul ce ar putea face uniĭ defăimând viața privată a locuitorilor, saŭ invitând poporul la nesupunere către legĭ și guvern, abusurĭ ce vor fi pedepsite de tribunalele competinte.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti, I. C. Brăti anu, N. Bălcescu, C. A. Rosetti, A. G. Golescu.*

No 3, Anul 1848, luna Iuniŭ 14.

Garda națională

IV.

Guvernul provisoriŭ decretă:

Fiind-că națiia Română, prin proclamația de la 11, a manifestat dorința de a avea o gvardie națională, și guvernul vremelnicesc, găsind că o ast-fel de instituție este de

www.dacoromanica.ro

neapĕrată trebuință de a se întocmi numaĭ îndată, decretă formarea aceleĭ gvardiĭ în tótă ţara, cu a căreĭ organisaţie se însărcinéză ministrul din năuntru, şi tot de-odată numesce de comandant al gvardieĭ din Capitală pe colonelul Scarlat Creţulescu.

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti, I. C. Brătianu, N. Bălcescu, C. A. Rosetti, A. G. Golescu.*

No. 4, Anul 1848, luna Iunie 14.

Apel pentru arme.

V.

Guvernul provisoriŭ:

Cetăţeni,

Fiind-că acum se constitue gvardia naţională ce tot Românul a simţit că ea numaĭ póte fi asigurarea unuĭ oraş; fiind-că în ţară nu se află arme de vîndare, guvernul vremelnic face un apel la tot Românul, care are douĕ puştĭ, să împrumute una Statuluĭ

Guvernul vremelnic sigur fiind că naţia Română care sciŭ să facă o revoluţie ale căria fapte fură bazate pe poveţile evangelieĭ, o să asculte apelul nostru, rugăm pe cetăţeni să le dea în primirea comandantuluĭ gvardieĭ naţionale la palatul cel vechiŭ.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, *G. Scurti, I. C. Brătianu, C. A. Rosetti, N. Bălcescu, A. G. Golescu.*

No. 5, Anul 1848, luna Iunie 14.

Desfiinţarea bătăiĭ şi a pedepseĭ cu mórte.

VI.

Guvernul provisoriŭ decretă:

Pedépsa degrădătóre cu bătaia se desfiinţéză pentru totd'auna în ţara Românéscă, atât în partea civilă, cât şi în cea militară. Până la reformarea condiceĭ criminale acéstă

www.dacoromanica.ro

pedépsă se va reîmplini cu o închisóre de la una până la cinci ḑile.

Pedépsa cu mórte, care de atâția anĭ nu s'a simțit nevoie a se întrebuința în țara Românéscă, se desființéză asemenea pentru tot-d'auna.

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahiei; *G. Scurti*; *I. C. Brătianu*; *N. Bălcescu*; *C. A. Rosetti*; *A. G. Golescu*.

No. 7, anul 1848, luna Iunie 14

Acestea fură decretele primeĭ ḑile de guvern constituțional român.

El numi pe Ion Ghika, representant al țĕrĭĭ la Constantinopole, în locul luĭ Aristarki, dându-ĭ oficial însărcinarea pe care până aci o avusese numaĭ oficios.

REACȚIUNEA.

Reacționariĭ, boeriĭ, adică foștiĭ privilegiați, până la 11 Iunie, aceĭ carĭ prin noua Constituțiune deveniaŭ de o potrivă cu toți Româniĭ înaintea legilor, înaintea birurilor și înaintea tuturor drepturilor și sarcinelor publice; boeriĭ carĭ cu adevĕrat nimic nu perdeaŭ din cele ce drepte eraŭ, ci numaĭ egalĭ cu ceĭ-l'alți deveniaŭ și cu toțiĭ cetățenĭ de o potrivă aĭ statuluĭ, boeriĭ reacționarĭ se încercară a doborî revoluțiunea; folosindu-se de libertățile pe care ea le dete tutulor, întórseră numaĭ de cât acele libertăți, ca armă ucigașă, în contra chiar a mameĭ lor: revoluțiunea.

In diminéța de 14 Iunie, boeriĭ ceĭ bătrînĭ, întrégă ecpaiaoa, care nu voia nicĭ o reformă democratică, se întâlniră la I. P. S. Mitropolitul, spre a dospi acolo isbucnirea comploturilor, ce făceaŭ contra regenerărĭĭ.

Guvernul provisoriŭ află și nu măsurĭ aspre, nu măsurĭ de urmărire luă, ci după devisa luĭ: *dreptate*, *frăție*, membri guvernuluĭ se duseră în mijlocul celor întruniți. C. A. Rosetti, în numele guvernuluĭ, le ținu o cuvîntare, îndemnând pe boerĭ la simțiminte de frăție cu poporul; ear poporuluĭ, care era iritat în contra boerilor, spre a-l liniști, ĭĭ ḑise că boeriĭ, pierḑêndu-și prin reformă tóte privilegiile lor, merită din parte-ĭ óre-care considerațiĭ.

www.dacoromanica.ro

Complotul descoperit fiind, și cu mijlocul acesta pentru moment desființat, S. S. Mitropolitul eși în balcon cu crucea în mână, bine-cuvîntâ poporul și sărutâ stindardul tricolor.

Poporul se astâmpărâ, reacționariĭ însă, nu. Fără privilegie, eĭ nu puteaŭ fi. Fură și vrură să rămână conservatoriĭ privelegiilor pentru eĭ și aĭ sarcinelor pentru popor. Incurajați de îndemnurĭ din afară, eĭ își urmaŭ în taină ale lor urzirĭ de resturnare a revoluției, cum maĭ jos se va vedea.

15 IUNIE

Ḑiua de 15 Iunie fu o ḑi bună pentru mișcare. Poporul nu se maĭ întrunise în grupe marĭ de la 11 Iunie și totuși întâmplărĭ marĭ și serióse se iviseră. Fu deci chemat, pe ḑiua de 15, la Câmpul Filaretuluĭ, care—prin decret—fu numit *Câmpul Libertățiĭ*.

Veni guvernul, veniră miniștriĭ, veni Clerul cu sfintele móște, garnisóna capitaleĭ, funcționariĭ, tóte breslele cu stindardele lor. Peste 20.000 de ómenĭ se aflaŭ pe *Câmpia Libertățiĭ*

Serbarea se începu creștinesce, prin sfînta slujbă bisericéscă; se sfinți apa, se botezară stindardele și poporul. Unul din miniștriĭ, Voinescu, rosti un cuvînt arătând că «serbarea are de scop sfințirea stégurilor naționale, carĭ s'aŭ ridicat pentru asigurarea drepturilor celor maĭ scumpe și maĭ sfinte al nației.

«Dacă stégurile acéstea aŭ proclamat libertatea, sdrobirea fiarelor, isbăvirea de sclaviă și de tiraniă, Iisus Hristos nu a venit între ómenĭ de cât ca să proclame acestea și cu sângele sĕŭ să întăréscă frăția, dreptatea și sfânta libertate și egalitate.

«Fraților, adaose ministrul, veniți să jurăm că vom împlini câte ne sunt astădi făgăduite și vom apăra Constituția și țara, cu sacrificiul vieței noastre. Incă odată, veniți să sărutăm stégurile și prin acéstă sărutare să întărim frăția ce trebue să stăpânéscă între tot Românul.»

Entusiasmul era în tóte inimele.

Toți depuseră jurămîntul de a apăra Constituțiunea și voințele nației; proclamară din noŭ guvernul provisoriŭ, a-

www.dacoromanica.ro

leseră cap gardeï naționale pe Scsrlat Crețulescu, de și uniï voiaŭ pe maiorul Teologu.

Serbarea se petrecu, ca la un popor cu adevĕrat liber, în cea maï mare rînduială și linisce, cu tot sgomotul ce făcură ceï ce voiaŭ pe Teologu.

Corporațiunea tipografilor, ea care serba — ca toți ceïlalți — inaugurarea libertății și a democrației, ea avea și alt cuvînt de bucurie: se desființase censura, sĕ dăduse tiparuluï libertate și tipografiï vedeaŭ ḑile bune și frumóse pentru a lor muncă.

Corporația tipografilor ținu decï să iea parte la serbarea de la 15, într'un mod maï deosebit de cât cele-l-alte breslo.

Ea împodobi un car, înjugat cu patru boï frumoșï, asemenea împodobiți cu panglice tricolore, așeḑâ pe el un tésc tipografic, spre a tipări o poesie de ocasie. Copainig și Winterhalder luară loc înaintea tésculuï, ținênd cu mâna stindardul tricolor; ér în jurul tésculuï se aflaŭ lucrătoriï.

De pe car, se rĕspândi pe drum, la ducere și la întórcere, și se distribui asemenea în *Câmpia Libertății*, următórea poesie:

Ce glas măreț rĕsună?
Vĕḑ, populul s'adună.
Prin sfînta libertate
Se simte fericit
Și toți se strîng în brațe
Căcï toți s'aŭ înfrățit.

Cu limba-ï de aramă
Frați, clopotul ne chiamă.
Stindardul libertății
Aḑï, se va consacra.
Unire și frăția
Cu toți vom proclama.

Censura sĕ gonesce
Tiparul dobândesce
Dorita-ï libertate,
Ce e viața sa;
Cu ea numaï trăiesce
Cu ea va prospera.

D'acuma libertatea,
D'acum fraternitatea
Prin tótă România

www.dacoromanica.ro

Eterne vor domni.
Tiparul este liber
El le va sprijini.

A doua-dĭ guvernul adresâ poporuluĭ următórea proclamaţiune :

In numele poporuluĭ Român

Dreptate-frăţie.

Fraţĭ Românĭ,

Ḑiua de 15 Iunie va rĕmâne o ḑi strălucită, o ḑi neştérsă din analele nóstre. Ḑiua de 11 Iunie ne dete libertatea, ne reîntregi în drepturĭ strămoşeştĭ. Ḑiua de astă ḑĭ ne întări într'însele, ni le asigură Astă-ḑĭ tot poporul din capitală tótă garda naţională, tótă oştirea, adunată în câmpul Filaretuluĭ, în fiinţa Guvernuluĭ provisoriŭ, ascultară în religiositate slujba sf. sfeştanieĭ ; după aceia Prea Sf. Sa Mitropolitul sfinţi aiasma şi sfinţi stégurile gardeĭ naţionale şi ale armieĭ, şi apoĭ cu toţiĭ jurară credinţă naţieĭ şi acelor 21 punctuarĭ decretate de popor. Astă-ḑĭ fu ḑiua în care tóte clasele societăţiĭ se înfrăţiră. De astă-ḑĭ, ţéra nu maĭ este împărţită în clase vrăjmaşe şi cu interesurĭ împotrivite. Astă-ḑĭ toţĭ locuitoriĭ ţĕrĭĭ sunt Românĭ, sunt de o potrivă, sunt fraţĭ. De astă ḑĭ, în ţéra Română, nu va fi de cât o turmă şi un păstor. Un păstor-legea, ce fiind expresia voinţeĭ tuturor, va fi glasul dreptăţeĭ, glasul luĭ Dumneḑeŭ, şi o turmă, tot poporul. Fraţĭ Românĭ, ce nu aţĭ avut norocire a vĕ afla de faţă la acéstă serbare solemnă, bine cuvêntaţĭ acéstă ḑi de înfrăţire şi căutaţĭ a aduce în tóte părţile înfrăţirea tuturor claselor într'o singură dorinţă, într'un singur interes : acela al naţieĭ întregĭ.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ :

Neofit, Mitropolit Ungro-Vlahieĭ ; *G. Scurti; I. C. Brătianu; A. G. Golescu.*

No. 16, Anul 1848, luna Iunie 16.

Tot atuncĭ se decretă cu No. 17.

Câmpul Filaretuluĭ de aicĭ înainte va purta numirea de: *Câmpul libertăţiĭ.*

*

La 16 spre séră, sosiră în Bucurescĭ şi membriĭ guvernelor carĭ se aflaŭ la Craiova şi fură primiţĭ cu bucuriă; căcĭ se respândise sgomotul, de alt-fel desmințit de guvern, că reacţionariĭ din Craiova îĭ răpuseseră.

www.dacoromanica.ro

18 și 19 IUNIE

Intrunire.—Arestarea guvernuluĭ.—Uciderea poporuluĭ. Liberarea guvernuluĭ.

Din cele 22 articole ale proclamațiuneĭ, treĭ și anume: art. 12, 13 și 14, privesc óre-cum interesele călugărilor străinĭ și ale proprietarilor.

Ele prevĕd:

Art. 12, emanciparea mânăstirilor închinate locurilor sfinte din străinătate;

Art. 13, desființarea clăceĭ și împroprietărirea sătenilor pe pogoanele legiuite, cu despăgubire; și

Art. 14, desrobirea țiganilor și rĕscumpĕrarea lor de către Stat.

Călugăriĭ străinĭ, pe care-ĭ privia art. 12, vĕdêndu-se direct amenințați în ale lor interese; vĕdênd că pierd acele marĭ moșii și venituri pe carĭ le exploatau după a lor bună voe și interes, începură a dospi comploturĭ; eĭ înfățișau acelor ómenĭ din popor, cu care puteau vorbi, și cleruluĭ emanciparea monăstirilor închinate ca un fapt iereticesc și protivnic dumnedeirii.

Pe de altă parte, proprietariĭ, de și Constituțiunea prevedea că, împroprietărindu-se sătenii, se va da despăgubire proprietarilor, decĭ din acest punct de vedere, nicĭ o pagubă n'aveau, își urmară necurmat intrigele; până aci, în secret se întruniseră, desbătuseră și la 18 Iunie trimiseră guvernuluĭ o comisiune de cincĭ ca să protesteze contra răpireĭ proprietăților.

Li se deteră explicărĭ, li se arătâ că Constituțiunea tocmaĭ sfințea proprietatea; dar în zadar, eĭ se retraseră arătându-se nemulțumiți și amenințând că vor veni maĭ numeroși.

A doua di, la 19 Iunie, Sâmbătă diminéță, se adunară pe față, în sala Momulo, și detunară până la amédĭ, în tótă libertatea, contra guvernuluĭ provizoriŭ, pentru desființarea clăceĭ și a celor-l-alte dărĭ către proprietate.

Guvernul trimise la adunare pe membrul sĕŭ, generalul Magheru, ca să comunice proclamațiunea privitóre la cestiunea proprietățiĭ. Nicĭ nu voiră să-l asculte — voiau, se

www.dacoromanica.ro

vede, s'arate că tot numaĭ lor se cuvin tóte drepturile — unii încă șoptiaŭ să pună mâna pe Magheru și să-l desarmeze.

Nimenĭ însă nu cutezâ.

La amédș, Magheru se retrase.

In acelaș timp, după o cerere făcută în ajun guvernuluĭ de către ministrul de rĕsboiŭ, colonelul Odobescu, trebuia să se sĕvîrșéscă la palat presentarea corpuluĭ ofițeresc către noul guvern.

In realitate, ceremonia era un pretest, sub care colonelii Odobescu și Solomon adăpostiaŭ un criminal atentat îndreptat în contra guvernuluĭ. Eĭ voiaŭ să aresteze pe membriĭ guvernuluĭ și să-l rĕstórne, în complicitate cu proprietariĭ și cu ceĭ carĭ găsiaŭ greŭ să fiă frați și egalĭ cu toți Românii, asupra cărora, până aci, stăpânĭ fuseseră.

Intr'adevĕr, pe când, ofițeriĭ se presentaŭ, se auḍi de afară strigătul: *Vin proprietariĭ!*

Acest strigăt, se vede, era lozinca; căcĭ soldații carĭ fuseseră aduși și eĭ, pătrund numaĭ de cât în palat, arestéză pe Eliade, Ștefan și Nicolae Golescu, prind, desarméză și scot din palat pe Tell, spre a-l duce la casarmă; iar Magheru, vitézul pandur, trage sabia, își deschide drum printre năvălitorĭ și se închide într'o cameră a palatuluĭ cu doĭ din dorobanțiĭ sĕĭ.

Câți-va din amiciĭ guvernuluĭ, carĭ veniseră s'asiste la cecemonia presentărieĭ ofițerilor, sar pe ferestre și daŭ alarma.

In timpul când eraŭ arestați membriĭ guvernuluĭ, maiorul Locusteanu, cu 12 soldați armați cu pușcĭ, alerga, cu sabia scósă, pe podul Mogoșóieĭ, ca să aresteze pe Rosetti și pe I. Brătianu, singuriĭ dintre membriĭ guvernuluĭ, care nu s'aflaŭ la palat, fiind demisionați. Din fericire, eĭ putură scăpa și luară parte la adunarea poporuluĭ și la liberarea guvernuluĭ.

Rosetti scăpat, se aruncă dinapoia uneĭ trăsurĭ, pe osiă, spre a nu fi vĕḍut și oprit, și se îndréptă spre palat, puse să se tragă clopetele, ceea-ce pentru popor era alarma; Rosetti găsi pe Bolintineanu, la palat, cu douĕ pistole îndreptate asupra soldaților și-l opri d'a le descărca. Nu trebue să se verse sânge de ómeniĭ revoluțiuniĭ. (1)

(1) *Rosetti* opera cit.

www.dacoromanica.ro

Poporul sosi la palat, ca într'o clipă.

Brătianu, din parte-i, pătrunse cu mulțimea la palat și făcu ca Odobescu să fie dus sus și arestat.

Un corespondent, martur ocular, descrie cele petrecute cu următórele cuvinte:

«Poporul, adunat cu miile, se desparte. O parte înconjură pe soldații ce duceaŭ pe Tell, alta pe Odobescu. Sĕ cutremuraŭ casele de sbierete: «Tell înapoĭ! Tell înapoĭ!» Odobescu strîmtorat de mulțime, trimete ofițerĭ ca să aducă pe Tell înapoĭ. Il aduseră și se suiră în palat.

Tinerimea și poporul sĕ încercâ de treĭ orĭ să 'șĭ facă drum printre soldați pe scara palatuluĭ; dar nu reușĭ, până ce un june vîrtos, — nu i-am putut afla numele până acum — puse mâna pe o pușcă și smulse și pușcă și soldat dintre cel-l-alți. Atuncĭ junimea rĕsbi sus în palat, și începu a înbrînci ofițerĭ și soldați pe scară în jos. Invăluiala și înbulzéla era atît de mare în cât soldații nu puteaŭ da foc pe scară; nicĭ sĕ scie să fi comandat cine-va foc la punctul acesta; dar nicĭ eraŭ capiĭ de față; căcĭ Solomon era afară la soldați, Odobescu *arestat* sus în palat de guvern și popor. Odobescu dintr'o feréstră comandă luĭ Solomon: «*la stînga.*» Solomon: «*și eŭ?*» Odobescu: «*toți.*» Solomon defilâ în stînga și se puse în dosul palatuluĭ. Poporul strigă: «Solomon să se aresteze!» și se îmbulzia spre soldați.

De o dată Solomon: «în lăturĭ, copiiĭ, că e rĕŭ»; dar tot în acel minut, bine sĕ însemnăm, tot în acel minut, se daŭ ofițeriĭ în dosul soldaților și comandă în limba ruséscă: «foc.» Se auḑi o descărcătură. Mulțĭ aŭ dat în aer, alțiĭ în mulțime; se vĕḑură *căḑuți.* Poporul, care nu aștepta acésta și era ne-armat, la cea d'întâiŭ descărcătură, se trase ce-va înapoiŭ; dar îndată se îmbărbătâ, se armâ cu pietre, cu parĭ, stoborĭ și cu ce găsea înainte și năvăli asupra soldaților.

Se aude altă descărtură și strigările de la Solomon: «în carne!» Maĭ cad din popor, care se retrage și iar se îmbărbătéză. Se aude a treia descărcătură; dar acum se găsiră și între popor armați. Se reped iar asupra soldaților.

La a treia descărcătură ajunserăm și noĭ înaintea palatuluĭ. Poporul uimit, fără arme, nu știa ce se facă: rupea la garduri și porțĭ și pardosélă, dar nu era o comandă, un cap. Cavaleria venise târḑiŭ în ajutorul guvernuluĭ, dar ce putea ea în îmbulzéla aceea!

In minutele acestea, vĕḑurăm o eroină strecurându-se prin mulțime, armată cu douĕ pistóle și strigând: «Curagiŭ, copiĭ, mórte trădătorilor!» Ea venea pe podul Mogoșóieĭ și înainta la palat.

Mulțimea electrisată, vĕḑênd curajul acesteĭ române, se înfierbântâ și repetâ: «mórte vînḑĕtorilor.» Insă vînḑĕtorul strîmtorat de tóte părțile, se trase în fugă cu soldațiĭ, alergâ la casarma

www.dacoromanica.ro

nouă, luâ prin mânĭ de soldaţĭ tunurile şi, împreună cu ele, să traseră la casarma veche şi se închiseră.

De venea acéstă femee ceva maĭ nainte, se făcea o măcelărie de cele maĭ cumplite; căcĭ poporul ar fi dat orbesce pe puscile soldaţilor şi 400 soldaţĭ nu s'ar fi supus uşor.

Cine este acéstă eroină? Este d na Anica, soţia d-luĭ Nicolae Ipătescu, Română ce pórtă arma ca orĭ-ce bărbat. Guvernul era acum mântuit; pompierii se aduseră în apărarea luĭ şi poporul făcu împrejur patru baricade—spre a înfrâna vre-o nouă năvală.

Poporul alerga acum de tóte părţile, maĭ bine armat de cât maĭ înainte şi împresură casarma veche. Dar cine avea curagiul de a o ataca, căcĭ artileria era acolo? Nu credeam că artileria se va fi făcut necredinciósă. Solomon ceru jurămînt de la soldaţĭ, că vor ţinea cu el: soldaţiĭ rĕspunseră că eĭ n'aŭ sciut unde îĭ duc; asemenea artileria nu a sciut pentru ce o duce în casarma veche; declarară că eĭ nu maĭ pot face alt jurămînt, de cât acela ce l'aŭ făcut pe câmpul luĭ Filaret, şi că eĭ nu vor maĭ da în fraţiĭ lor. (1)

Descrierea crimeĭ luĭ Odobescu şi Solomon, precum şi a mărețuluĭ devotament şi a eroismuluĭ poporuluĭ, e completată de Ion Ghika, care spune că «Ion Brătianu şi cu popa Tun, în fruntea poporuluĭ, aŭ deblocat guvernul şi aŭ arestat pe ceĭ doĭ colonelĭ, carĭ condusese atacul palatuluĭ şi arestarea guvernuluĭ (2)».

C. A. Rosetti spune asemenea că «I. Brătianu, scăpând, adună popor, arestâ pe d. Locusténu, veni la palat, scóse de la arest pe Ştefan Golescu, luâ din mijlocul soldaţilor pe Odobescu, îl sui sus şi ḑise să se aresteze Solomon, care era încă în curte, comandă fórte prudentă care, de s'ar fi împlinit, nu s'ar fi vĕrsat sângele Românilor (3).»

Luĭ Odobescu cel maĭ mare bine i se făcu, arestându-l; căcĭ dacă ar fi căḑut în mâna poporuluĭ, în acele momente de furiă, ar fi fost sfâşiat, ucis. Odobescu şi Solomon, împreună cu Lăcusténu care, asemenea fu arestat, fură daţĭ în judecata uneĭ comisiunĭ militare, prin decretul care ast-fel sună:

---

1) *Gazeta Transilvanieĭ.* No. 52 din 1848, pag. 214.
Acelaş corespondent ḑice că soldaţiĭ carĭ fuseseră aduşĭ la palat, maĭ întâiŭ fuseseră îmbătaţĭ şi că chiar pânea ce li se dedese în acea ḑi, fusese dospită cu spirt.

(2) *Ion Ghika*: Amintirĭ din pribegia după 1848, pag 27.

(3) *C. A. Rosetti*: *Scrierĭ din junețe şi din exil* (vol. II) pag. 21.

www.dacoromanica.ro

Domnule ministru de rĕsboĭ,

La 19 Iunie, guvernul provisoriŭ a fost atacat și arestuit și acésta aduse și tristul resultat de a se vedea pentru întâiașĭ dată frate armat asupra fratelui sĕŭ.

Ceĭ de căpetenie esecutorĭ aĭ acestuĭ atentat se vĕd până acum d. Colonel Odobescu, d. Colonel Solomon și d. Major Lăcusténu.

S'a rânduit o comisie spre a-ĭ judeca, aĭ căreia membri sunt:

Prezident, Colonel Pleșoianu; *membriĭ*: Maiorĭ Mavrocordat și Racotă, Căpitaniĭ Serghie, Ciocârlan, Hagiopolu și Dumitrescu.

S'a rânduit și judecător de instrucție, d. Ciocârdia.

Eștĭ rugat dar, Domnule Ministru, să facĭ cunoscut d-luĭ Colonel Pleșoianu acest decret, ordonând să se înțelégă cu d-l Ciocârdia și să încépă lucrarea cât maĭ în grabă.

Membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ:

Neofit, Mitropolit Ungro-Vlahieĭ; *Chr. Tell*; *I. Eliad*; *G. Magheru*; *St. Golescu*; *A. G. Golescu*; *I. C. Brătianu.*

No. 73, Anul 1848, Iunie 22.

Morțĭ și răniți.

Victimile crimeĭ odióse de care vorbim, aŭ fost:

Morți.

Toma Gheorghescu	din	mah.	Popa Ivașcu
Mumu luĭ Dumitrache	»	»	Oțetarĭ
George Arnăutu	»	»	Popescu
Stoica Vizitiu	»	»	Sf. Voevodĭ
Dumitrache Croitoru	»	»	»

Răniți.

Grigore sin Ivan (mah. Răsvan); Gavrilă Asprulea (mah. Mihaiŭ-Vodă); Toma Marin (Postovarĭ); Dumitru Christea Richițénu (Sf. Visarion); Ghiță Popescu (Colțea); Dumitrache sin Iordache (Manea Brutaru); Dumitrache Vătășelul (Mântulésa); Panait sin Ivan abagiul (Sf. Ștefan). Dintre acești răniți

www.dacoromanica.ro

aŭ mai murit doi, ast-fel că numĕrul victimelor intrigelor reacționare ale poftitorilor de privilegie, se urcâ la șépte morți.

Inmormîntarea.

Duminecă, la 20, se făcu înmormîntare națională victimelor inocente ale criminalilor urzitorĭ de subjugare a poporuluĭ. La 7 ore séra, cortegiul funebru porni de la palat în ordinea următóre: Corporațiile cu stégurile lor, o despărțire din garda națională, un pluton de cavalerie, preoți, diaconĭ, și arhimandriți, guvernul provisoriŭ, ministriĭ și funcționariĭ statuluĭ, musica stabuluĭ ostășesc, două care funebre, fie-care cu câte un cosciug în care se aflaŭ treĭ morți. Carele, caiĭ și ómeniĭ, carĭ duceaŭ caiĭ, eraŭ îmbrăcați în alb; cosciugele în roșu trandafiriŭ și corpurile morților împodobite cu laurĭ. După aceste două care funebre, urma al șaptelea mort purtat de ómenĭ din popor; o altă despărțire din garda națională și o mulțime numerósă din popor încheia cortegiul, care se duse la Mitropolie, unde un singur mormînt primi jertfele libertățiĭ. Mitropolitul, cu înaltul cler, aștepta cortegiul la intrarea Mitropolieĭ.

Peste 30.000 de ómenĭ eraŭ adunați acolo, ca să facă fraților lor, prin al căror sânge curat se botezâ desrobirea Românieĭ, cea din urmă onóre. Eliad ținu un cuvînt funebru și garda națională descărcâ puscile în locașul păceĭ, unde se odihnesc sufletele eroilor (1).

Familielor răposaților li se făcu pensiune.

O lacrimâ de nesfîrșită recunoscință, pe mormîntul martirilor, carĭ aŭ murit spre desrobirea Românieĭ.

NOI AMENINȚARI.

Intrigele celor cărora le venia greŭ ca, din privilegiați, să devie frați și egalĭ aĭ tutor Românilor, continuară mereŭ.

Când vĕdură că, peste orĭ-ce așteptare, complotul șefilor miliției nu isbuti, eĭ începură a rĕspândi în gura mare și pretutindenĭ sgomotul că vin Rușiĭ, ceea-ce până aci spuneaŭ numaĭ în taină, și nu se maĭ sfiiră a amenința pe poporul

(1) *Pruncul Român* No. 4,

www.dacoromanica.ro

care luase unanim partea revoluțiunii, cu o grea rĕsbunare din partea armatei de invasiune.

Poporul începu a fi îngrijorat și guvernul nu mai puțin, de vreme ce chiar sciri oficiale primise despre intrarea Rușilor.

Iacă, spre exemplu, un raport de la comandirul polculuĭ No. 2.

Domnului Ministru de rĕsboĭ

Comandirul polculuĭ No. 2.

RAPORT

Astă-sĕră se primiră scrisorĭ la uniĭ din negustoriĭ din acest oraș, prin care le arată că, la Renĭ, se află o numerósă oștire ruséscă, că la Ismail aŭ sosit 5 vapóre de rĕsboiŭ cu o sumă de dube și o corabie cu amuniție, că erĭ în Galați a venit un vapor de rĕsboiŭ cu câți-va pasagerĭ și încărcând îndată scânduri s'aŭ pornit; și deosebit o altă sumă de oștire se ḑice că aŭ și trecut în Moldavia pe la Bârlad pentru Iașĭ și Bucurescĭ; așa dar, pentru că acest polc nu are nicĭ un fel de poruncă în asemenea împrejurărĭ, rógă plecat pe d-v. să bine-voițĭ ca, în cel mai scurt soroc, sĕ-mĭ sloboziți poouncă de urmare, iară prin acest într'adins trimis curier.

Polcovnic, **N. Ghika.**

Adjutant polculuĭ, *Parucic Conțescu.*

No. 517, Anul 1848, Iunie 16.

Brăila

pornit la 3 ceasurĭ evropenescĭ, nóptea.

Guvernul discută mult; uniĭ din membriĭ luĭ bănuiaŭ o urḑire a vrășmașilor nouelorr eforme și I. C. Brătianu se oferi sĕ se ducă la frontieră, spre a se încredința dacă vin Rușiĭ.

Brătianu plecă; dar guvernul nicĭ nu așteptă a sa întórcere și făcu neînțelésa greșală d'a pleca și el, d'a fugi din Bucurescĭ, în séra de 28 Iulie.

Eliade plecase mai înainte, plecase de diminéță chiar, fără să aștepte măcar ultimul cuvînt al guvernuluĭ întreg, într'o atât de gravă împrejurare.

Acéstă greșală a guvernuluĭ, greșala de a părăsi Capitala la cel d'întâiŭ moment d'o mare gravitate, nu póte să găscscă o altă scuză de cât în țesĕtura de întrigĭ bine-combinate, carĭ înconjuraŭ pe guvern din faptul reacționarilor.

www.dacoromanica.ro

Retrăgêndu-se, guvernul adresâ ţĕriĭ o proclamaţiune în care se coprind şi următórele cuvinte :

«Românĭ, crucea este arma vulturuluĭ nostru, crucea a fost mântuirea lumeĭ şi crucea şi apărarea luĭ Dumneḑeŭ vor fi apărarea nóstră, dacă vom avea credinţă în Dumneḑeŭ şi în sfintele nóstre drepturĭ, pe carĭ de acum înainte nicĭ o putere nu va maĭ putea să ni le iea. Insă guvernul ales de voĭ, creḑênd că misia luĭ cea grea, cu care l'aţĭ onorat, nu s'a sfîrşit, a făcut apel la tóte puterile străine, carĭ de multe orĭ ne-aŭ făgăduit ajutor de arme şi pentru ca să pótă trata cu aceste puterĭ, ca să pótă să facă o protestaţie cu armele în mână, în cugetul sĕŭ de român, şi invitat de multe dictaţiĭ, s'a socotit dator să se tragă pe munţĭ, acolo pe culmea Carpaţilor, care este singura nóstră cetate.

Românĭ, în numele a 18 vécurĭ de suferinţe, în numele libertăţeĭ ce aţĭ câştigat pentru tot-deauna, vĕ jurăm că nu vom lepăda sacul de cenuşe după capul nostru, până ce România nu va fi liberă—drept ce, păstraţĭ patrieĭ acel amor ce dovedirăţĭ în faţa lumeĭ că'l aveţĭ—păstraţĭ curajul şi credinţa în puterea vóstră, ajutaţi ne până în sfîrşit, ca şi până acum, şi Dumneḑeŭ va fi cu noĭ.

Românĭ, 40 de anĭ ovreiĭ aŭ fost în pustie şi Dumneḑeŭ a fost cu dînşiĭ, până când avură credinţă; veniţĭ dar să ne dăm sărutare de frăţie şi juraţĭ, cu noĭ, să luăm în inimele nóstre patria, şi să nu lepădăm arma ostaşuluĭ şi toiagul pelerinuluĭ din mână, până ce ne vom da sărutarea învîereĭ.

C. A. Rosetti, St. Golescu, I. Eliad, G. Magheru, Chr. Tel, A. G. Golescu, N. Bălcescu, N. Golescu, C. Filipescu.

«Funestă fu plecarea guvernuluĭ» ḑice ḑiarul luĭ Rosetti, *Pruncul român,* după ce tipăresce acéstă publicaţie.

Dintre membri guvernuluĭ, afară de mitropolit, nu maĭ rĕmăsese deci în Capitală nicĭ unul.

INTOCMIREA CAIMACAMIEI.

Reacţiuniĭ îĭ căḑu ca o plĕşcă acest noroc. La atât póte nicĭ ea nu se aştepta.

Nu se aştepta, de sigur, să pótă scăpa aşa lesne d'un guvern pe care-l susţinea un întreg popor, aşa cum susţinea poporul român, guvernul sĕŭ constituţional.

Ca prin farmec, strigoiĭ eşiră din noŭ la lumină, maĭ îndrăsneţĭ şi maĭ trufaşĭ de cât maĭ nainte.

www.dacoromanica.ro

Mitropolitul, președintele guvernului plecat, dete reacțiunii și mâna și sprijinul și a sa archierésca bine-cuvîntare.

Iĭ dete maĭ mult: se făcu unéltă a reacțiuniĭ, pentru a asvîrli hula asupra ómenilor cu care, până ieriĭ, lucrase în fruntea poporuluĭ.

Ierte-l Dumnedeŭ cel prea îndurător, dacă iertarea luĭ și până la ast-fel de păcate póte ajunge.

Mitropolitul iscăli următórea publicațiune:

«Rebeliștiĭ, fugind din Capitală în nóptea de 28 și 29 ale curenteĭ, îndată ce s'aŭ însciințat că oștirile înaltelor douĕ curțĭ suzerană și protectriță se apropie de hotarele nóstre, grăbim vestind acéstă bună vestire tutulor locuitorilor țĕriĭ. Tot de o dată să le arătăm că într'o unire cu d-lor boeriĭ, carĭ se află în Capitală, s'aŭ luat tóte mĕsurile pentru statornicirea liniștеĭ obștești și cu acéstă ocasie sunt poftițĭ toțĭ locuitoriĭ, de orĭ-ce clasă și tréptă vor fi, să priméscă cu sentiment de recunoscință și de dragoste pe isbăvitoriĭ țĕriĭ.»

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ.

1848, Iunie 29.

In același timp, se publică și următórea proclamațiune:

Căimăcămia principatuluĭ Țĕreĭ Românescĭ.

«In urma întâmplăriĭ de la 11 Iunie, cunoscute obștiĭ, încetând Domnul stăpânitor George Dimitrie Bibescu de a maĭ cârmui țara, prin trecerea M. S. peste graniță în statul Austrieĭ.

Noĭ, pe temeiut art. 18 din Regulamentul organic, luând cârma stăpânirĭĭ țĕriĭ, facem cunoscut acésta tutor locuitorilor spre sciință; tot de odată și tutulor acelor dregătorĭ, carĭ nu va fi luat parte d'a dreptul în rĕsturnarea guvernuluĭ în ființă, spre a 'și ocupa posturile ce li s'aŭ fost încredințat de Domnul țĕriĭ.»

Banul Teodor Văcărescu, Emanuil Băleanu.

1848, Iunie 29.

Vestitul căpitan Costache, cel cu biciu-ĭ cu șépte sfîrcurĭ, se arătâ din noŭ și biciu-ĭ, plesnind pe toțĭ și pretutindenĭ, vesti că renăscut-a vajnica putere boerésca.

«O să-mĭ îmbrac biciul cu piele de Român, ca să vadă libertatea ce pate, când vine pe aicĭ» sbiera nemernicul sĕlbatic, care aidoma era chipul stăpânireĭ reînviate; stindardele fură pretutindenĭ rupte și călcate în picióre; statua representând România Liberată, cu simbolul dreptățeĭ și

www.dacoromanica.ro

creștinismului, cumpăna și crucea, ce se afla în curtea ministeruluĭ de Interne, fu dărâmată din porunca luĭ Em. Băleanu, care în batjocură o numi: «nevasta luĭ St. Golescu».

Mândră, veselă, triumfătóre, căimăcămia înșciință numaĭ de cât consulatele că s'a restatornicit cu desăvêrșire vechea stare de lucruri.

Dar — nenorocire eĭ! N'apucâ să se usce negréla pe hârtia pe care scrisese acésta; n'apucâ căpitan Costache a-șĭ reînoda noĭ stîrcurĭ la biciŭ, că se sculâ orașul și strigoiĭ perirâ iarășĭ— cum per toțĭ strigoiĭ la cântecul cocoșuluĭ.

30 IUNIŬ. RESTURNAREA CĂIMACAMIEI.

I. C. Brătianu, după ce vĕdu că, la Focșanĭ, nicĭ urmă nu e de vr'un soldat strĕin, se grăbi să se întórcă în Bucurescĭ.

Impetrit rĕmase de cele ce vĕdu și audi aci; dar tot-d'odată inima luĭ crescu și se înveseli; căcĭ poporul era tot statornic, tot hotărît chiar să móră, ca să-șĭ recapete a luĭ Constituțiune.

«Negustătoriĭ, corp vrednic de naționalitatea română, dice *Poporul suveran*, iaŭ inițiativa, un glas s'a ridicat și a strigat poporuluĭ: «iacă, lanțurile robieĭ iar ne amenință» și toțĭ s'aŭ sculat, și toțĭ aŭ venit ca să umilésca pe tiranĭ și, cu una și aceiaș voință, s'asigure dreptatea și libertatea».

In corp, și urmați de popor, se duseră la mitropolie și cerură Constituția și rechemarea guvernuluĭ provisoriŭ. Mitropolitul se supuse și o nóuă publicație, d'astă-dată după voința poporuluĭ, fu făcută:

PUBLICAȚIE

«Ceea-ce s'a obștit ierĭ, la 29 ale acesteia, sub iscălitura nóstră, făcênd guvernul provisoriŭ rebelĭ și altele, astădĭ, după dorința poporuluĭ român, o refuzăm cu desăvîrșire, adeverind și întărind din tótă puterea mea jurămîntul ce am sĕvêrșit în Câmpul Libertățiĭ în 15 ale acestia, ca să păzim tot acele 21 articole, afară de art. proprietățiĭ, care-l va otărî obștésca Adunare, pe care Constituție jur că nu vom călca-o, sub orĭ-ce sacrificiŭ din parte-mĭ.

www.dacoromanica.ro

«Stindardele libertăţiĭ se vor ridica pe tóte edificiurile publice. Cocardele se vor repurta şi tótă poliţia cea vechie se va desfiinţa prin grabnice porunciĭ ale mele.

«Guvernul provisoriŭ se va chiema, prin într'adins curier, şi toţiĭ funcţionariĭ orînduiţiĭ de guvernul provisoriŭ se vor întări în funcţiile lor.

«Acéstă publicaţie, sub a mea iscălitură, se va obşti prin glasul foilor, pe cariĭ am subsemnat-o, de faţă cu deputaţiĭ poporuluĭ,»

Neofit, Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ.

1848, Iunie 30.

Căimăcămia şi prieteniĭ ieĭ intraseră iarăşi în gaură de şérpe; se retraseseră în întunericul blestemat, din care nu trebuiaŭ să iasă şi să înfrunte voinţele poporuluĭ.

Odobescu şi Solomon însă, care fuseseră, sub căimăcămiă, puşi în libertate şi s'aflaŭ în fruntea oştireĭ, deşi nu cutezară să atace poporul, se aşedară totuşi la casarmă, scóseră tunurile şi—de şi purtând la piept cocarda tricoloră a mişcăreĭ—eraŭ ameninţătoriĭ.

Somaţiĭ de I. C. Brătianu, în fruntea poporuluĭ, ca să se predea, refusară. Atunciĭ Brătianu alergâ din noŭ la Mitropolie, luâ cu dînsul în trăsură pe Mitropolitul şi porni din noŭ în capul mulţimeĭ, la casarmă.

Când trăsura intră în curtea casărmeĭ, Odobescu deschise uşa trăsureĭ şi puse un genunchiŭ jos, înaintea Mitropolituluĭ, ca să-ĭ sărute mâna. Atunciĭ Brătianu sări pe capra trăsureĭ şi începu să vorbéscă oştireĭ. Ofiţeriĭ se repediră la dînsul, spunêndu-ĭ cu lacrămĭ în ochĭ că 'ĭ-a scăpat.

Situaţiunea devenise greă. Odobescu îşĭ vedea scopul zădărnicit şi de astă-dată şi scóse stégurile revoluţiuniĭ, dicênd că el le-a păstrat, pe când guvernul a fugit.

Pe când se petreceaŭ acestea, poporul nu sta în nemişcare; el năvălise pe porţi, iar un preot, «popa Tun» (1) numit de atunciĭ, se repedi în fruntea poporuluĭ spre tunurĭ, avênd în mână crucea.

— Dă-te la o parte din naintea morţiĭ, i-se dise.

— La ce să trăiesc nelegiuiţilor, când voĭ călcaţi crucea luĭ Christos, care ne dă sóre şi apă?

Şi, fără maĭ departe vorbă, se asvîrli şi încălecâ pe un tun.

Faptul acesta de eroism şi presenţa cruceĭ pe care juraseră soldaţiĭ, îĭ deşteptâ; eĭ se îmbrăţişară cu poporul.

(1) «Popa Tun» este părintele Ambrosie de la Episcopia Buzĕuluĭ.

www.dacoromanica.ro

Odobescu pieri, voind aiurea să urmeze făptuirea scopuluĭ sĕŭ.

La palat, unde merseră apoĭ, Brătianu și poporul, găsiră pe Odobescu, Câmpineanu și alțiĭ, care spuseră luĭ Brătianu că s'a întocmit un noŭ guvern compus din Câmpineanu, Brătianu și un negustor, de vreme ce guvernul era fugit. Brătianu refusâ, spunênd că există guvernul cel primit de țară și când Odobescu din noŭ stărui, Brătianu îĭ arătâ pe feréstră poporul, spunêndu-ĭ că-l va face arbitru (1).

Odobescu înțelese și se întocmi numaĭ o comisie interimară.

Aci se încheie, și cu bine și fără nicĭ o picătură de sînge, a doua mântuire a poporuluĭ, prin sine însușĭ, de sugrumatoriĭ luĭ.

Ḍiarele d'atuncĭ, în descrierea faptelor, nu uĭtă pe singurul membru al guvernuluĭ, care era de față și care lucrâ.

Poporul suveran, ḍiarul luĭ N. Bălcescu, Boliac, Gr. Alessandrescu, Bolintineanu, etc. ḍice:

«Într'acestea, un june nu se descurageză, ia crucea, o sărută, varsă o lacrimă de speranță și ese în popor, alérgă, încurageză, lucréză cu bărbăție, se pune în capul poporuluĭ cu mitropolitul.

«Este de trebuință sĕ-ĭ maĭ spun numele? întreba *Poporul Suveran*. Tótă lumea îl scie! Fericită Românie că aĭ ast-fel de fiĭ! Fericite Brătiene, că sciĭ să-ți iubescĭ așa de bine patria, România (2)!»

Pruncul român descriind faptele tot ast-fel, adauge:

«Numele luĭ toți îl cunosc, este d. I. C. Brătianu, un adevĕrat român, care a contribuit mult la dobândirea libertățiĭ; dar poporul care obicnuesce sĕ porecléscă ceea ce iubesce, vĕḍênd activitatea luĭ, vĕḍênd că este om al poporuluĭ și că umblă din mână în mână, ĭĭ dă porecla: *Firfiricul* și în ḍilele următóre când poporul era adunat și nu scia ce trebue să facă, se auḍiaŭ aceste cuvinte: «să vedem ce ḍice Firfiricu»; saŭ: «așteptați, fraților, așteptați să vie Firfiricul (3)».

De astă-dată, ceĭ care, cu atâta îndârjire, refusaŭ frăția și deplina egalitate cu întreg poporul român, trebuiră să se recunóscă biruiți și, în a lor inimă—dacă ea maĭ putea

(1) Notițe rĕmase de la I. C. Brătianu.
(2) *Poporul suveran* No. 4 din 5 Iulie 1848, pag. 15.
(3) Pruncul Român, No. 9 din 7 Iulie 1848, pag. 35.

www.dacoromanica.ro

nutri simțiminte înalte — să fiă recunoscătorĭ aceluĭ de eĭ obijduit popor că nu le-a rĕsplătit rĕul prin rĕŭ, că nu 'șĭ-a-ḍis, și n'a făcut, după scriptură: ochĭ pentru ochĭ, și dinte pentru dinte!».

In așteptare, și până la întórcerea guvernuluĭ provisoriŭ, lucrâ o comisiune interimară, cu aprobarea poporuluĭ, comcompusă din: Mitropolitul, I. Câmpineanu, C. A. Kretzulescu, N. Mincu și I. C. Brătianu.

Acéstă comisiune primi demisiunea din armată a colonelilor Odobescu și Solomon și adresâ poporuluĭ următórea proclamațiune:

«Gloriă și de o mie de orĭ gloriă eroismuluĭ vostru, fiind-că numaĭ printr'însul libertatea și cu dênsa patria fu isbăvită de patru orĭ și un popor, care pune nu numaĭ atâta curagiŭ, dar încă și atâta stăruință, acel popor este popor ales al luĭ D-zeŭ și acésta ne face să avem o adîncă credință că nicĭ odată nu vom maĭ cădea în robie.

Insă, fraților, ca să putem fi liberĭ, ne trebue liniște, nu liniște ca acea a despotismuluĭ, ci o liniște cum se cade unor ómenĭ liberĭ...

Până astăḍĭ, avéțĭ dreptate să fițĭ spăimântațĭ, să fițĭ în picióre; dar astăḍĭ, când libertatea némuluĭ și libertatea mădularelor guvernuluĭ este asigurată, fiind-că toțĭ vrăjmașiĭ aŭ reintrat în vizuină, ...astăḍĭ, sĕ nu adormim, ci să ne liniștim, fiind-că într'alt-fel guvernul nu póte rĕspunde de ceea ce se póte întâmpla, și nicĭ nu póte a'șĭ împlini gréua sarcină ce aț pus asupră ĭ, adică a asigura un viitor fericit Românilo r.»

Neofit, mitropolitul Ungro-Vlachieĭ, *Ioan Câmpineanu, C. A. Kreţulescu, N. Mincu, I. C. Brătianu.*

Mĕsurĭ de organisare

Membriĭ guvernuluĭ, întorcêndu-se în Capitală, Câmpineanu și Kreţulescu se retraseră și se începu acea lucrare spornică de refacere a țĕriĭ și prin noĭ obiceiurĭ și prin noĭ legĭ.

Numi administratorĭ în județe pe:

Scarlat Turnavitul la Rîmnicul-Sărat.
Dimitrie Golescu, Brăila.
Scarlat Voinescu, Buzĕŭ.
Florian Aaron, Ilfov.
Dimitrie Ciocârdia, Ialomița.
Ioan Negulicĭ, Prahova.
Costache Ciocârlan, Dâmbovița.

www.dacoromanica.ro

Ioan I. Filipescu, Vlașca.
Nicolae Tătăranu, Teleorman.
Ioan Hristopolu, Argeș.
Ioan Paleologu, Muscel.
George Băleanu, Olt.
Ioan Arcescu, Romanați.
Dimitrie Filișanu, Dolj.
Costache Cerkez, Vâlcea.
Hristodor Marghiloman, Gorj.
Nicolae Opran, Mehedinți.

Pe lângă fie-care administrator, fu numit și unul saŭ maĭ mulți propagandiștĭ, ca comisarĭ extra-ordinarĭ, datorĭ să mérgă orĭ-unde trebuință va fi, spre a explica Constituția și reformele din ea isvorând.

Intre propagandiștiĭ numiți fură: Al. Orĕscu, P. Orbescu, Apostol Aricescu, Axente Sever, P. Cernătescu, Nestor Heruvim, C. Brezoianu, N. Florescu, Ștefan Băjescu, Costache Pădeanu, Ioranu, Al. Fotescu, Alecu Manu, Costache Florescu, Ion Rotescu, Alecu Dedu, Alecu Petrescu, Ioan Ionescu, C. Manega, Andreĭ Pretorian, N. Nenovicĭ, C. Codreanu și alțiĭ. Dar profesoriĭ fură pretutindenĭ, de la sine, ceĭ maĭ neobosiți propagandiștĭ.

Numi Vornic al Capitaleĭ pe Cesar Boliac, asemenea președinte și membriĭ aĭ sfatuluĭ orășenesc pe N. Niculescu, *președinte*; Hilel B. Manoah, George Ion Pascal, George Sulacoglu, Grigore Ipătescu, Ștefan Popa Teodosiu și Nicolae Cămărășescu, *membriĭ*.

Decide strîngerea candidaților la școlele județelor, pentru a înființa și reînființa școle prin sate.

Numesce maĭ multe comisiunĭ pentru alcătuirea proiectelor de lege ce trebuiaŭ a fi supuse adunăriĭ constituante și amune:

pentru întocmirea constituțieĭ, comisiune compusă din I. Eliade, C. A. Kreţulescu, I. Voinescu II, I. C. Brătianu;

pentru reforma instrucțiuniĭ publice, generală, obligatoriă și gratuită, după glăsuirea art. 16 din constituție, compusă din: Eliade, P. Poenaru, A. Tr. Laurian; C. Boliac, N. Creţulescu;

pentru organisarea administrativă: N. Golescu, I. Câmpineanu, N. Nicolescu, C. Bălcescu;

comisiunea financiară pentru reformarea impositelor, spre

www.dacoromanica.ro

a supune la imposite tóte clasele, potrivit constituției, pentru organisarea ministeruluĭ de finance și înființarea Băncei Naționale, fu compusă din: C. Filipescu, G. Nițescu, E. Ghermani, C. Bălcescu, Vasiliadi.

pentru lucrările publice: N. Crețulescu și I. E. Florescu.

pentru agricultură, industriă și comerciŭ: D. Xanto, M. Califaru.

pentru organisarea armateĭ și recrutarea eĭ, conform constituțiunii, din tóte clasele: sĕ numi asemenea în comisiune Hr. Tell, I. E. Florescu, Colonel Voinescu I, I. C. Brătianu, colonel Iablonski.

pentru organisarea judecătorésca: I. A. Filipescu, St. Ferekide, M. Califaru, I. Cantacuzino, I. Voinescu II.

Aceste comisiunĭ trebuiaŭ să se întrunéscă, la 6 August, și să presinte guvernuluĭ, cât maĭ neîntârdiat, proiecte deslușitóre și potrivite cu trebuințele cele de acum ale nației, cum ḑice decretul care le întocmesce.

Sĕ numi asemenea o comisiune care sĕ dea bilete de despăgubire acelora carĭ avuseseră țigani robĭ:

Particularii, deșteptați prin proclamațiunea revoluțiunii, asupra nedreptații de a ține ca robĭ făpturĭ asemenea luĭ D-ḑeŭ, se grăbiră a-și libera robiĭ, fără nicĭ-o despăgubire. Ast-fel Mihalache, Costache și Petrache Pencovicĭ, liberară 2 robĭ; Simeon Marcovicĭ, 2 robĭ; Scarlat Voinescu 32 robĭ, despăgubind dînsul pe soția sa, de vreme ce aceĭ robĭ eraŭ zestre; Gr. Costescu, 4 robĭ; Elenca Zosima, 6 robĭ.

Guvernul le adresâ mulțumirĭ și le publicâ numele în fóia oficială.

Se întocmi o comisiune amestecată din sătenĭ și proprietarĭ ca să discute și să hotărască, prin bună înțelegere, cestiunea proprietățiĭ. Comisiunea se și întruni sub președenția d-luĭ Racoviță și vice-președinția d-luĭ I. Ionescu (din Moldova.

Acéstă comisiune și-a și deschis ședințele la 9 August, printr'un discurs al luĭ C. A. Rosetti, ținut în numele guvernuluĭ.

Și, în sfîrșit, prin decretul 258 din 14 Iulie, guvernul convocă pe alegĕtorĭ, pentru alegerea membrilor adunăreĭ generale Constituante.

După acest decret, alegĕtor e tot Românul pămîntean saŭ din orĭ-ce parte, stabilit în țară, precum și orĭ-care împămîntenit, de orĭ-ce origine și de orĭ-ce religie va fi.

www.dacoromanica.ro

Numĕrul deputaților e de 250.

Alegerea e de două grade: alegĕtorii aleg deputați-alegĕtori, cari, întruniți, în capitala județului, aleg pe deputații Constituanteĭ.

Abia liniște se făcuse și delegațiunile din țară, care fuseseră întrerupte prin turburările întîmplate în cursul luneĭ Iunie, reîncepură; maĭ nu rĕmase oraș, care sĕ nu fi trimis delegațiune, spre a arĕta bucuria poporațiunii; veniră chiar din sate numeróse delegațiunĭ, așa în cât se vĕdu că nu numaĭ capitala și județele prin care trecuse guvernul provisoriŭ de la Islaz, ci țara întrégă vedea cu bucurie și privea ca o fericire, noua stare de lucrurĭ care sĕ înființase.

La Bucurescĭ, poporațiunea respunse cu bucuriă la apelul guvernuluĭ pentru înființarea gardeĭ naționale și 1500 cetățenĭ se înscriseră în gardă, în cele d'întâĭ ḑile. Corpul comercianților sĕ otărî a întocmi el, cu ale sale mijlóce, un corp de 6000 de gardă națională.

Sosirea luĭ Soleiman-Pașa

Nicĭ de astă-dată însă, liniștea trebuitóre nu dură mult; căcĭ, pe la jumătatea luĭ Iulie, un corp de 20.000 armată turcéscă sosi la Rusciuc, supt comanda luĭ Omer-pașa. Aceste trupe eraŭ puse la dispositiunea luĭ Soleiman-pașa, fost ambasador la Paris, când isbucni revoluțiunea din Februariŭ, și care fusese numit comisar extra-ordinar în principate. Primul dragoman al Porțiĭ, Emin-Efendi, era alăturat pe lângă dânsul în calitate de consilier.

Guvernul îngrijorat și voind sĕ cunóscă intențiunile luĭ Soleiman-pașa, trimise pe lângă dênsul pe ministrul trebilor din afară, I. Voinescu II, spre a asigura pe comisarul Divanuluĭ despre simțimintele și dorința Românilor de a rĕmâne legați cu Turcia, după spiritul și litera tractatelor.

Voinescu, în calitatea-ĭ oficială, nu fu primit; trebui sĕ-și scótă eșarfa. Respunsurile ce comisarul îĭ dete apoĭ, fură cu totul evasive.

Atuncĭ guvernul trimise pe Stefan Golescu, care fu bine primit și i se deteră óre-care asigurărĭ.

La 18 Iuliŭ, comisarul imperial adresâ administratoruluĭ din Giurgiu, o scrisóre, prin care-ĭ anunță că, a doua ḑi, va trece cu oștirile imperiale «nu cu cuget vrăjmășesc, ci

www.dacoromanica.ro

pentru unicul scop de a protege anticele drepturĭ şi instituţiĭ ale ţĕrĭĭ şi de a restabili într'ênsa ordinea legală».

Guvernul, vĕdênd amenințarea de o nedréptă călcare a teritoriuluĭ ţĕrĭĭ, adresâ luĭ Soleiman o protestare, îndreptată în acelaş timp şi represintanţilor puterilor străine.

Protestarea conţine şi următórele;

Când Imperiul Otoman a bine-voit să ne dea protecţia sa, ne a asigurat întréga şi desĕvîrşita independenţă pentru cele din lăuntru. Sultanul Baiazet I şi maĭ în urmă, la 1460, Sultanul Mahomed II, consfinţiră drepturile nóstre prin tratate ce sciurăm să le păstrăm cu solemnitate. De multe orĭ drepturile nóstre fură atinse, şi cu tóte acestea noĭ. prin conduita nóstră către I. Pórtă, sciurăm să unim amorul fiuluĭ cu credinţa vasaluluĭ; şi sperăm că, avênd credinţă în desĕvîrşita nóstră supunere, nicĭ o dată nu va pune în uitare tratatele Padişahilor Baiazet I şi Mahomed II, şi că nu va voi să ne ia maĭ mult de cât viaţa, lipsindu-ne de drepturile nóstre. Astă-dĭ însă, cu inima strânsă de durere, ne întrebăm: ne am înşelat óre? căcĭ dacă I. Pórtă voesce să fie dréptă cu noĭ, de voesce să vadă milióne de eroĭ gata a muri de mórtea martirilor pentru Augustul lor Suzeran, de ce în mijlocul liniştеĭ celeĭ maĭ desĕvârşite, bagă o armie pe un pămênt, care este al nostru?

Românіĭ nicĭ o dată nu se degradară purtând masca duplicităţeĭ şi de aceia tot-d'a-una Dumneḑeŭ a fost cu dênşiĭ. Nu ne sfiim dar să eşim înaintea Augustuluĭ nostru Suzeran şi a Europeĭ întregĭ, — căcĭ astă-dĭ, în România, se va hotărî cestia libertăţilor lumeĭ, şi să ne arĕtăm cu frunţile senine, cu inima curată şi plină de curaj şi de credinţă, strigând cu glasul consciinţeĭ nóstre:

Nu este nicĭ un articol în Constituţia nóstră, carele să atingă puterile străine, nu este nicĭ un articol, care nu numaĭ să nu avem dreptul să-l cerem, dar să-l şi punem în lucrare, dacă maĭ este un Dumneḑeŭ în ceruri şi o dreptate pe pămînt.

Cerem de la Esc. Ta, să vorbescĭ pentru noĭ M. Sale Padişahuluĭ a căruia dreptate este puterea nóstră cea maĭ mare — rógă-l în numele a tóteĭ Românіĭ, care vorbesce prin glasul aleşilor eĭ şi cere de la bine făcĕtorul Orientuluĭ să nu respingă amiciĭ sĕĭ devotaţi şi credincioşi, lipsindu-ĭ de drepturile lor, ci să consolideze sfînta lor Constituţie, fericirea lor, prin retragerea uneĭ armate, care a semĕnat neodihna şi spaima chiar în multe inimĭ. Nul Mărirea Sa nu va voi să fie Suzeranul unuĭ câmp mare şi pustiŭ; căcĭ dacă Românіĭ aŭ jurat să nu ridice nicĭ o dată stindardul împotriva Augustuluĭ Suzeran, însă nu vor putea nicĭ o dată să trăiască fără acéstă Constituţie, pe care le a dat'o cerul, spre mângâerea atâtor marĭ şi lungĭ suferinţe ale lor.

Membriĭ guvernuluĭ: *Neofit*, Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ; *Chr. Tell*; *I. Eliad*; *N. Bălcescu*; *N. Mincu*; *C. A. Rosetti.*

www.dacoromanica.ro

Apoĭ poporuluĭ îĭ adresâ următórea proclamaţiă:

Fraţilor Românĭ,

Cu tótă credinţa nóstră către Î. Pórtă şi încercările ce făcurăm, oştirile împĕrătescĭ sunt a intra.

Noĭ scim că tot Românul este gata a muri pentru acest pământ pe care şi pentru care suferit-aţĭ 18 secolĭ, şi de aceia vĕ facem cunoscut că Esc. Sa Soleiman Paşa ne ḑice că trupele intră «nu cu cuget vrăşmăşesc, ci numaĭ cu unicul scop de a protege anticele drepturĭ şi instituţiunĭ ale ţĕreĭ.»

Guvernul însă, după datorie-ĭ, pe de-o parte arătâ Esc. Sale Soleiman Paşa mâhnirea ce avem de a vedea atins dreptul de inviolabilitate a teritoruluĭ; iar pe de alta, vĕ rógă să nu uitaţĭ că I. Pórtă are pentru noĭ simţimente părintescĭ.

Românĭ! fiţĭ liniştiţĭ şi pacĭnicĭ.

Fiţĭ siguri că, pe cât veţĭ fi uniţĭ şi veţĭ cere drepturile vóstre, cu acea putere liniştită, cu care le-aţĭ dobîndit, nimenĭ nu se va putea atinge de dînsele.

Membriĭ guvernuluĭ: *Neofit*, Mitropolit al Ungro-Vlachieĭ; *Chr. Tell*; *N. Bălcescu*; *N. Mincu*; *C. A. Rosetti.*

No. 329.—1848, Iulie 19.

In aceeaş séră, se ţinu o întrunire în sala teatruluĭ. I. C. Brătianu expuse starea lucrurilor, printr'un cuvînt plin de energiă; vorbiră apoĭ Peretz, Maniu, Herişescu şi alţiĭ şi toţĭ ceĭ adunaţĭ jurară să apere ţara şi Constituţia eĭ.

In aceaşĭ nópte, sosi la Bucurescĭ Tinghir-efendi, cu o scrisóre de la Soleiman către mitropolitul.

Poporul aflând, ceru ca scrisórea să se citéscă de faţă cu toţĭ membriĭ guvernuluĭ şi guvernul înştiinţâ pe Tinghir că Eliade este însărcinat a asista la citirea scrisoriĭ.

Fu o lungă discuţiune şi Tinghir declară că nu póte a se depărta de la instrucţiunile ce are, fără a cere nouĭ instrucţiunĭ.

A dóua ḑi, la 20, pe la 4 ore d. a. pe Câmpul Libertăţiĭ, se ţinu o mare întrunire, la care aŭ luat parte peste 25.000 de ómenĭ.

I. Brătianu vorbi poporuluĭ adunat şi toţĭ, în cel maĭ mare entusiasm, aprobară un protest, în care se cuprind şi următórele:

«... De aceea, cu tóte că guvernul care este expresia popo-

www.dacoromanica.ro

ruluĭ, a protestat prin mijlócele diplomatice, însă poporul socotesce că nu este de prisos a protesta și el d'adreptul înaintea Europeĭ întregĭ, contra intrăriĭ trupelor turcescĭ în pământul român și încă maĭ mult: România întrégă de astădĭ, până când maĭ are un glas liber, declară:

1) Că dacă I. Pórtă va respecta drepturile Românilor și va primi Constituția ce îșĭ deteră și al căreia efect o să fie fericirea țĕriĭ, atuncĭ Româniĭ, recunoscĕtorĭ bunuluĭ Suzeran, nu numaĭ că-ĭ jură credință, dragoste și supunere, dar încă și maĭ mult că vor sluji de pavĕză (rempart) Constantinopoluluĭ.

2) Că dacă I. Pórtă nu-șĭ va trage trupele de pe pământul român și dacă va căuta ca, prin putere armată, să s'amestece în trebile țĕriĭ dinlăuntru, atuncĭ tóte tratatele ce există se socotesc chiar de Pórtă desființate.

3) și că atuncĭ națiia este liberată de orĭ-ce îndatorire ar avea către I. Pórtă,

4) că orĭ-ce legĭ, orĭ-ce aședĕminte se vor impune Românilor de la străinĭ, acele legĭ, acele aședĕminte vor fi socotite ca ilegale și prin urmare este de datoria orĭ-căruĭ Român de a nu li se supune de bună-voie.

5) că orĭ-ce Român va unelti saŭ va contribui ca s'aducă armiĭ strĕine în țară, saŭ ca să opréscă maĭ multă vreme pe cele aduse, perde dreptul de Român, este declarat de vrăjmaș al societățeĭ și prin urmare nu maĭ există legĭ pentru dînsul».

Cu toțiĭ apoĭ, avênd musica în frunte, plecară la palat, unde-ĭ aștepta guvernul provisoriŭ.

Trecênd pe la casa unde locuia Tinghir, strigătele de: Să trăiască Constituția! Să trăiască România! Să trăiască Sultanul! nu maĭ conteniaŭ. Tinghir eși în balcon și ceru să sărute stégul. Fu mare entusiasm.

Ajunși la palat, N. Bălcescu, membru al guvernuluĭ, adresâ poporuluĭ cuvinte de mulțumire și I. Brătianu îndemnâ pe toți la liniște și la bună rînduială.

Poporul se rĕspîndi, ducêndu-se fie-care la casa sa, și așteptând desfășurarea evenimentelor.

Cererile Turcieĭ.

Rĕspunsul așteptat de Tinghir-effendi sosi, adresa se schimbâ și sĕ decise a fi comunicată guvernuluĭ și boerilor, în sala adunăriĭ obștescĭ.

A doua ḑi dar, în 22 Iuliŭ, sala era plină; guvernul invitase și pe boierĭ, fără escepțiune.

Tinghir veni escortat de cavaleria română și dete citire

www.dacoromanica.ro

scrisorei, în care se spunea că un număr de indivizi, dându se de Români, aŭ silit pe Domn să primească nisce instituțiuni noĭ și apoĭ aŭ avut îndrăsnéla de a întocmi eĭ o administrațiune; că cele întîmplate sunt nu numaĭ incompatibile cu drepturile de suzeranitate și cu principiele de guvernământ ale Porții, ci și de natură de a aduce tot felul de inovațiuni contrarie păstrăreĭ ordineĭ și liniștei în țară; că o persónă de încredere trebue să fie numaĭ de cât locotenent domnesc, conform Regulamentuluĭ; că apoĭ o comisiune să arate plîngerile țăriĭ, carĭ se vor lua în considerare, de vor fi drepte.

Adunarea discută propunerea și numi din sînu-ĭ o comisiune ca să redacteze răspunsul.

In acelaș timp, guvernul se preocupă de ce ar fi de făcut: a intra în conflict cu Turcii, i se păru o neiertată greșală și decĭ hotărî, în maioritate, să cedeze, nu recunoscênd Porții vre-un drept, ci numaĭ ca condescendență. Pe de altă parte, St. Golescu, care văduse din noŭ pe Soleiman-pașa, aduse vestea că Constituțiunea va fi recunoscută, dacă guvernul provisoriŭ se va schimba în Locotenență.

Guvernul depuse decĭ puterea în mânele poporuluĭ rugându-l să alégă alt guvern, sub numele de Locotenență domnéscă a Țăreĭ Românescĭ, carele, după regulă, va fi recunoscută și de către In. Pórtă.

Poporul fu rugat să se adune, în aceiași ḍi, la 4 ore, pe *Câmpul Libertății.*

Intrunirea. — Locotenența.

Intrunirea fu impunĕtore; vorbiră poporuluĭ Cesar Boliac, N. Bălcescu și I. Brătianu și Locotenența domnéscă fu compusă din aceleași persóne care eraŭ în guvernul provisoriŭ.

Soleiman ceru apoĭ reducerea locotenenței numaĭ la treĭ și atunci se proclamară Locotenență: N. Golescu, I. Eliad și Chr. Tell

Locotenența acésta fu salutată de Tinghir-efendi, trimisul Esc. S. Soleiman-pașa, în sala tronuluĭ și recunoscută; i se dete asigurarea că oștirile turcescĭ sunt venite pentru liniștea țăreĭ și că Locotenența, orĭ-când va cere trebuința, se póte sprijini pe aceste oștirĭ.

Soleiman-pașa ceru să i se trimită o comisiune la Giurgiŭ

www.dacoromanica.ro

și fu trimis Ștefan Golescu, N. Bălcescu, Dim. Brătianu, Gr. Grădișteanu, și comerciantul Vasiliadi. Soleiman-pașa se arĕtâ bine-voitor în discuțiunea Constituțiunii, cerênd órecare modificărĭ maĭ mult de formă și îndemnând a sĕ trimite comisiunea la Constantinopole.

A doua ḑi, se dete, în a lor onóre un banchet, la care luâ parte și Eliade.

Apoĭ, Soleiman-pașa veni la Bucurescĭ, unde stătu treĭ ḑile, fiind sărbătorit: se dete un bal câmpenesc, o representație de gală la teatru și sĕ iluminâ orașul.

Constituțiunea, fiind ast-fel recunoscută de trimesul Porțiĭ, și guvernul și poporul se putură iarășĭ liniștĭ. Guvernul reluâ a sa lucrare.

Recunóscerea de către puterĭ.

D. Colhoum, consulul M. S. Britanice, fu cel d'ântâiŭ representat strein, care aduse locotenenței felicitărĭ.

Mercurĭ, la 4 August, escortat de o jumĕtate escadron de cavalerie română, veni la palat, unde poporul vesel și mulțumit era în numĕr mare și cu urărĭ însoți pe d. Colhoum, la sosire ca și la plecare.

D. Colhoum, adresându-se Locotenenței, ḑise:

Domnilor,

Comunicația oficială ce mĭ-a făcut ierĭ d. secretar de stat, m'a umplut de bucurie, aflând că M. S. Sultanul, prin trimisul sĕŭ estra ordinar, Ex. S. Soleiman-pașa, a recunoscut formal locotenența princiară.

«*M'am grăbit, D-lor, să viŭ să vĕ felictt de un eveniment atât de fericit, ce este destinat s'aducă liniștea și încrederea în tóte spiritele.*

«*Socotesc că este de prisos sĕ vĕ spun cât este de sincer și cât de mare este interesul ce are pentru acéstă țară guvernul M. S. Augusteĭ mele suverane, și acest interes va cresce; căcĭ noile instituțiĭ ce sunt maĭ în armonie cu trebuințele țĕriĭ, aprobate fiind de M. S. Sultanul, acest monarch luminat ce l'a în-ărcinat provedința să protégă România, vor face ca guvernul meŭ să pótă urma poporul român în calea progresuluĭ.*

«*Cât pentru mine, d-lor, pe care lunga-mĭ reședință între d-v. m'a făcut să iubesc țara, mĕ simt fericit să fiŭ organul guvernuluĭ meŭ ca să vĕ fac cunoscut simțimintele luĭ și nădăjduesc că era cea nouă ce va nasce pentru România, va vedea pe toți*

www.dacoromanica.ro

fiii acesteĭ ţĕrĭ unindu-se şi neavênd de cât o singură dorinţă, o singură ţintă: «fericirea şi prosperitatea patrieĭ».

Eliade rĕspunse, arĕtând deplina recunoscinţă a Locotenenţiĭ şi a tuturor Românilor.

Apoĭ consuliĭ Prusieĭ, Austrieĭ şi Grecieĭ aduseră Locotenenţeĭ felicitările lor.

Starea de lucruri, făptuită prin mişcarea dela 9 şi 11 Iunie 1848, după douĕ luni de lungi şi nesfîrşite peripeţiĭ, incidente şi primejdiĭ, provocate şi susţinute de ceĭ carĭ nu voiaŭ să devie egalĭ şi fraţi cu toţi Românii, fu ast-fel în sfîrşit recunoscută.

Stăruinţa, luptele şi jertfele de tot felul ale poporuluĭ capitaleĭ mai ales, şi ale guvernuluĭ, ajunseră în fine a fi încununate prin recunóscerea ce puterile europene, împreună cu Turcia, deteră faptuluĭ îndeplinit, Constituţieĭ ce poporul îşĭ dedese şi guvernuluĭ ce el îşĭ alesese.

Atuncĭ numaĭ, saŭ abia atuncĭ, şi după ce Soleiman-paşa, la o visită ce i se făcu de maĭ mulţi boerĭ, când dînsul, între altele le ḑise:

«Vĕ recomand, d-lor, a uĭta tóte cele trecute şi bogaţi şi săraci, bătrînĭ cu junĭ să-şĭ întindă mâna ca fraţi către fraţi şi ca părinţi către fiĭ; bătrînii să ierte junilor şi junii să respecteze pe bĕtrînĭ.

«Aşteptaţi în pace rĕspunsul şi ordinul Inalteĭ Porţi şi tóte se vor împăca, după dorinţele şi mulţămirea tuturor.

«Am convincţia că nu vĕ veţi îndărătnici de a recunósce Lotenenţa şi a vĕ supune eĭ ca unuĭ guvern legitim.»

Atuncĭ numaĭ, şi ceĭ dintre carĭ uniĭ uneltiseră contra stăriĭ de lucruri înfiinţată prin mişcare, şi alţiĭ se ţinuse d'o parte, atuncĭ numaĭ o recunoscură, iscălind următórea declaraţie:

«Supt-însemnaţiĭ, dând desăvîrşită încredere în discursul de astă-ḑĭ al Esc. S. Soleiman-paşa, recunóscem căimăcămia (1)

(1) Cerură ca, în act, să se pună cuvêntul: «Caimăcămiă», iar nu «Locotenenţă», de şi ênsuşĭ Soleiman le arată că «Locotenenţă» nu e de cât traducerea românéscă a cuvîntuluĭ turcesc căimăcămiă.

Aveaŭ dar ascuns un gând rĕŭ şi-şĭ păstraŭ o portiţă. De alt-fel, acel gând rĕŭ nu se putură uniĭ stăpâni de a-l arĕta chiar în acéstă întrunire. Ast-fel, D. I Filipescu ceru ca Locotenenţa să cârmuiască după Regulament şi altul, Filip Leṇş, ceru să i se asigure viaţa în contra poporuluĭ, de şi poporul nu atinsese întru nimic nicĭ pe dînsul, nicĭ pe alţiĭ.

Soleiman însuşĭ nu-şĭ putu stăpîni indignarea, care asemenea coprinsese pe toţĭ constituţionaliĭ câţĭ eraŭ de faţă.

Refusă să subscrie banul Filipescu ḑis Vulpe şi alţĭ patru carĭ plecară sub pretest că sunt obosiţĭ de lungimea ceremonieĭ şi de căldură.

www.dacoromanica.ro

(Locotenența) de acum ca un guvern legitim, până la primirea noilor porunci ale In. Porți. Iar dacă vre-unul dintre noi va îndrăsni să causeze cea mai mică neorînduială, se va pedepsi după legi.»

Bucurescĭ, 30 August 1848.

Semnați 90 boieri; dar nu s'au putut descifra, spune *Monitorul român,* de cât următórele semnături:

Neofit, Mitropolit; I. Eliade, N. Golescu, Chr. Tell, Gr. Grădișteanu, Filip Lenș, Iancu Filipescu, C. Gr. Ghica, Al. Ghika, Ioan Roset, Iordache Dedulescu, Alexandru Lenș, D. Topliceanu, Ioan Costescu, N. Crețulescu, P. Poenaru, Gr. Caracaș, I. I. Filipescu, Ant. Arion, M. Cioranu, C. Scorțeanu, C. I. Arion, C. Ralli, M. Darvaris, Radu Golescu, N. Ipătescu, Gr. Zosima, Hilel Manoach, Alexandru Polizu, C. B. Bălcescu, G. Ioanidi, Steriadi.

Comisiunea pentru împroprietărirea sătenilor.

Guvernul provisoriŭ, după cum arătarăm mai sus, decisese a se întocmi o comisiune numită din proprietari și sătenĭ (18 proprietari și 18 sătenĭ, câte un proprietar și un sătén de fie-care județ) care prin bună înțelegere să găséscă mijlocul practic d'a ajunge la împroprietărirea sătenilor, fără a lăsa proprietarilor vre-un motiv de nemulțumire.

Ceea ce guvernul voia, ceea ce el înscrisese, ca comitet revoluționar, în programa reformelor, nu era un act socialist; el voia numaĭ să facă pe sătenĭ proprietarĭ, cu plată, pe pământul pe care și până aci îl aveaŭ și l exploataŭ, însă numaĭ ca usufructuarĭ.

Și acéstă măsură nicĭ nu era o inovațiune; ea se aplicase de curînd în maĭ multe state germane; se aplicase de Austria, chiar în părțile apropiate saŭ vecine cu noĭ, ca Galiția, Ungaria, Bucovina și Transilvania.

Comisiunea mixtă se și întruni la 9 August.

C. A Rosetti, în numele guvernnluĭ, rosti discursul de deschidere, din care reproducem următórele:

«Astă-dĭ, d-lor, mĕ simt cel maĭ fericit dintre toți ómeniĭ, căcĭ m'a iertat cerul să dic eŭ întâia vorbă în întâia adunare de Românĭ și pentru ca întâia vorbă să fie vrednică de acéstă adu-

www.dacoromanica.ro

nare, repet întâiele cuvinte ale proclamaţieĭ: «Pace vouĕ, pentru că vi se vestesce libertate vouĕ!»

«D-lor, în acest minut, nu este nicĭ-o inimă, care nu bate de fericire; nu este nicĭ un ochiŭ care nu e umed de lacrimele bucurieĭ, pentru că acéstă adunare este întâiul curcubeŭ al fericireĭ ce s'a arătat pe cerul libertăţiĭ, pentru că cu deschiderea acesteĭ seanţe, se deschide şi cartea dreptăţiĭ, cartea luĭ D-ḑeŭ.

«Socotesc de prisos, d-lor, sĕ vĕ aduc aminte suferinţele nóstre, când fie-care dintre voĭ are cel puţin câte o rană nevindecată încă. Aceea ce numaĭ mĕ socotesc dator a vĕ spune este că mormîntul din care eşirăm e gol încă şi că noĭ cu toţiĭ suntem încă în gura luĭ. D-vóstră puteţĭ să-l umpleţĭ cu nenorocirile ţĕriĭ şi adunarea ḑea constituantă ne va da mâna să ne urcăm cu toţiĭ pe scara luĭ D-ḑeŭ. Şi aşa va fi.

«Singurul nor ce a întunecat libertatea nóstră a fost cestia proprietăţiĭ, însă acum nu ne maĭ temem; nu ne maĭ temem, pentru că acéstă adunare, în care se află unul lângă altul cel bogat cu cel sĕrac, cel fericit cu cel nenorocit, cel ce avea totul cu cela ce nu avea nimic, cela ce era stăpân cu cela ce era rob, în acéstă adunare, ḑic, făcută întocmaĭ după cuvintele luĭ Christos, D-ḑeŭ va fi în mijlocul eĭ şi acolo unde este D-ḑeŭ, toţĭ sunt fraţĭ şi gurile, când se deschid spre a vorbi, resuflând aerul cel curat al fericiriĭ, vor rosti negreşit legea luĭ D-ḑeŭ.»

După ce adreséză statuŭ sătenilor d'o parte, proprietarilor de alta, Rosetti încheiă ast-fel:

«D-lor, opt-spre-ḑece vécurĭ ne luptarăm şi étă-ne tot tarĭ, tot Romănĭ, pentru că Românul are pe stindardul luĭ crucea mântuireĭ. Pe crucea aceea dar sĕ jurăm că vom muri Romănĭ, cu crucea în mână sĕ strigăm: Trăiască România! Trăiască întâiĭ aleşĭ aĭ naţieĭ române!»

Eliade, care sĕ afla faţă, improvizâ un cuvênt prin care dovedi cât de drept este art. 13 din Constituţiune.

Şedinţa se deschise apoĭ sub preşedenţia luĭ Alexandru Racoviţă şi vice-preşedinţia luĭ I. Ionescu.

Ce frumóse cuvinte! Ce interesante discuţiunĭ urmară!

Nu le vom reproduce însă, pentru a nu lungi prea mult acéstă cercetare, ci ne vom mărgini la scurtul, dar esactul resumat ce dă Ubicini.

«De la început, ḑice Ubicini, cestiunea a fost resolvată în drept, de vreme ce comisiunea a admis în unanimitate aceste treĭ principiĭ esenţiale: dreptul de proprietate, libertatea muncĭ şi espropriarea pentru causă de utilitate publică.

«Dar când veniră la aplicare, adaugă Ubicini, şi când fu vorba de a hotărî numĕrul de pogóne trebuitor fie-căreĭ familiĭ, pre-

www.dacoromanica.ro

cum și condițiunile și modul rescumpĕrării, réua voință a boierilor începu a se da pe față. Era vĕdit că tóte silințele lor țînteaŭ a face ilusoriŭ dreptul ce recunoscuserĕ sătĕnuluĭ, și — după lungĭ și furtunóse desbaterĭ — guvernul, desperând de a regula cestiunea prin bună-învoială, se vĕdu silit a decreta:

1) Suspendarea ședințelor comisiuniĭ;

2) A-și da fie-care deputat cerințele în scris către guvern.

Guvernul se obligă apoĭ a da un proiect, în care, «din tot cugetul și din tot sufletul, își va pune tóte puterile întru a împăca interesele, a reasigura mințile și a aduce învoirea și pacea între fiiĭ aceleiașĭ patriĭ».

Școle. Iertare de biruri

Guvernul maĭ decretă înființărĭ de noĭ școle:

In Bucurescĭ, încă 4 școle de fete, pe lângă singura ce exista, a Domniței Știrbeĭ;

Monăstirile Șerban-Vodă, Sf. Spiridon și Episcopia Buzĕluĭ vor bine-voi a da încăperile necesariĭ pênĕ la Sf. Dumitru;

In județe, neaflându se școle de fete de cât la Craiova, Slatina și Ploescĭ, să înființeze și în cele-l'alte județe câte una.

Să face apel la tinerime de a se înscrie în armată.

Să iartă sătenilor baniĭ pentru drumurĭ pe 1847 și 1848.

Comitet electoral

Se întocmesce, în Bucurescĭ, un comitet central în vederea viitórelor alegerĭ pentru Constituantă.

Comitetul se compune din: Cesar Boliac, I. Brătianu, D. Bolintineanu, Alecu Golescu, C. Bălcescu, C. A. Rosetti, părintele Snagoveanu, C. Crețulescu, Duca, R. Golescu, Gr-Grădișteanu, A. Zane, Ion C. Cantacuzino, Ion A. Filipescu, C. Rótă, Gr. Pereț, Al. Orĕscu, Kiriloff, P. Teulescu.

Arderea Regulamentuluĭ. — Blestemul luĭ.

Suferise destul poporul de pe urma Regulamentuluĭ boeresc, pentru ca, în starea de fierbere în care se afla, să nu se gândéscă a săvîrși un act de rĕsbunare în contra acesteĭ legiuirĭ, pe care o privia ca isvorul relelor ce îndurase, precum și contra archondologieĭ (cartea boieriilor) care era semnul trecutelor nedrepte privilegie.

Poporul voi dar să ardă și pe una și cea-l'altă carte.

www.dacoromanica.ro

Se adunâ deci în mase mari la palat și ceru cu stăruință a i se da Regulamentul și archondologia, le luâ, de și locotenența îl sfătui să renunțe la acest fapt și, puse pe care mortuare, duse cele două cărți la mitropolitul, rugându-l să le facă sfeștania morților și să le afuriséscă.

Mitropolitul se învoi și ceremonia se săvîrși. Regulamentul și archondologia fură, fóiă cu fóiă, aruncate pe foc și nu rămase din ele de cât cenușa, pe care vîntul o împrăștiâ.

Apoi, mitropolitul, în ornatul său sacerdotal, și cu crucea în mână, rosti următórele cuvinte:

«Afurisesc Regulamentul care fuse ars; afurisesc și pe aceia care ar voi să mai guverneze după legile luĭ și binecuvintez poporul creștin al țĕriĭ Românescĭ».

Poporul ascultâ în ghenuchĭ și cu capul descoperit acestea, apoi se împrăștiâ și totul reintrâ în liniște.

Politica Turcilor se schimbă

Moderațiunea ce Soleiman-pașa arătase, după ce se încredințase că Constituțiunea era voită de poporul român și că acest popor înțelegea să respecte și să păstreze neatinse legăturile cu imperiul Otoman, statornicite prin tratatele încheiate între Sultanĭ și Domniĭ românĭ; asemenea recunóscerea Locotenențeĭ domnescĭ de către acest trimis al Porțiĭ eraŭ fapte care, în momentul când să îndepliniseră, cadraŭ cu politica împărățieĭ Otomane.

De atuncĭ însă, acea politică se schimbase radical.

Revoluțiunile căduseră pretutindenĭ și în zadar Turcia se uita și căuta pe unde-va sprijin.

Isolată, ea părăsi pe Românĭ.

Soleiman fu rechiemat și înlocuit cu Fuad-Pașa.

Comisiunea compusă din St. Golescu, N Bălcescu, D. Brătianu, Gr. Grădișténu și Vasiliad, trimisă de locotenență la Constantinopole,—după chiar sfatul luĭ Soleiman-Pașa, care-ĭ dedese și o scrisóre favorabilă cererilor eĭ,—din causele maĭ sus arĕtate, nu putu isbuti în scopul său.

Ea, nu numaĭ nu dobândi recunóscerea oficială a Constituțieĭ, ci nicĭ măcar nu fu primită oficial de către marele Vizir Reșid-Pașa și de către ministrul de externe, Aali-Pașa.

Amêndoĭ miniștriĭ însă primiră, în particular, pe trimișiĭ Românilor.

www.dacoromanica.ro

Comisiunea se vĕdu decĭ silită a pleca din Constantinopole, după ce protestâ printr'un memoriŭ, care şi el rĕmase fără nicĭ un rĕspuns.

Venirea oştirilor turceştĭ la Bucurescĭ.

Ca urmare a noueĭ politice a Turcieĭ, oştirile eĭ în număr de 30.000, înaintară în ţară, ajunseră—după maĭ multe popasurĭ—până la Bucurescĭ şi-şĭ aşedară lagărul aprópe de mănăstirea Cotrocenĭ, în ḑiua de 10 Septembre 1848.

Care era scopul acesteĭ oştirĭ? Se presimţia, dar nimenĭ nu-l scia.

Guvernul, de şi recunoscut de către predecesorul luĭ Fuad-Paşa, nu primise nicĭ o comunicaţiune şi nu putu dobândi nicĭ una.

Maĭ multe deputaţiunĭ, între care una, avênd în frunte-ĭ pe mitropolitul şi pe alţĭ demnitarĭ aĭ bisericeĭ, merseră înaintea luĭ Fuad ca să-ĭ presinte urările şi felicitările poporuluĭ. Nicĭ una nu fu primită.

Ştefan Golescu, căruia Fuad-Paşa, ĭĭ dedese o întâlnire secretă la Călugărenĭ, aşteptâ două ḑile, fără ca Fuad să fi venit la acea întâlnire.

In faţa acestor fapte, la Bucurescĭ, era mare agitaţiune; poporul se întrunise pe *Câmpul libertăţiĭ* şi strigătul: *la arme* începu a se auḑi pretutindenĭ.

Afară din oraş, ḑice Ubicini (1) eraŭ maĭ mult de patruḑecĭ de miĭ de sătenĭ din judeţele Vlaşca, Ilfov, Ialomiţa, Dâmboviţa şi Prahova, grupaţĭ pe sate şi însoţiţĭ de preoţĭ; eĭ umplu strîmtul spaţiŭ dintre lagăr şi oraş. Eĭ sunt acolo de două ḑile şi două nopţĭ, dormind pe pământ şi aşteptând pe Turcĭ, înaintea cărora veniseră, ca înaintea unor liberatorĭ.»

Locotenenţa se teme de un conflict, şi spre a-l preîntîmpina, dă ordine celor două escadróne de cavaleriă şi bateriĭ de artileriă, ce eraŭ în Bucurescĭ, de a se uni cucorpul luĭ Magheru, care se afla în vechiul lagăr al luĭ Traian.

Acum, de sigur, Locotenenţa trebuie să se fi convins că

(1) *Provinces roumaines*, pag. 191.

www.dacoromanica.ro

era bine, și în interesul țĕriĭ, ca să fi ascultat la timp pe tineriĭ din guvern, care cereaŭ necontenit armarea poporuluĭ.

Iacă descrierea unuĭ martur ocular (1) decpre mersul evenimentelor și despre cele petrecute:

Sosirea Turcilor.

In ḑiua acésta, sosi tótă armată turcă la Sînteștĭ.

E de însemnat că, în lagărul turcesc, eraŭ reacționariĭ din Giurgiu drept pesodromĭ, carĭ aveaŭ comunicare cu ceĭ din capitală. Aceștia pe lângă mulțimea calomniĭlor vĕrsate asupra guvernuluĭ, maĭ speriară pe Turcĭ ḑicênd: că, pe lângă numerósele glóte ce se vĕd nearmate lângă Bucurescĭ, maĭ sunt și altele bine armate cu lăncĭ, pistóle, puștĭ și tunurĭ și pândesc, prin porumburĭ, minute favorabile ca să dea năvală asupra Turcilor. Frică mare a cuprins pe Turcĭ, ca pe uniĭ ce pribegeaŭ în locurĭ necunoscute, de aceia Sâmbătă trimiseră o trupă de călărețĭ ca să cerceteze dupĕ arme în porumburĭ, în jurul Bucurescilor. Tot odată căutară și un loc maĭ sigur pentru năvălirea în capitală.

Sâmbătă diminéța, ne însciințară, că Duminică vor intra negreșit, și așa poporul țĕrən rĕmase iar în câmp; iar poporul capitaleĭ se reîntórse pe a casă.

La douĕ ore dupĕ prînz, se respândi vorbă în orașiŭ că Turciĭ intră. Urla pâmêntul de sunetele clopotelor, călca om pe om, trăsură pe trăsură, alergând la barieră să opréscă intrarea Turcilor. In fine, se adeveri că nu era nimic, dér poporul îngrijat, vĕḑênd pe ispititoriĭ de sus alergând în jurul Bucurescilor, ar fi dorit să-ĭ întîmpine cum se întîmpină aceia ce nu vŏr să intre pe pórta cea adevĕrată. Sgomotul acesta însă adăogâ mult la frica Turcilor.

Sâmbătă séra, veni o hârtie din armata turcéscă către mitropolitul ca să împace pe popor și sĕ aștepte în linisce venirea lor pe a doua ḑi; țĕranii însĕ să se întórcă pe acasă, ca uniĭ ce sunt aduși cu biciul.

Mitropolitul a rĕspuns, Duminică, că el nu se amestecă în trebĭ politice, a luĭ este biserica. Dar este guvern recunoscut de Soleiman, în numele Sultanuluĭ, și de corpul diplomatic din Bucurescĭ, și căĭ pare reŭ că Fuad nu vrea să se înțelégă cu guverul.

A doua ḑi, tabăra turcéscă se ridică de la Sîntescĭ, nu ține drumul drept pe la Văcărescĭ, unde era poporul român adunat, ci o taie peste câmp, peste drumul Craioveĭ; nu intră nicĭ în Bucurescĭ, ci se așéḑă în câmp în dreptul Cotrocenilor și al Spireĭ. Poporul nu-și perde cumpĕtul, se ridică și el și se mută

(1) *Gazeta Transilvanieĭ*, No. 78, pag. 323.

www.dacoromanica.ro

ca să formeze barieră din partea aceia. Turcii coprinseră mănăstirea Cotrocenî şi aşedară ceva muniţiunî într'ênsa. Şi aşa stătură şi poporul şi Turcii până a doua ḑi, fără a face o parte saŭ alta vre-o mişcare neplăcută.

Tot Duminecă eşi corpul diplomatic în tabără ca să-şî facă datoria către Fuat ca către un trimes al puterei suzerane; dar turcul îî lăsă să aştepte în anti-cameră orî anti-cort ca la o oră. Séra pe la opt ore se lăţi iar vorba că intră turcii în capitală: Uetul clopotelor şi ţipetele mamelor într'un pătrar de oră puse în picióre 40 miî locuitorî aî Capitalei bine armaţî. Nu se putea să nu înţelégă Turcul de acest sgomot, frica şi întărîtarea luî crescu şi maî mult.

Deputaţiunea la Fuad.—Arestarea.

Lunî de diminéţa, veni în capitală Kerim Paşa şi cu Salieî Efendi cu o scrisóre către Mitropolitul, ca să iese în ordie Sfinţia Sa cu notabilităţile boerescî, cu capiî corporaţiunilor şi cu ceî maî inteligenţî şi maî capabilî, care parte să asculte instrucţiunile sale, parte să arate plângerile poporuluî.

După severitatea cu care s'a purtat Fuat până atuncî, după ştirea nóstră de la Constantinopole şi după muiarea luî Fuad din ḑiua aceia, cine se maî îndoia, că nu îşî va fi primit Fuad alte instrucţiunî consunătóre cu cerile nóstre şi cu însciinţarea nóstră?

De şi sciam că în ḑiua aceea este să se resolve problema între noî şi Pórtă, totuşî, plinî de curaj, plecarăm, ca la douĕ sute de deputaţî către Mitropolitul, ca să l luăm să vie în fruntea nóstră în lagărul turcesc şi pe Kerim şi pe Salieî îî vĕḑurăm la Mitropolitul, de unde dupe ce se strînseră şi deputaţiî reacţionarilor, plecarăm toţî împreună în lagăr.

Primirea era să fie la ora unu, dar cu adunarea nóstră se amână până la douĕ după prânz.

După ce Fuad ceti o hârtie în limba franceză, pe care ḑicea că o are drept instrucţiunî de la Sultanul—ce din stilul şi din próspetele împreiurărî se vedea a fi compusă în lagăr; căcî de unde scia Sultanul că, la una din barierile Bucureştilor, aştéptă pe Faud glóte de Romînî aduşî cu biciul? etc.; apoî ne numi comuniştî, sciind bine că noî vom striga contra astuî fel de calomnie. Maî ḑise că suntem numaî vre-o câţî-va carî vrem constituţiune şi că e numaî pretest că vrem să ţinem cu Sultanul.

Atuncî noî strigarăm să caute să vadă ḑecile de miî de popor carî veniră să céră dreptate; strigarăm: *să trăiască Sultanul şi Constituţia!* şi că maî bine mnrim de cât să primim Regulamentul! Atuncî pocni o puşcă la spatele nostru şi îndată fuserăm încungiuraţî de 500 soldaţî pedeştri.

Pe Mitropolitul şi pe aristrocaţî îî luă Faud cu sine şi îî duse în alt cort.

www.dacoromanica.ro

Lupta din Délul-Spireĭ.

Ca peste o jumĕtate de pătrar de oră, vĕdurăm vre-o câte-va miĭ de Turcĭ pedeştri, formându-se în marş regulat, plecând spre oraş precedaţĭ de musică ce cânta marşiul iute şi rĕsboinic. In urma lor, o călărime numerósă însoţită de vre-o câte-va tunurĭ marĭ de câte şése caĭ.

Poporul vĕdênd apropierea armateĭ formâ o barieră tare în câmpul liber, în cât pedestrimea, ne putênd străbate nicĭ de cum, fu silită să facă loc călărimeĭ. Poporul îşĭ îndoi curajul, prindea de frânele cailor şi întorcea îndărăt chiar şi pe cavalerime. Foc încă nu se comandase, călărimea începu la stratageme, începu a se forma în şirurĭ strîmte, a se cam trage într'o parte şi într'alta ca, trăgêndu-se poporul după eĭ, să afle trecere uşóră prin mijloc. Tóte de giaba; căcĭ tăria poporuluĭ era maĭ neclintită de cât stratagemele lor-

Ingenuchiaŭ înaintea cailor ca să trécă peste eĭ, dacă aŭ curajiŭ şi atuncĭ se sdrobiră vre-o treĭ de picióreleie cailor şi alţĭ vre-o patru tură străpunşĭ şi tăeţĭ de sabie, şi ast-fel îşĭ făcură loc; şi în drumul lor alergară drept la casarma veche din délul Spireĭ, unde eraŭ ca la 120 soldaţĭ românĭ, avênd strînsă poruncă de a nu da foc.

La aceştia se maĭ adăogară pompieriĭ, în numĕr de o 170, sub comanda căpitanuluĭ Deivus (1); toţĭ aveaŭseveră poruncă a nu comanda foc; dar nu aveaŭ instrucţiune ca să depună armele înaintea Turcilor.

Aşa, vĕdênd că Turciĭ năvălesc să intre în casarmă, garda se făcu treĭ şire tarĭ înaintea porţeĭ. Vĕdênd Turciĭ că nu le lasă liberă intrare, traseră în soldaţiĭ Românĭ; aceştia vĕdêndu-se atacaţĭ cu foc, s'aŭ încercat a se apĕra şi eĭ cu asemenea putere. Incepură a lua la ochĭ pe Turcĭ, carĭ cădeaŭ şire întregĭ şi dacă Turciĭ nu aveaŭ tunurile încărcate cu cartice, abia tîrdiŭ ar fi putut muia pe Românĭ, căci aceştia isbutiră a coprinde chiar şi douĕ tunurĭ de la Turcĭ, dar le perdură iar, loviţĭ de alte tunurĭ.

Perderea Românilor este de 46 persóne, a Turcilor de la 4—5 sute. Deivus, după ce a tăiat în stînga şi în drépta, vĕdênd că ĭ vine rîndut să cadă, întinse sabia unuĭ Turc şi prin acésta îşĭ căpătă scăpare. (2)

Radu Golescu, comandantul regimentuluĭ, se răni rĕŭ, în cât este până astă-dĭ în spital, iar tînĕrul ofiţer Dincă, (3) după ce tăie 6 soldaţĭ şi un ofiţer turc, al optulea căduşi el.

O parte de tunurĭ şi armată alergară la palat şi la curtea administrativă, unde găsiră pe d. Nicolae Golescu şi pe d. Tell, carĭ aşteptaŭ cu sânge rece. D. Eliad se retrăsese maĭ înainte cu

(1) Maiorul Papazolu, care a luat parte şi alţiĭ spun că pompieriĭ aŭ fost comandaţĭ de căpitanul Zăgănescu.

(2) Papazolu spune că, în acéstă luptă aŭ murit locot. Dănescu şi sublocot Stărostescu.

(3) Acesta este Dincă Bălşénu, fost maĭ tîrdiŭ căpitan al călăraşilor Mehedinţĭ.

www.dacoromanica.ro

ceva si acum se afla în lagările d luĭ Magheru peste Olt. D-niĭ Golescu şi Tell sunt liberĭ în capitală.

Ce urmă în capitală?

Fuad numaĭ de cât restabili ordinea regulamentară, făcu Caimacan pe Cantacuzino, maĭ mare al armateĭ pe Omer-paşa, poliţaiŭ pe Maiorul Voinescu I şi pe Salief Efendi; pe soldaţiĭ românĭ, care avură norocirea a scăpa de sabia barbară i-a desarmat şi i-a trimes pe acasă. Se publicară poruncĭ severe ca nimenĭ să nu pórte cocarde, nimenĭ să nu vorbéscă maĭ mult de Constituţiune, nimenĭ să nu pórte arme, pe uliţe să nu umble maĭ mulţĭ de treĭ şi numaĭ pênĕ la opt ore, neguţătoriĭ să-şĭ deschidă prăvăliile. Insă jafurile care le făcură barbariĭ de Turcĭ în partea loculuĭ de către Isvor, uciderea a câtor-va femeĭ şi bărbaţĭ, tăerea căpraruluĭ Austriac Bodea, despoerile ḑiua mare pe drum, căutarea în buzunare la orĭ şi ce persónă, hoţiele şi stricăciunile făcute chear în casa Sfiinţieĭ Sale părinteluĭ Mitropolit, spargerea ferestrelor prin vecinătate, nu daŭ nicĭ o garanţie de siguranţă, de pace şi de onóre personală. De aceea poporul bucurescean, umbla cete-cete pe uliţe, cerând Constituţie şi dreptate.

Iar noĭ, carĭ fuseserăm închişĭ în lagăr, auḑind tunurile la casarmă începurăm a ne îngrija de viaţă cu atât maĭ vîrtos, cu cât custodiile nóstre, auḑind şi eĭ pocnetele în Bucurescĭ 'şĭ căutaŭ puştele dacă aŭ cremenĭ. Séra pe la orele opt ne strămutară între o mie de armaţĭ pedestrime şi călărime cu totul în mănăstirea Cotrocenĭ, unde ne ţinură 24 ore nemâncaţĭ.

Tocmaĭ Marţĭ, la douĕ ore, veni Kerim paşa şi cu poliţaiul Voinescu, şi din 216 — căcĭ printre deputaţĭ se vîrâseră şi alţĭ curioşĭ, chear şi din aristocraţĭ — aleseră un numĕr de 26 şi la ceĭ-l-alţĭ ne dederă drumul, ḑicênd că şi pe ceĭ rĕmaşĭ îĭ vor libera după ce se vor maĭ aşeḑa lucrurile».

Să povestim câte-va incidente, care nu sunt fără însemnătate.

Sentinela.

Soldatul de pază la casa regimentuluĭ (regim No. 3) stătuse nemişcat la locul luĭ, în timpul lupteĭ; el rĕmase acolo şi după ce lupta se sfîrşi.

Vedetele turcescĭ, visitând camerele, deteră peste dînsul şi-ĭ ḑiseră să se predea.

Soldatul făcu semne că nu înţelege şi s'aduse un interpret.

Somat să dea arma, rĕspunse:

— Să vie efleiterul.

— Dar, a murit.

www.dacoromanica.ro

— Să vie praporcicul.
— A murit şi el.
— Să vie căpitanul, saŭ orĭ-cine d'aĭ meĭ.
— Aŭ murit toţĭ.
— Atuncĭ, în lăturĭ că nu mĕ daŭ.

Şi în acelaşĭ timp, îmbrânci uşa, o închise şi începu a trage pe teréstră în Turcĭ şi trase până nu maĭ avu cartuşe.

Atuncĭ, Turciĭ năvălirĕ, sparserĕ uşa, şi-l uciserĕ.

Românul sentinelă fu vrednic Român: muri, pentru a-şĭ face datoria.

Comercianţiĭ.

Intre arestaţiĭ de la Cotrocenĭ, eraŭ nu numaĭ membriĭ aĭ guvernuluĭ revoluţionar, afară de Locotenenţă; eraŭ şi comercianţiĭ ceĭ maĭ însemnaţĭ.

Aceştia, când prefectul de poliţie al nouluĭ regim veni în închisóre şi voi să libereze pe uniĭ din comercianţĭ, Manole Popovicĭ, în numele tutulor, rĕspunse ;

— Nu eşim d'aicĭ de cât toţĭ împreună. Dacă suntem vinovaţĭ, suntem toţĭ. Orĭ daţi-ne drumul la toţĭ, orĭ la nicĭ unul.

Şi comercianţiĭ, câţĭ eraŭ acolo, se uniră toţĭ cu vorbele luĭ Popovicĭ.

Pe de altă parte, comercianţiĭ ceĭ liberĭ, la tóte stăru inţele ce se făcură pe lângă dânşiĭ, refusară a'şĭ deschide prăvăliile, pênĕ nu fură eliberaţĭ ceĭ arestaţĭ.

Suflase peste toţĭ un vînt de libertate şi ómeniĭ crescuserĕ în eĭ înşişĭ, în morala, în onórea lor civică şi în demnitatea lor.

Exilarea revoluţionarilor

Reacţiunea reluase puterea prin vîrful miilor de baionete turcescĭ şi-şĭ aşedase scaunul pe sângele vitejilor morţĭ şi în mijlocul huleĭ şi al blestemelor poporuluĭ. Ce-ĭ păsa eĭ ênsĕ de popor, avea cu ea baionetele străinilor şi atât destul îĭ fu; căcĭ ea de la popor, nu putere, ci banĭ ceruta tot-d'a-una. Puterea i-o deteră străiniĭ acum, cum i-o dedeseră mereŭ şi maĭ nainte.

Cel d'ântêiŭ act al noueĭ stâpăniri fu un decret de esil, ast-fel motivat:

«*Asupra raportuluĭ ministrilor, luând în băgare de sémă*

www.dacoromanica.ro

că feţele însemnate în alăturata listă, întărâtând turburările al căror teatru a fost Ţara Românéscă, în curgere de mai mult de trei luni, aflorea lor în ţară nu se póte împăca cu odihna şi siguranţa publică, decretăm că aceste persóne să se trimită peste graniţă şi nu vor puté să se întórcă în principaturi, fără o porunca într'adins a Măriei Sale Sultanului şi că dacă vre-unele dintre dénsele va îndrăsni să calce acésta mésură cerută neapărat de mântuirea statului, să se aresteze şi să se pedepséscă, după tótă străşnicia legilor.

«De aceea, se poruncesce d-luĭ Ministru din lăuntru, pe de o parte să publice acésta prin **Buletinul Statuluĭ**, *spre cunoscinţa tutulor; iar pe de alta să privegheze, cu activitate, prin autorităţile însărcinate cu paza graniţeĭ, ca rîndurile acestuĭ decret să se îndeplinéscă întocmaĭ, sub însu-şĭ a sa réspundere.*

Numele exilaţilor cuprinşi în acest decret sunt:

I. Eliad, Hr. Tell, N. Golescu, St. Golescu, C. Boliac, Gr. Grădişteanu, C. A. Rosetti, C. Bălcescu, Gr. Ipătescu, N. Ipătescu, I. Voinescu, D. Bolintineanu, A. Zanea, Snagoveanu, I. Brătianu, D. Brătianu, Ionescu-Moldoveanu, Deivos, Moşoĭ, N. Apoloni, C. Aristia,

în total, şi numaĭ de o cam-dată, 22.

Se vedea că reînviase domnia vechie a arbitraruluĭ şi bunuluĭ plac; ea născoci o nouĕ crimă: crima iubireĭ de ţéră şi a jertfireĭ pentru ea, şi o nouă pedépsă — pedépsa gonireĭ din ţéră a ómenilor, care nu alt-ceva păcătuiseră, ci numaĭ munciră şi se jertfiră pentru a ţériĭ fericire.

Câtă şi cât de mare osebire între regimul cel nouŭ şi vechitura pe care poporul cu gróză o gonise de la sine!

In timp de treĭ luni, nicĭ un boier nu fu atins; făcură intrigĭ, întocmiră comploturĭ, lucrară pe faţă pentru rĕsturnare, chemară chiar pe strĕinĭ în ţéră — şi regimul revoluţionar le respectâ nu numaĭ drepturile înscrise în Constituţiune; le trecu, le iertă şi chiar abuzările cu acele drepturĭ, nădăjduind că, în sfîrşit, Românĭ fiind şi eĭ, sfîrşi-vor prin a se potoli, a se înbuna şi a sĕ îmbrăţişa şi confunda cu poporul.

Regimul revoluţionar şi poporul nu vrură mórtea greşiţilor şi păcătoşilor, ci cu drag asceptaŭ să se îndrepte şi să fie bine.

www.dacoromanica.ro

Regimul boieresc renăscut, reluă ênsĕ numaĭ de cât topuzul şĭ abuzul — care fost-aŭ pururea a luĭ putere — şi lovi cu góna din ţéră, fără judecată, şi cu temniţă — printr'o judecată fariseică — pe ceĭ carĭ nu-ĭ plăceaŭ.

Exilaţiĭ, după treĭ ḑile în şir, de suferinţe şi maltratărĭ, fură porniţĭ, sub escortă, spre a fi daţĭ afară din iubita-le ţéră.

Să alese nóptea—ca pentru orĭ-ce crime calculate—spre a se esecuta şi acésta. Să temeaŭ strigoiĭ ca leul înlănţuit, poporul, să nu se deştepte iarăşĭ la sgomotul lanţurilor arestaţilor şi, pe ascuns, la adăpostul negurilor şi în tăcerea nopţiĭ, porni pe esilaţi.

Vre douĕ ore, făcură drum spre graniţa Transilvanieĭ, d'o dată însă găḑiĭ, care-ĭ petreceaŭ, schimbară drumul şi să îndreptară spre Dunăre. Ajunşĭ la Giurgiu, esilaţiĭ fură aruncaţĭ în temniţă alăturĭ cu tâlhariĭ.

Eliad şi Tell plecaseră singurĭ de la Bucurescĭ în Transilvania.

In temniţa de la Giurgiu, esilaţiĭ găsiră şi pe N. Golescu, care pornise spre Constantinopole, dar fusese arestat aci.

Apoĭ, asvîrliţĭ în ghimiĭ, sub pază de soldaţĭ turcĭ, fără nicĭ o îngrijire, aprópe fără hrană şi fără adăpost, exilaţiĭ fură duşĭ în susul Dunăriĭ.

Treĭ-ḑecĭ lungĭ ḑile şi nopţĭ ţinu acéstă călĕtorie, acest chin, chin cu peripeţiĭ diverse şi cu cruḑimĭ sĕlbatice; dar nimic să păreaŭ ele acestor apostolĭ aĭ Românieĭ, pe lângă durerile ce sciaŭ că îndură a lor ţéră prea iubită.

Călătoria acésta fost-a imortalisată de marele Michelet, în *Legendes du Nord*, sub titlu de Mme Rosetti, o carte care fu testamental morţiĭ morale a despotismuluĭ ce sugruma România.

Ajunşĭ din sus de Orşova, după semnele ce le făcu d-na Rosetti, care urmase pe uscat acelaş drum cu prisonerĭĭ, eĭ săriră din ghimiĭ lângă un sat românesc şi fraţiĭ Românĭ d'acolo înconjurară şi goniră pe păzitorĭĭ Turcĭ şi redeteră prisonierilor libertatea, ce eĭ atât luptaseră a o da Românieĭ.

Poporul român le răsplăti decĭ cu bine, şi cu dragoste la primul lor pas, binele ce luptaseră să facă Românieĭ şi dragostea ce-ĭ dovediseră.

Regimul întronat la Bucurescĭ şi impus Românilor prin miile de baionete turcescĭ nu să opri aci.

www.dacoromanica.ro

El trebuia să bage gróza în toți Românii și, după programa lui căpitan Costache, voi să arate «ce poate libertatea când vine în România», pornindu-se pe noi exiluri și deschidênd largi porțile temnițelor celor cunoscuți că aŭ luat parte la mișcare.

Mai fură deci trecuți peste graniță âncă 69; anume:

Ceĭ trecuți peste graniță.

Ión Negulici, Gheorghe Vălcanu, Hristopolu, M. Constantinescu, Ión Arcescu, Ión I. Filipescu, George Golescu, Opran, (foști administratorĭ), *2 frați Alexandrescu, Ștefan Andronic, Nicolae Rusu* (fost sub administrator), *Gr. Marghiloman,* (din Buzĕŭ), *Mih. Marghilomon* (idem), *Frații Moșoi,* (Tache și Mărgărit), *Vernescu George Ion* (din Bucurescĭ), *C. Serghiad, Petre Teulescu, C. Telegescu,* (propagandist) *Al. Fotescu* (idem) *Frații Florescu,* (Dumitru și Costache, propagandiști) *Scarlat Filipescu, Andreescu* (Militarul), *Alecu Manu,* (propagandist), *Ioranu* (idem), *Marin Național, Caracaș, Tache Giuvara, Diaconu Nichifor* (propagandist), *Costache Pădeanu* (idem), *Baronschi, Ștefan Băjescu,* (propagadist), *Maior Teologu* (șeful gardeĭ), *C. Pălăceanu, Hristofi, Colonel Fleșoianu, Unteroficer Dincă, Nicolae Florescu,* (profesor și propagandist), *Ión Melic* (arhitect), *Iscovescu* (pictor), *Vasile Coculescu, C. Brezoianu* (propagandist), *Apostol Aricescu,* (idem), *Vasile Arcescu, Rosental* (pictor), *Petre* de la Vinterhalder (tipograf), *Nicolae Crețulescu* (Comisar general în România), *Ghenadie Poenaru* (Egumen) *Nazar Armeanu, Laurian* (profesor) *Duca* (Prefect de Ilfov), *Zaharia Boerescu* (profesor), *Bărcănescu, Cioran, Miltiad Costescu, Zalic* (ofițer), *Zossima Grigore, Căpitan Serurie Grigore, Lăzureanu* (ofițer), *Giurescu George, Nepotul Magheruluĭ, N. Zătreanu, P. Cernătescu* (propagandist), *Simion Călugărul, M. Duiliŭ, Nestor Heruvim,* (propagandist), *C. Racoviță.*

Să deschiseră și temnițele și ceĭ carĭ pentru libertate lucraseră, fură condamnați la muncă silnică a temnițelor.

Ast-fel fură condamnați:

Intemnițați.

Tănase Macoveĭ 6 anĭ la Snagov; *Costache Zaman* și *Ale-*

www.dacoromanica.ro

xandru Petrescu 6 ani la munca Giurgiuluĭ; *Boicea Radianu*, 3 ani la Snagov; *Ión Rătescu, Pavel Zăgănescu, V. Cuculescu, Filip Ionescu, Grigore Mihăescu, Costache Ciochinescu, T. Lăzărescu*, 6 ani la Snagov; *Scarlat Turnavitu, Ión Bunescu* și *Scarlat Voinescu*, 6 ani la Giurgiu; *Costache Manega* 6 ani la Snagov.

Din acești 15, numaĭ 11 aŭ fost trimiși la Mărginenĭ, iertându-se Macoveĭ, Zăgănescu, Coculescu și Filip Ionescu.

Nu fu destul atât: se proclamă un fel de stare de asediŭ, îndatorindu-se locuitoriĭ a nu maĭ eși din casă după 8 césurĭ séra; se luară armele ce aveaŭ particularii, amenințându-ĭ cu aspre pedepse, de nu le vor aduce; se opri tragerea clopotelor cât-va timp; se îndatoră mitropolitul a da tuturor deslegare de jurămîntul ce făcuseră pe Constituție, ba încă se ceru și patriarchuluĭ de la Constantinopole, ca maĭ mare în rang, o și maĭ mare deslegare; se goniră pe la mănăstirĭ preoții și călugăriĭ carĭ propagaseră revoluția și maĭ pre sus de tóte, armata imperială turcéscă răspândi gróza întru toți și dete cadavruluĭ de domnie boerésc aparența uneĭ puterĭ ce n'o avea.

Și se puse din noŭ în lucrare Regulamentul organic, cu jugul luĭ greŭ și apĕsător pentru popor, pentru comerciant și pentru sătean, și cu favorĭ și drepturĭ și privilegie pentru boierĭ.

Reacțiunea triumfa . . . tot așa însă cum triumfară Evreiĭ când puseseră în mormînt pe mântuitorul lumiĭ.

După treĭ ḑile el înviă și altă lume creă.

Ast-fel fu și cu România.

Se statornici violent o așa ḑisă liniște, dar fu liniște numaĭ la suprafață; căcĭ inima Românuluĭ colcăi mereŭ și dorul eĭ după *Dreptate* și *Frătie* crescu, se învigură și deveni al luĭ ḑilnic *Total Nostru.*

Gustase Românul treĭ luni din fructul cunoscinței bineluĭ; gustase treĭ luni libertatea și egalitatea și nimic nu-ĭ maĭ putu stinge saŭ împuțina dorul d'a le maĭ avea; «căcĭ revoluțiunea lăsase în pămînt o sĕmînță bună și vie, care avea negreșit să dea rodul eĭ».

De altă parte, exilații, prin N. Bălcescu, N. Golescu, și C. A. Rosetti, deteră Românilor, în numele comitetuluĭ revoluționar, următórele sfaturĭ:

«*Credința, inimă și răbdare, iacă tot ce vĕ cerem, în numele*

www.dacoromanica.ro

suferinţelor vóstre, în numele libertăţii şi al României întregi.

«Staţi liniştiţi; căci tiranii, ce vĕd bine peirea lor, vĕ întind curse.

Suferiţi durerile, suferiţi cruciarea, suferiţi sĕ vĕ impungă cóstele, sĕ vĕ adape cu fiere; căci va trece şi paharul acesta şi învierea a vóstră va fi.»

Şi, precum în proclamaţiunea de la 22 Iunie, făgăduiseră:

«că nu vor lepăda sacul de cenuşă de pe cap, pênĕ ce România nu va fi liberă.

«că nu vor lepăda din mână toiagul pelerinului, pênĕ ce nu-şi vor da cu toţii Românii, sărutarea învierii.»

Aşa şi făcură: fură neobosiţi, alergară, vorbiră, scriseră, propagară, rĕscoliră lumea, făcênd România cunoscută tuturor, eĭ, — carĭ cum le ḑisese Quinet — înscriseseră deja actul eĭ de stare civilă, în cartea naţiunilor europene.

In 9 anĭ de exil, lucrară pentru iubita-le România, cât în 90.

Şi D-ḑeul Românilor îĭ ajută şi-ĭ susţinu că vĕḑură ceĭ maĭ mulţi dintre eĭ, cu ochiĭ lor, şi iarăşĭ prin a lor şi a altora muncă, România renăscută, România liberă şi respectată.

www.dacoromanica.ro

DUPĂ 50 DE ANI

(In loc de conclusiune)

Incheiând, arunca-vom asupra presentului o ochire, punêndu-l față în față cu marea programă a aspirațiunilor și visurilor de la 48 ale Românilor.

Reformatorii ceruseră în acea programă:

independența administrativă și legiuitóre sub suzeranitatea Turciei.

Astă-dĭ, avem independența completă, independența națională, fără nicĭ o suzeranitate.

Avem chiar *Unirea* celor douĕ țĕrĭ, pe care atuncĭ o doriaŭ, dar nicĭ măcar îndrăsniaŭ să-și dea pe față dorința.

Ceruseră Domn, ales pe cincĭ anĭ.

Astă-dĭ avem un Rege, ales de popor, prin plebiscit, un Rege, care sciut-a să-și taie—pentru sine și pentru aĭ sĕĭ moștenitorĭ—o corónă regală din chiar oțelul tunurilor, cucerite de la vrășmașĭ, pe câmpul de bătaie.

Ceruseră libertatea preseĭ.

Astă-dĭ, o avem nemărginită și garantată, prin Constitutțiune, ca nică-iurĭ în lume.

Ceruseră desființarea clăceĭ și împroprietărirea sătenilor.

Le avem; claca a fost desființată și foștiĭ clăcașĭ îm-

www.dacoromanica.ro

proprietăriĭ; împroprietăriţĭ fost-aŭ şi însurăţeiĭ, de carĭ la 1848 nicĭ nu se vorbise şi datu-li-s'aŭ uşurărĭ de plată a pămîntuluĭ, aşa în cât nicĭ să nu simtă greutatea rĕscumpărăriĭ.

Ceruseră desfiinţarea rangurilor boierimeĭ şi egalitatea înaintea legilor.

Şi rangurile se desfiinţară; şi astă-dĭ, nu e alt rang de cât al sciinţeĭ, al meritelor şi al luptelor pentru binele public.

Nu maĭ avem legĭ, care să dea unora numaĭ drepturĭ şi altora numaĭ sarcine.

Suntem toţĭ una înaintea legilor ţĕrĭĭ;

La sarcinele statuluĭ toţĭ contribuim;

La datoria şi sarcina oştireĭ, adică la apĕrarea patrieĭ, toţĭ luăm parte.

Ceruseră Adunare legiuitóre, compusă din representanţiĭ tuturor claselor.

O avem; şi din adunarea sătenilor cu ceĭ l'alţĭ cetăţenĭ în *Divanele ad hoc*, eşi Unirea; din adunarea tutor claselor eşi acea propăşire, care este aprópe o minune, în comparare cu ce eram la 1848.

Mănăstirile închinate fură liberate şi redate ţĕrĭĭ.

Instrucţiunea deveni egală, complectă şi gratuită, pentru toţiĭ Românĭĭ de ambele sexe.

Astfel, programa de la 1848, care era atuncĭ credul aspiraţiunilor reformatorilor, este acum, la anul 50 de la acea mântuitóre revoluţiune, nu numaĭ făptuită, ci în multe părţĭ şi întrecută.

Voit-aŭ Românĭĭ—şi aŭ putut.

Acésta este caracteristica esenţială a luptătorilor măreţeĭ generaţiunĭ, care făcu pe 1848 şi cu el, şi prin el, ca urmare şi efect al luĭ, România modernă.

Inregistrând dar, în acéstă lucrare, numele tutulor câţĭ luat-aŭ, mult saŭ puţin, parte la acea mişcare de regenerare, îndeplinim o scumpă şi sfîntă datoriă a generaţiunĭĭ actuale, care este rodul politic al ideilor atuncĭ semĕnate.

Făcut-am acésta, spre a aduce—la depărtare de o jumĕ-

www.dacoromanica.ro

tate de véc—luptătorilor de atunci, omagiul meritat pentru al lor curagiŭ, ale lor lupte și nesfîrșite sacrificii.

Făcut-o-am asemenea, pentru că scim că istoria unuĭ ném, din amintirile trecutuluĭ sĕŭ se întocmesce, și că amintirĭ de ómenĭ și de fapte—cum fură ómeniĭ și faptele și jertfele de la 1848—înalță, purifică și călesc sufletul națiunilor, carĭ avut-aŭ ómenĭ cu așa fapte, cu așa însușirĭ.

Omagiul adus lor este nu numaĭ o datorie pentru generațiunea actuală și pentru cele viitóre; este chiar o programă.

Când dar, sărbătorim pe 1848 și ne bucurăm de multul bine ce ne a adus el, și ceĭ 50 de anĭ ce aŭ urmat, datorĭ suntem să ne aducem aminte de cuvintele apostoluluĭ Luca și din ele programa munceĭ nóstre pentru țară să ne facem:

«*Orĭ-căruia i-s'a dat mult, mult se va cere de la el și căruia i-s'a încredințat mult, maĭ mult i-se va cere de la el*».

Să ne silim, Românĭ, a fi ce trebue să fim!

www.dacoromanica.ro